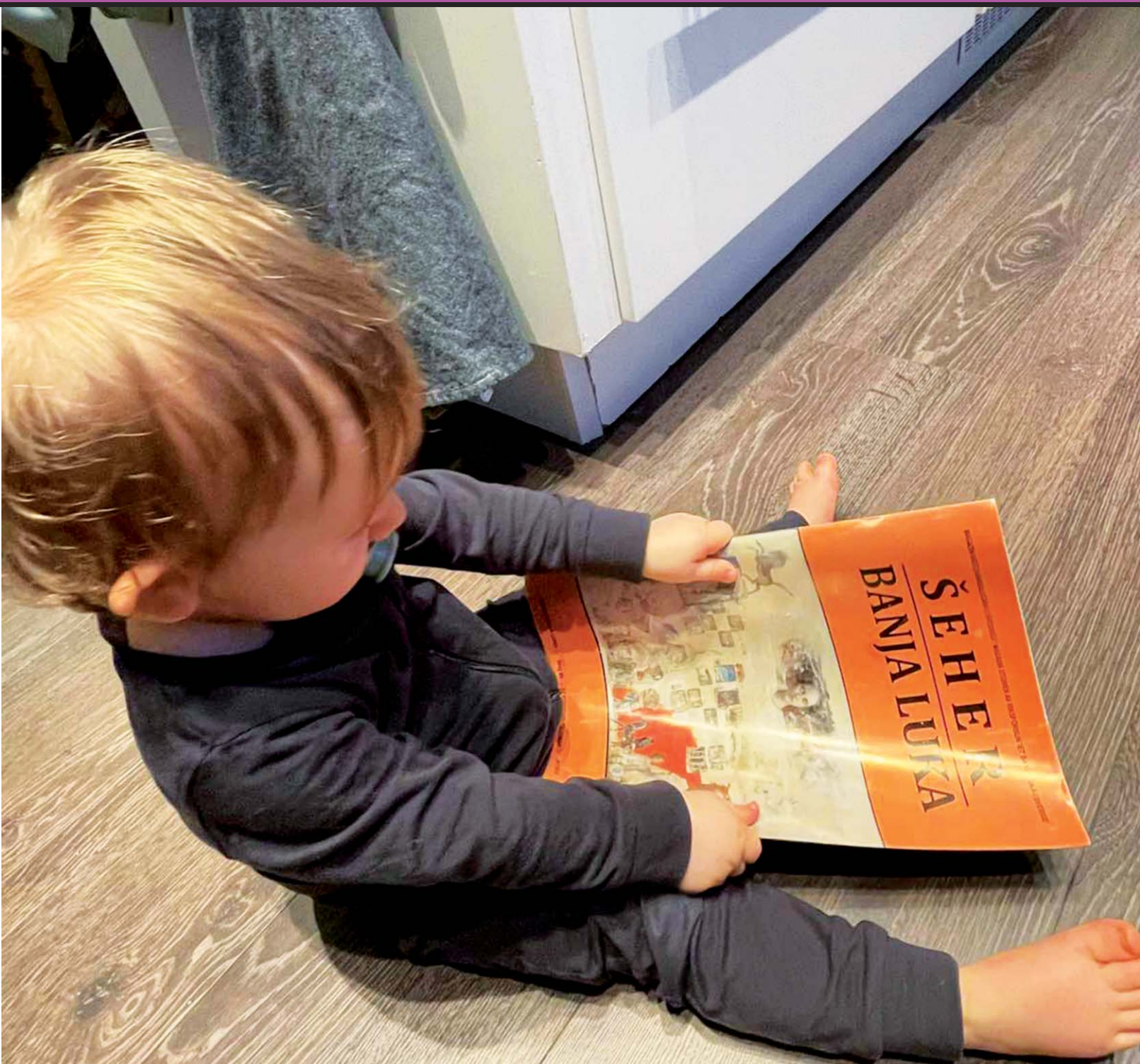

MAGAZIN SAVEZA BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ / MAGASIN UTGIVEN AV RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

Š E H E R

BANJA LUKA

U znaku jubileja, ali i velikih izazova za „Šeher Banju Luku“

Magazin prelazi na digitalno izlaženje

Poštovani čitaoci, dragi prijatelji!

U prvim mjesecima 2024. godine, umjesto da se radujemo našem malom jubileju, petnaestogodišnjici izlaženja magazina, mi se suočavamo s teškim i nesigurnim vremenima. Teške slike rata i razaranja prisutne su, nažalost, i u srcu Evrope; više od dvije godine je prošlo od napada Rusije na Ukrajinu. U toku ove agresije stradalo je mnogo vojnika na obje strane, a - što je još žalosnije - i veliki broj nedužnih civila. Materijalne štete su ogromne, neka mjesta su spržena do temelja, a ciljevi, osim ratnih, bili su infrastrukturni, energetska i civilni objekti. Rat se nastavlja i niko ne zna kada će se završiti. Sa ruske strane stižu prijetnje nuklearnim napadima jer su Nato i njene evropske članice stale na stranu Ukranije i šalju vojnu i materijalnu pomoć. Ne nazire se skorajšnji završetak ovog katastrofalnog rata. Ovakvu situaciju je iskoristio Izrael žestokim napadima na pojas Gaze, uz nemilosrdno ubijanje nedužnih civila, ponajviše djece, žena i staraca. Što je najgore, vrši se eničko čišćenje uz krajnji cilj totalnog premještanja Palestinaca sa njihovih ognjišta. Svakodnevnne slike koje odatle stižu su nestvame, nehumane, a slike izgladnjele djece su napokon podstakle i izraelske saveznike da im okrenu leđa.

U našoj domovini je također veoma burno jer je visoki predstavnik nametnuo novi izborni zakon koji, naravno, ne odgovara antibosansko orijentisanim političarima i njihovim saveznicima u komšiluku. U narednom periodu će se dosta toga dešavati, a rezultate i posljedice ubrzo ćemo i saznati. Evropski put naše domovine je posut trnjem i glibom i pitanje je kada ćemo i hoćemo li ikad biti članica EU i Nata.

U našoj drugoj domovini desno orijentisane partije donose odluke koje ne idu na ruku doseljenicima i strožijim mjerama pokušavaju uskratiti pomoć boljem integrisanju u švedsko društvo. I naš savez i ostali savezi s etničkim predznakom su pred teškim izazovima, jer smo ostali bez redovne godišnje potpore. To je veliki udarac za nas, za savezove aktivnosti, a i naš magazin. Nema naznaka da će se ta odluka u narednom periodu promijeniti i mi smo sada u situaciji da se održavamo svojim sredstvima. Koliko će ovo potrajati, zavisi od vas koji ovo čitate i od dobrovoljnih priloga koji stignu od vas.

A sad malo i o malom jubileju Šehera. Petnaest godina je prošlo jako brzo, stigli smo do broja 86, i uprkos velikim poteškoćama uspijevali štampati naš mali magazin. Možemo i moramo biti ponosni na svemu što smo postigli u proteklom periodu. Za Šeher su pisali i još uvijek pišu mnogi eminentni književnici, pjesnici, novinari, publicisti, ali i amateri koji imaju dara za pisanje. Nažalost, mnogo njih nije više među nama, ali mi ih nikada nećemo zaboraviti. Zato im ovim putem još jednom iskreno zahvaljujem na uspješnoj saradnji. Aleksandar Aco Ravlić, Slavko Podgorelec, Fuad Balić, Anto Ćosić, Ozren Tinjić, Mišo Vidović, Rešad Salihović, Kemal Coco, Irfan Nurudinović, Enes Zahić, Enisa Osmančević Čurić, Idriz Saltagić, Enver Kadenić, Edhem Trako, Edhem Čizmić, Mersad Berber, Muhamed Kulenović, Muhamed Ibrahimbegović Palada, Alija Sarač, Meho Baraković, Mina Karabegović, Sabahudin Bahtijaragić Cober, Adem Čukur... čekaju nas negdje gore, da se opet ljudski ispričamo, a Šeher Banjaluka nas je povezala u neraskidive niti.

I ove godine je u Švedskoj, a i u mnogim zemljama svijeta gdje žive Bosanci i Hercegovci, posebno svečano obilježen Dan nezavisnosti BiH. Bili su to dobro organizovani i posjećeni skupovi, s porukama mira, demokratije i tolerancije. Kako se slavi u domovini, nije potrebno posebno komentarisati, već ću samo dodati - slavi se tamo gdje se ona voli.

Savez Banjalučana je imao svoju redovnu godišnju skupštinu 9. marta u Motali, a izvještaj možete čitati u ovom broju, nažalost prvi put u digitalnom izdanju.

Na ovoj stranici možete čitati sve dosadašnje brojeve "Šeher Banje Luke".

<http://issuu.com/savezbl>

Na kraju da se vama, koji ste nam već poslali dobrovoljne priloge, u ime naše male redakcije i u svoje lično, iskreno zahvalim na pomoći i razumijevanju, i nadam se da će vam se pridružiti i mnogi drugi naši čitaoci.

*Vaš urednik
Mirsad Filipović*

OSNOVAN/GRUNDAT 2009.

Izdavač/Utgivare
SAVEZ BANJALUČANA U ŠVEDSKOJ
RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

ISSN 2000-5180

**Glavni i odgovorni urednik/
Chefredaktör och ansvarig utgivare**

Mirsad Filipović

Urednik/Redaktor

Goran Mulahusić

Grafička obrada/Grafisk arbete

Gunić Zlatan, Art-studio EMMMA

Lektor/Korrekturläsare

Ismet Bekrić

Blagajnik-Ekonom/Kassör-Ekonom

Zlatko Avdagić

Redakcija/Redaktion

Goran Mulahusić

Enisa Bajrić

Fatima Mahmutović

Nedžad Talović

Dopisnici/Korrespondenter

Ismet Bekrić (Slovenija)

Radmila Karlaš (BiH)

Mersad Rajić (Kanada)

Ljubica Perkman (Njemačka)

Reuf Jakupović (Švedska)

Dr Severin D. Rakić (Australija)

Dinko Osmančević (BiH)

Džana Mujadžić (Francuska)

Adresa redakcije/Redaktionens adress

Šeher Banjaluka,

Holmsvägen 9, 59136 Motala

Telefon: +46(0) 739 872 284

Internet: www.blsavez.se

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

Rukopisi, crteži i fotografije se ne vraćaju

List izlazi dvomjesečno

Godišnja pretplata:

6 brojeva 300 SEK plus poštarina

Pretplata i reklame

+46(0) 73 98 72 284

E-post: mirsad.filipovic@hotmail.com

Rukopisi, crteži i fotografije se ne vraćaju

Štampa/Tryck

NIGD "DNN" Banja Luka

Naslovna strana

Autor fotke: Denijel Filipović

28. godišnja skupština Saveza Banjalučana u Motali.....	4
Šta bih radila da ponovo imam 18	8
Solidarnost sa Palestinom bez konkretne akcije su samo prazne riječi na papiru!.....	10
Gradobukvar Banjaluka: Imendan na sunčanom satu.....	12
Posjeta Bosanskoj kući u Birminghamu.....	16
Lanac banjolučkih legendi kraći za jednu kariku.....	18
Očekujemo vašu podršku.....	21
Muzika gradi mostove među narodima.....	22
Obnova svjetskog filma.....	24
Tragedija rodne grude.....	25
Rosa na stihovima.....	26
Lov na zeca.....	28
Šeher Banja luka: Svi do sada odštampani brojevi.....	30
Ostajte ovdje.....	34
"8-B razred škole Zmaj Jova Jovanović"	36
Bosanska krajina Malmö 1995-2025 - monografija o kojoj se priča.....	38
O Oblasnoj organizaciji Južna Švedska.....	41
Rekorder kojem je samo nebo bilo granica.....	45
Vrijeme teče i sudi.....	48
Karađoz	50
Škola skijanja.....	52
Eh, mi banjalučani.....	55
Bijeli golub ponovo (ne)leti 533 EVO GA SA "TABLICOM"	56
Vicevi.....	58

28. godišnja skupština Saveza Banjalučana u Motali

Stopiranje potpore etničkim savezima dovelo i Savez Banjalučana u tešku situaciju

Foto: Goran MULAHSIĆ

Piše: Fikret TUFEK

Savez Banjalučana u Švedskoj ima oko 1.200 članova u 11 lokalnih organizacija. Uspješan i sadržajan rad u 2023. Problem su finansije i stopiranje potpore od Švedske institucije MCFU.

U Motali je, u organizaciji udruženja „Ljiljan“ u Folkets hus, 9 marta 2024. godine, održana redovna Godišnja skupština Saveza Banjalučana u Švedskoj (Riksförbundet Banjaluka i Sverige), na kojoj je prisustvovalo 35 delegata. Sjednicom je predsjedavao aktivista iz Landskrone Nail Vajrača, u predsjedništvu su bili: Lejla Arnautović; Šemso Avdić, Fatima Metaj, Naida Ribić

Opširan dnevni red

Skupština je razmatrala čak 17 tačaka, među kojima su najznačajnije Izvještaj o radu i Finansijski izvještaj za 2023. godinu, te Plan rada i Finansijskog budžeta u 2024. godini. Dominirala je rasprava o opstanku Saveza nakon odluke *švedske vlade o stopiranju redovne potpore etničkim savezima*, što je dovelo i Savez Banjalučana u Švedskoj u veoma složenu i tešku materijalnu situaciju. Na skupštini, osim uobičajenih tačaka dnevnog reda, bilo je mnogo govora kako se dalje organizovati i iznaći sredstva za budući rad saveza. Raduje me da su prisutni predlagali nove načine samofinansiranja i svjesni novonastale situacije, ipak pokazali optimizam i spremnost da se zajedno izborimo za opstanak saveza.

Izvještaj o radu u 2023. godini

Obiman Izvještaj govori o veoma značajnim aktivnostima Saveza Banjalučana u 2023. godini. Rezime najznačajnijih sadržaja može se svesti na: učestvovanje na tradicionalnom sajmu knjiga u Sarajevu; uspješne aktivnosti na sastancima koje su organizovale druge bh. i

švedske organizacije; realizacija u julu 2023. ljetnih susreta u Banjaluci „Vezeni most“, koji su ove godine trajali 12 dana; posjeta našim udruženjima sastavljenim od članova koji su se vratili u rodnu Banjaluku; sponzoriranje knjiga i brošura o Banjaluci i našem boravku u Švedskoj; posjeta Donjem Vakufu gdje je održan 9. omladinski međunarodni turnir Street Basket; obilježavanje Dana žalosti i genocida u Srebrenic i kulturnom priredbom u Stockholmu; list „Šeher Banjaluka“ izlazi 15 godina na 60 strana, a objavljuje se i na web stranici; posjeta institucijama u Sarajevu: Narodnoj biblioteci Univerziteta u Sarajevu, gdje smo arhivirali objavljene brojeve „Šeher Banjaluke“; Savez Banjalučana u Švedskoj ima i službenu Facebook stranicu; uspjeli smo ostvariti većinu zacrtanih ciljeva i nadamo se da će se pozitivan trend nastaviti i u 2024. godini..!

Finansije

Savez Banjalučana je u septembru 2023. od švedske organizacije koja daje finansijsku pomoć: MCFU dobio informaciju da neće dobiti planirana finansijska sredstva za 2024. godinu jer je Vlada Švedske na sjednici od 20. septembra 2023. Parlamentu Švedske (Riksdag) dostavila Prijedlog zakona o budžetu za 2024. godinu, sa prijedlogom da će biti ukinute državne dotacija organizacijama formiranim na nacionalnoj osnovi. To znači da MCFU neće imati novca za one koji su aplicirali za ovaj grant za 2024, što se odnosi i na Savez Banjalučana..!

Ta odluka duboko zadire u rad Saveza Banjalučana u Švedskoj,

Delegati na skupštini

na osnovu koje je Savez odlučio da smanji ili ukine planirane aktivnosti tokom 2023: nisu održane manifestacije kao "Susret Banjalučana u Švedskoj" (Norrköping), Dan državnosti i dvodnevni seminar.

"Nije uvijek lako i mi u Odboru Saveza, moramo imati još bolju kontrolu nad svojim finansijama i paziti da budžet bude u ravnoteži. Tokom 2023. smo uspjeli u velikom dijelu, ali su **finansije bile uravnotežene u 2023. godini**. Uspjeli smo uštedjeti dio novca za narednu 2024. godinu", kaže se u Izvještaju o finansijama.

U prijedlogu budžeta za 2024. godinu Savez Banjalučana u Švedskoj planira daleko manje prihode nego ranijih godina. Savez Banjalučana se po prvi put nalazi u neizvjesnoj finansijskoj situaciji. Rasprava se vodila upravo o tome kako pomoći Savezu da prebrodi kriznu i neizvjesnu 2024. godinu: uključivanje više djece i mladih iz banjalučkih porodica u Švedskoj, dobrovoljni prilozi Banjalučana, da se objavi apel o ozbiljnom stanju u Savezu Banjalučana u Švedskoj i da se Savez u svemu prilagodi novonastaloj situaciji kada nema glavnih sredstava finansiranja!

Banjalučani nakon agresije na BiH žive u preko 100 zemalja

Banjalučani su protjerani i raseljeni u više od 100 zemalja: Hrvatska, Srbija, Slovenija, Švedska, Norveška, Danska, Finska, Island, Njemačka, Švicarska, Engleska, Francuska, Irska, Italija, Češka, Slovačka, Austrija, Holandija, SAD, Kanada, Australija i druge zemlje.

Sadržajan plan aktivnosti u 2024. godini

Uz poteškoće i osipanje članstva zaključak je skupštine da se aktivnosti u 2024. pojačaju i da se Savez Banjalučana u Švedskoj kroz rad i programske sadržaje ojača i omasovi. Ponovo se planira

Zabrinuta lica delegata

Radno predsjedništvo

održavanje „Vezenog mosta“ u Banjaluci u ljeto 2024; Savez Banjalučana u Švedskoj će nastaviti saradnju sa lokalnim udruženjima, Merhametom i pomagati stare osobe; održaće se i svi drugi sadržaji kao seminari i proslava značajnih datuma bh. historije.

Mirsad Filipović, predsjednik

- Ovogodišnja, 28 po redu, godišnja skupština imala je poseban značaj za sve prisutne delegate i organe našeg saveza. Naime, poslije odluke švedske vlade o stopiranju redovne potpore etničkim savezima, našli smo se u veoma teškoj situaciji. Na skupštini, osim uobičajenih tačaka dnevnog reda, bilo je mnogo govora kako se dalje organizovati i iznaći sredstva za budući rad saveza. Raduje me da su prisutni predlagali nove načine samofinansiranja i svjesni novonastale situacije, ipak pokazali optimizam i spremnost da se zajedno izborimo za opstanak saveza. Seminar je opravdao naša očekivanja i možemo biti veoma zadovoljni sa predavačima. Domaćini su se potrudili da se delegati i gosti osjećaju kao kod svoje kuće i iskoristiti ću priliku da se u ime saveza i svoje lično ime zahvalim na izuzetnom gostoprimstvu.

Zlatko Avdagić, blagajnik

Savez Banjalučana u Švedskoj se kao i sve ostale etničke zajednice/savezi našao zatečen odlukom švedske vlade da obustavi organizacionu pomoć Savezu kao i mnogim drugim organizacijama koje djeluju u Švedskoj.

Ova politička odluka će sigurno, bar u početku uticati na financije i rad Saveza, ali istovremeno, potaknuti sve nas da razmislimo o alternativnim izvorima finansiranja, kao i o raznim vidovima utjecaja na političku, zakonodavnu i izvršnu vlast.

Ne smijemo takođe zaboraviti jednu važnu činjenicu, Savez je postojao, postoji i postojat će, kako sa, tako i bez ovog vida pomoći.

Pohvalio rad Saveza u protekloj godini: Mesud Mulaomerović

Marija Aurell

Mirsad, Marija i Zlatko

Predavanja i promocije knjiga na seminaru

Nakon godišnje skupštine održan je i seminar na kojem su obrađene značajne teme ili predstavljene nove knjige koje imaju značaj i za Savez Banjalučana u Švedskoj.

Marija Aurell: Moj životni put

Mlada Šveđanka je inspirativno govorila o svom životnom putu: plesala je, ranije, orijentalni ples koji je vezan za Banjaluku, pleše još uvijek, učestvuje u sadržajima uz Dan žena, vodi interesantan dnevnik života, vozi bicikl po snijegu i prođe dugu stazu oko jezera Vättern, kupuje se u zaleđenom jezeru, jača je od svega, usuđuje se raditi ono što drugi ne smiju, riječju „Šejtan na kanapi“... marijaaurell.se (na raznim društvenim mrežama...)

Branko Tomić

Šarmantni novinar i pisac, rođen u Drvaru, živio u Sarajevu, veliki rodoljub i omiljen među bh. građanima i Banjalučanima u Švedskoj, objavio je: „Švedskom Bosna probekarala“ (2017), monografiju o bh. olimpijcima „Olimpijski spomenar“ (2017) i stogodišnjem razvoju nogometa u BiH: „Fudbalska riznica bh. nogometa“ (knjiga prva 1903-1992 i knjiga druga 1992-2019) (2019), o slavnoj ekipi gimnastičara iz 1960-ih: „Crnci“ iz FIS-a“ (2020), kao i romansiranu autobiografiju „Od Drvara do Lednog mora“ (2022), koju je lijepo predstavio.

- Romansiranu autobiografiju „Od Drvara do Lednog mora“ posvetio sam majci, koja mi je udahнула život; rodnom gradu, čijom se

Branko Tomić

istorijom ponosim i ne dam, koliko mogu, da je rušitelji skrnave, kao i ljudima, koji su mi u prelomnim trenucima života i rada pomogli da sve savladam. Knjiga je prožeta događajima šireg značaja koji su obilježili moj životni i stvaralački put od rodno krajiškog zavičaja Drvara do sjevera Evrope i Norrköpinga, gdje sam se nastanio u februaru 1994. godine, i iz kojeg sam bio jedan od urednika u listu „Bosanska pošta“, sve do prestanka izlaza septembra 2015. godine.

Mirsad Omerbašić: „Bosanski zmajevi“

Rođen je u Banjaluci 1953. godine, mašinbravar koji piše neobične i sadržajne knjige o Banjaluci; u Švedskoj je kuhar i bavi se ugostiteljstvom... Obožava Josipa Broza Tita. Piše pjesme od rane mladosti. Za vrijeme agresije na BiH organizirao je mitinge u Švedskoj i prikupljao dobrovoljne priloge za BiH. Roman prvijenac „Banjalučki crveni kombi“ (2011), knjiga poezije „Žal za Vrbasom“ sa 30-tak pjesama na švedskom (2012), „Bosanski lonac“ poezija i proza sa 60 pjesama na švedskom (2015) i najnoviji roman „Bosanski zmajevi“ (Izdavačko-štamparska kuća „Planjax komerc d.o.o. Tešanj 2024, roman 175 str):

Mirsad Omerbašić: „Ovu knjigu sam namijenio našim budućim generacijama kao opomenu da ne budu naivni kao mi. Oni treba da znaju ko su im (ne)prijatelji, ko su i šta su naše komšije i susjedi. Treba da znaju da ne smiju da im vjeruju i da se za njih vežu“

Emina Salihbašić Hopić: „Dakle, može se zaključiti da je riječ o vrlo interesantnom štivu za sve one koji prošlost BiH, ali i regiona,

Fikret Tufek

Mirsad Omerbašić

ne poznaju dovoljno i žele je u granicama književnosti upoznati. Omerbašić je ovim djelom ispričao potresnu priču o stradanjima i genocidu nad Bošnjacima donoseći jasnu pouku i poruku generacijama koje dolaze“ /izvod iz recenzije, Emina Salihbašić Hopić, MA b/h/s jezika i književnosti).

Fikret Tufek: „Bosanska krajina Malmö 1995-2025.

”Drago mi je da kao autor ove neobične monografije, koja je priča o tri decenije života i rada bh. građana u Švedskoj, imam priliku da je predstavim delegatima skupštine Saveza Banjalučana.

Fakta o monografiji: veličina A-4 format, štampana na masnom papiru: **368 stranica**, u tvrdom povezu, sa **preko 1.400 fotografija i dokumenata**, Štamparija/Tryckeri: Infoservice Kalmar AB, u tiražu od 500 primjeraka. Izdavač: Udruženje ”Bosanska krajina” Malmö, Ystadsvägen 44/3, Malmö.

U fotomonografiji ”Bosanska krajina” Malmö 1995-2025. prikazana su sva bh. udruženja Regije Skåne; govori se i o radu 129 bh. udruženja Saveza bh. udruženja u Švedskoj; prikaz svih regionalnih i saveznih smotri kulture i školstva sa bogatstvom rada i sadržaja, više stotina fotografija: nekadašnja djeca i omladina ”Bosanske krajine” danas su odrasli i imaju svoju djecu: monografija je najljepši poklon koji možete dati bh. porodici. Više od 5.000 osoba prošlo je kroz članstvo ”Bosanske krajine” u zadnje tri decenije postojanja: mnogi će se naći baš u ovoj fotomonografiji!

Kao autor monografije, mogu reći da sam bio sudionik inicijative i nastanka, rada i razvoja udruženja o kojem sam napisao na stotine

Edin Osmančević

Reuf Jakupović u prvom planu

tekstova i vodio više stotina programa u ”Bosanskoj krajini”.

„Što se pamti i iščezne, što je zapisano i ostaje“, Mula Mustafa Bašeskija (1746-1804) – piše u jednom od brojnih citata u monografiji: esencija je poruke monografije o nama, građanima iz BiH u Švedskoj!

Edin Osmančević: ”Genocid Izraela nad Palestincima i ima li ljudskih prava?”

- Čini se da su teške moralne lekcije Holokausta i 2. svjetskog rata gotovo zaboravljene, a s njima i sama srž višedecenijskog principa ”Nikad više”: njegova apsolutna univerzalnost. Ovaj raspad, tako očigledan u uništenju Gaze i odgovoru Zapada na nju, signalizira kraj poretka zasnovanog na pravilima i početak nove ere. Izgubio se princip univerzalnosti, da svi mi, bez obzira ko smo i gdje živimo, leži u srcu međunarodnog sistema ljudskih prava.

Ratom u Gazi i ekstremnim nepoštivanjem međunarodnog prava zavjesa je konačno pala. Posljedice napuštanja principa univerzalnosti su više nego očigledne: više nestabilnosti, više agresije, više sukoba i više patnje u budućnosti. Postoje i koraci da se izbjegne ovaj najgori scenario. Oni počinju trenutnim prekidom svih vojnih operacija Izraela i Hamasa, trenutnim oslobađanjem svih preostalih civilnih talaca koje je Hamas zatočio i svih Palestinaca koje je Izrael nezakonito zatočio, te ukidanjem opsade Gaze. Privremene mjere Međunarodnog suda za ratne zločine i za sprječavanje genocida u Gazi moraju se u potpunosti provesti. Tužilac Međunarodnog krivičnog suda mora djelovati odlučno na podizanju optužnica za zločine koje su počinile prije svega izraelske snage u sukobu i koje omogućavaju zaštitu sigurnosti i prava i Palestinaca i Izraelaca.

Preljepa sala Folkets husa (narodna kuća)

Šta bih radila da ponovo imam 18

Sjećam se da sam povodom izlaska mog prvog romana "Četvorolisna djetelina" dala nekoliko intervjua, od kojih mi je najzanimljiviji bio onaj, Šta bi bilo kad bi bilo ili konkretnije Boje svijeta sa ponovnih 18. Ili mrak istog.

Nažalost, nisam uspjela pronaći dati intervju, pa sam tragala za unutrašnjim odgovorima na narečeno pitanje. I, evo ga!

Piše: Radmila Karlaš

Foto: Mirsad Filipović

Ne bih ništa mjenjala, možda tek par sitnica.

Sigurno ne bih stopirala po kiši bez kišobrana pri povratku iz Zagreba, dok su moja dvojica prijatelja Miki i Siniša ušuškano stajali pod obližnjom nadstrešnicom, isturivši mene i moj prstić na cestu. Naime, moja dva dobra druga su me pratila do Zagreba da polažem prijemni na fakultetu, jer sam, budući godinu ranije pošla u školu, sa 18 upisivala faks. Otišli smo busom, a vraćali se auto-stopom.

Svakako bih se opet odlučila za studiranje u Zagrebu, grad po kojem sam prije studija bazala svako malo i koji mi je pasao.

Pazila bih malo bolje da pijem, a da se ne napijem. Mislim, da se baš toliko ne napijem. Moje prvo pjanstvo sa rajom iz srednje škole nakon maturiranja iza dvorane „Borik“ je rezultiralo grljenjem WC šolje cijelu noć. Tek tada sam shvatila onu čuvenu uzrečicu o vinu: „Samo ti idi, ja ću te stići.“ Da ne pominjem na šta je ličila moja „obleka“ premijerno obučena tu noć uoči proslave mature. Potopljena u vodu sutradan je bila smanjena za nekoliko brojeva, tačnije, pasala

je nekom šestogodišnjem djetetu.

Ponovo bih se ovlaš zaljubila u Z.M. i nanovo bih se inatila pred tom facom grada. Do totalnog smaranja. Obostranog.

Opet bih se svađala i umalo tukla sa lokalnim đilkošima i siledžijama koji su me svako malo pokušavali maltretirati u skladu s onom: „Ako me već ne primjećuješ po mojoj spoljnoj i unutrašnjoj rugobi, primjeticeš me po sili. Jer, ako tebe ponizim, sebe uzdižem.“ Tih manijaka se nikad nisam plašila, a bilo ih je tovar, naprosto sam bila ljepak za psihopate. Često, isuviše često su izbijale tuče oko mene, obično bi se neko, često i nepoznat umješao i stao u moju odbranu i nasilnici su obično izvlačili deblji kraj. Voljela bih da tih manijaka nije bilo, ali ih je nažalost bilo i suviše za jednu osamnaestogodisnjakinju čiji je jedini „griješ“ bio što je izgledala kako je izgledala. De ćeš biti drugačiji, višlji, plavlji ili sto drugih čuda. Svi smo jednaki.

Ponovo bih kršila zabrane tipa ignorisanja znaka na velikoj plaži

u Ulcinju s natpisom „Zabranjen toples“ i opet bih uživala u počecima tog trenda na liberalnijim plažama Jadrana. Kao i sad, i tad sam mrzila lažni moral.

Slušala bih naravno Dylana, a za maturski rad bih ponovo izabrala Krležu.

Gledala bih jednako partizanske filmove kad god mi se ukaže prilika i mrzila fašiste.

Crkvu bih zaobilazila u širokom luku, izuzev kao kulturno-istorijski spomenik i držala bih se devize da je ono što ljudi poimaju pod Bogom svakako napolju, a ne unutar oltara i tih zdanja.

Jednako bih disala punim plućima, živjela širom otvorenih očiju, ne bih po običaju puno planirala kao ni onda, i dozvoljavala bih životu da me iznenađuje kako god, i lijepim i ružnim. Patila bih zbog gladi, siromaštva i nepravde i vjerovala da svijet može biti ljepše mjesto, kao i u mojih premijernih 18.

Rekla bih sebi da treba bolje da čuvam leđa, ali bih brzo zabora-

vila na to i doživljavala izdaje. Bez obzira na to, hranila bih svoj optimizam samo meni znanim kanalima. Vjerovala bih ponovo u Čovjeka, možda je to kod mene dijagnoza. Dakle, bila bih isti idealista-utopista.

I dalje bih bila željna spoznaje radi sebe i mog ushićenja njome, čitala bih mnogo, hranila svoju unutrašnju svjetlost. I bila naravno osamljena, uvijek tu negdje oko „Mog obračuna s njima“, „Dijalektičkog anti-barbarusa“ i slično. Čudno koliko je ljudi pogrešno interpretiralo ove Krležine tekstove. Hm, podsjeti me sve na to da bih se više čuvala mediokritetstva.

Zaljepila bih ponovo odštampanu pjesmu „Pobratimstvo lica u svemiru“ na policu za knjige i vjerovala u njene stihove.

Ukratko, ponovo bih Ja bila Ja.

Napisao: Edin OSMANČEVIĆ

Solidarnost sa Palestinom kao akcije su samo prazne riječi

I oni koji šute su zauzeli stav – istih onih koji podržavaju zločin, silovanja, genocid, etnička čišćenja. Punih 75 godina, cilj Izraela je bio stvaranje jednog sigurnog mjesta za sve jevreje u svijetu. Tu politiku zasnovanoj na ideologiji u kojoj se sigurnost i bezbjednost stvara ubijanjem i bombardovanjem hiljada djece, staraca i žena treba definisati jasnim imenom – barbarizmom.

Kritika cionizma nije antisemitizam!

Cionizam je zlo čija ideologija je spojiva sa aparthejdom zbog čega joj se treba suditi. Kritičari cionizma nisu antisemiti već zapravo branioци demokratije i ljudskih prava. Izraelski predsjednik vlade Netanayahu tvrdi da on i izrael predstavljaju sve jevreje u svijetu te kako je „kritika protiv Izraela“ antisemitizam što je nonsens. Mnoge jevrejske grupe u USA, Švedskoj, Engleskoj su sve glasnije u svom javnom protestu protiv Izraelskog rata u Gazi. Ako bi kritika današnje politike Izraela i cionizma bila u istoj ravni sa antisemitizmom onda bi i jedan dio tih istih kritičara - „svjetskih“ jevreja bili antisemiti, (među kojim su mnogi oni koji su preživjeli holokaust kao i njihovi potomci). Zbog toga u uvodu ovog teksta želim da budem jasan; Antisemitizam je forma rasizma i treba je osuditi bez obzira u kojem se obliku pojavljuje. Takva forma antisemitizma je i pripisivanje kolektivne krivice svim jevrejima zbog Izraelske genocidne politike u Gazi zbog čega moramo biti oprezni i jasni kada biramo riječi.

Država Izrael je izgrađena na teroru

Masakar civila i etničko čišćenje u najkraćem odslikavaju cijelu historiju izraelske kolonijalne politike. Pod zaštitom britanskih bajoneta cionistički kolonizatori Evrope gradili su „država u državi“ u periodu između dva svjetska rata. Cilj je bio stvaranje jedne jevrejske države sa jasnom porukom; jevrejska zemlja, jevrejski biznis i jevrejski proizvod. Palestinski seljaci protjerivani su sa svoje zemlje, njihovi maslinjaci spaljivani, cionističke „sindikalne organizacije“ prisiljavle su domaće kompanije da otpuštaju palestinske radnike, na pijacama su napadane palestinke čija je roba bestijalno uništavana. Kada su godine 1947 SAD uspjele da „ubijede“ Ujedinjene nacije da podijele Palestinu, cionisti nisu bili zadovoljni sa više od pola Palestine u svom vlasništvu. U to vrijeme jevreji su sačinjavali jednu trećinu stanovništva i posjedovali su šest procenata zemlje. Prije same podjele Palestine počelo se sa vojnim ofanzivama kako bi se ispraznila palestinska sela, protjeralo što više stanovništva i spriječio njihov povratak na ognjišta.

9 april 1948 godine je datum prve poznate od svih narednih cionističkih masakara nad palestinčima. U selu Deir Yassin ubijeno je 254 ljudi, bunari su bili pretrpani leševima, a preživjeli su napakovani kao stoka na karoserije kamiona i rastureni na razne strane svijeta, između ostalog i Jerusalem. Na razglasu je odjekivalo upozorenje za sve palestinke što ih čeka one koji nisu želji napustiti svoja ognjišta. Zločinci su bili članovi terorističke organizacije

Bez konkretne či na papiru!

„Irgun“, na čijem čelu se nalazio Menachem Begin, 70-ih i 80-ih godina, izraelski predsjednik vlade koji je 1978 godine zajedno sa Egipatskim predsjednikom Anwar Sadatom dobio Nobelovu nagradu za mir. Ovaj zločin je opisan i u djelu „Etničko čišćenje Palestine“ izraelskog historičara Ilan Pappesa.

Da li je to bila pouka čovječanstva izvučenoj iz Auschwitzca? U našem dijelu svijeta nikad se nije govorilo o najbrutalnijim masakrima u Deir Yasin, Qibza, Kaklilya.... Niko nikad nije odgovarao za ove počinjene zločine. 1967 godine Izrael je zauzeo Zapadnu obalu i Gazu tako da se kolonizacija mogla nesmetano nastaviti. Iza takve politike Izraela stajale su SAD i stare evropske kolonijalne sile.

Grad Sderot pokraj Gaze koji je napadnut od strane Hamasa 7. oktobra izgrađen je na zemlji palestinskog sela Najds nakon etničkog čišćenja 1948 godine. Masakr nad civilima od strane Hamasa je naravno, ratni zločin koji šteti opravdanoj borbi protiv kolonizacije i aparthejda, ali ne mješajmo jabuke sa kruškama! Masakri nad palestinskim civilima i mnogobrojni ratni zločini u posljednjih 75 godina su slika i prilika izraelske kolonijalističke politike. Iz današnje izraelske države protjerano je dvije trećine palestinskog življa te uništeno oko pet stotina naselja. Rezolucije UN-a o povratku protjeranih su prazna slova na papiru. Gotovo polovina palestinskog stanovništva živi danas u izbjeglištvu dok jevreji iz cijelog svijeta imaju pravo da budu građani Izraela.

Sličnosti između aparthejda u Južnoj Africi i Palestini

Za vrijeme aparthejda vladajući režim je Izraelu slao oružje, ratni materijal i „dobrovoljce“. Zauzvrat Izrael im je slao svoje vojne savjetnike, avansiranu tehniku u borbi protiv južnoafričkog oslobodilačkog pokreta ANC.

Sličnosti između aparthejda Južne Afrike i Palestine su bili očiti i prepoznati od strane Palestinaca i jevrejskih kritičara cionizma kao i međunarodne organizacije za odbranu ljudskih prava Amnesty International. Zato nikog i ne treba čuditi zbog čega je upravo Južna Afrika podnijela tužbu protiv Izraela pred Međunarodnim sudom za ljudska prava i pobrala simpatije poštovaoca ljudskih prava i sloboda.

Sličnosti između genocida i etničkog čišćenja Bosni i Hercegovini i Palestini

Danas gotovo trideset godina nakon rata u BiH, gotovo šezdeset posto njenog predratnog stanovništva živi raseljeno van svojih predratnih mjesta prebivališta. Predratna imena gradova i naselja sa prefiksom „bosanski“ su odavno izbrisana sa mape. Malobrojnim povratnicima i njihovim porodicama se uskraćuju osnovna ljudska prava na rad, jezik i obrazovanje. Bivšim logorašima koji su preživjeli koncentracione logore smrti poput onih u Batkovićima, Kotor Varoši, Manjači, Omarskoj i dr. u bh.entitetu RS su odbijene tužbe za mučenja i ponižavanje te im se izriču presude o naknadi sudskih troškova od 3 520 km.

Napunjene karoserije kamiona protjeranih iz Srebrenice i Deir Yassin, upotreba razglasa i pozivanje stanovništva da napusti svoja ognjišta te masakri nad nedužnim su dokaz da aparthejd ništa nije promjenio u svom metodi provođenja sile. Politika mobilizacije i homogenizacije srpskog naroda dobro prepoznata na prostoru Balkana napisana perom oca nacije Dobrice Ćosića, ni po čemu se ne razlikuje od Netanyahuove politike cionizma u kojoj je on i Izrael predstavnik svih jevreja u svijetu.

Da je Bosna i Hercegovina jedna normalna građanska država u čijoj vlasti ne učestvuju protagonisti ratnih zločina iz devedesetih, vjerujem da bi i ona kao i Južna Afrika podnijela tužbu protiv Izraela – jer je breme aparthejda osjetila na svojoj koži!

Svijet se polako ali sigurno budi! 1 300 finskih umjetnika i muzičara su u januaru poslali zahtjev da se bojkotuje nastup Izraela na Eurosongu. 1505 švedskih umjetnika je učinilo nešto slično samo nekoliko nedjelja posle dok Island ozbiljno razmišlja o povlačenju ukoliko Izrael bude učestvovao. U mnogim državama rastu bojkot kampanje protiv koncerna poput McDonaldsa, Coca-Cola i Starbucksa koji podržavaju Izrael. Puma više ne sponzorira Izraelsku fudbalsku reprezentaciju. Ne zaboravimo da su kampanje izolacije i bojkota aparthejdrežima u Južnoj Africi doprinijele njegovom padu 1994 godine.

Na kraju da zaključim; Čutnja jeste solidaranje – ali sa protagonistima aparthejda!

Gradobukvar Banjaluka: I

Piše: Srđan ŠUŠNJICA

Ustvari, kulturna memorija u RS-u, ali i u drugim „srpskim zemljama“, već se 30 godina gradi, kao i regionalna politika Srbije, po principu „čije su ovce, toga je i planina“.

Ovaj je februar donio jedan mali banjalučki jubilej – 530. godina od prvog, istorijski zabilježenog pominjanja imena grada. Datum je 6. februar 1494, a radi se o ispravi ugarskog kralja Vladislava II Jagelovića, kojom on izuzima bana jajačke banovine Balthasara de Bathyana i njegove kastelane i zamjenike od administrativnih i vazalnih dužnosti, zbog njihove zauzetosti odbranom ugarskih utvrda od osmanske vojske. Među drugim našlo se i ime utvrde „Banyalwka“.

Ispravu je prvi put 1915. godine, u istorijskoj zbirci „Monumenta Hungariae Historica Diplomataria“ (Vol. 40), objavio čuveni mađarski historičar Lajos Thalloczy. U istoj zbirci objavljeni su i drugi, mlađi dokumenti u kojima se pominje grad Banjaluka, koji u to vrijeme čine utvrda, varoš u podgrađu, katolički samostan s crkvom i trgovište, najvjerovatnije na lokalitetu oko ušća Surtulije u Vrbas (današnji Gornji Šeher i Novoselija). Naredne, 1916. godine, Thalloczy će ovaj dokument objaviti i na našem jeziku u Zagrebu, u djelu „Povijest (banovine, grada i varoši) Jajca 1450–1527“.

Od te 1916. godine datum nije nepoznanica za istoričare i lokalne hroničare u prvoj i drugoj Jugoslaviji, kao ni u NDH–aziji i devetogodisnjoj RS. Ipak, ovaj imendan grada u prošlosti nije afirmisan kao „memorijska figura“ u kolektivnoj ili kulturnoj memoriji Banjaluke. Vrlo se rijetko pominjao u novinama i monografijama, nikada nije postao referenca u turističkom prospektu, nije ušao u javne simbole, niti u kalendare važnih obljetnica. Nije mu se posvetila javna promocija, izložba ili postavka u muzeju, domu kulture ili arhivu. Moja generacija, a ni starije ni mlađe, nisu se s njim susretale u banjalučkim školama. To je inače slučaj i s većinom srednjovjekovnog istorijsko-kulturnog nasljeđa ovog dijela, a rekao bih i cijele Bosne. Zašto je to tako, drugom prilikom.

Možda i najzaslužniji za stavljanje „6. februara“ u javni diskurs, pišući o njemu u svojim djelima o Banjaluci tokom 80-tih i 90-tih godina, jeste čuveni banjalučki novinar i hroničar Aleksandar Aco Ravlić (Bosanski Brod, 1929 – Rijeka, 2005). On je do januara 1992. godine za štampu pripremio trodijelnu zbirku zapisa o događajima i ličnostima iz bliže i dalje banjalučke prošlosti. Prva je knjiga trebala izaći u proljeće 1992, a treća baš 1994. godine, na okruglu petstogodišnjicu tog prvog pominjanja Banjaluke. Prva priča prve knjige posvećena je upravo ovom banjalučkom imendanu.

No umjesto njegovih knjiga te 1994. godine iz „srpske“ je Banjaluke morao „izaći“ Ravlić.

Dvije knjige od predviđenih tri Ravlić je uspio objaviti u izgnanstvu u Zagrebu 1998. i Rijeci 2000. godine te ponovo u Kastavu 2003. godine, pod nazivom „Banjalučki povijesni listići“ 1 i 2, ponajprije zahvaljujući mladim Banjalučanima, koji su i sami u izgnanstvu u Zagrebu pokrenuli uspješnu firmu „Logos“. Ravlićeve knjige ipak su našle svoj put i u poratnu Banjaluku zalaganjem novinara Željka Kopanje, koji ih je izdao u ljeto 2002. godine pod nazivom „Banjaluka

mendan na sunčanom satu

u prošlosti“ 1 i 2. Bilo je to vrijeme kada su mnogi pod placebo efektom zaključenog „mira“ i „svježeg daška vjetra“ mislili da se može uspostaviti bilo kakav društveni kontinuitet s onim vremenima banjalučkog života u zajedništvu i normalnosti. Da smo pod uticajem placebo terapije, možda smo mogli zaključiti i po tome što su se Ravličeve knjige u poratnoj Banjaluci prodavale skoro pa kao „ilegalni materijal“, putem telefona i na dva kioska Nezavisnih novina.

Možda se nađe neko ko bi ove Ravličeve knjige u nekom novom izdanju vratio poratnim generacijama Banjalučana.

Između pluralnosti i brisanja memorije

Tokom dvije poratne decenije prosječni stanovnik Banjaluke morao je, da bi se susreo sa sjećanjem na „6. februar“, ili nabasati na Ravličeve knjige i drugo istorijsko štivo ili, pak, kopati po arhivama i bibliotekama, jer tog datuma u medijima i javnom diskursu nije bilo. Sve do prije pet–šest godina, kada se ovaj važan datum iz zavičajne srednjovjekovne prošlosti Banjaluke počinje stidljivo pojavljivati u medijskom prostoru.

Unazad tri–četiri godine na RTRS-u, uglavnom u Jutarnjem programu, puštaju se istoričari da prezentuju ovaj datum i „rodni list“ grada. Desetak članaka na lokalnim portalima i štampi prigodno ga pominju, a godinama unazad i dio je zvanične stranice gradske uprave. Prošle, 2023. godine, na „Dan grada“ 22. aprila, ispred nekadašnjeg banjalučkog Radničkog univerziteta i novoizgrađene zgrade Centralne banke Bosne i Hercegovine, na uglu ulica Grčke (nekadašnja Štrosmajerova) i Vidovdanske (nekadašnja ulica Akifa Šeremeta, čuvenog „crvenog“ profesora banjalučke Gimnazije), osvanuo je jedan skulpturičan urbani mobilijar. Veliki sunčani sat, promjera četiri metra, s klupama za sjedenje, donacija banjalučkog Rotari kluba. Pored geografskih koordinata i nadmor-

ske visine na kojima se grad nalazi, na disku su posebno markirane ekvatorijalne linije na koje pada vrh sjenke na određene datume, značajne za grad i samog donatora: 22. april (1945, Dan oslobođenja grada od nacističkih okupatora i njihovih kolaboranata ustaša i četnika), zatim 28. januar (1934, Dan osnivanja Rotari kluba u Banjaluci), 2. novembar (1999, Dan obnavljanja rada banjalučkog Rotari kluba), te „6. februar“ (1494) (1).

Ovaj gest u javnom prostoru i njegove organizatore svakako treba pohvaliti, jer su učinili nemali doprinos pluralizaciji kulture sjećanja u gradu. Tim prije jer su, ruku na srce, objektivna istorija i kolektivno sjećanje grada već tri decenije pod „opsadom“ revizionizma i političkog projekta „pansrbizacije“ identiteta Banjaluke i Banjalučana.

Ne može se ne primijetiti da postoji određena tenzija u javnom diskursu „RS“ između na jednoj strani „6. februara“ i „ugarskog kralja Vladislava II“, trenutno jedinih fakata iz srednjovjekovne prošlosti ovog kraja u oficijelnoj memoriji, i na drugoj „memorijskih figura“, koje od rata na ovamo dominiraju javnim prostorom sjećanja u RS-ovskoj Banjaluci. Poput spomenika Stefanu Nemanji ispred muzeja ili npr. novih naziva ulica Stefana Dečanskog (nekadašnja Avde Gozića), Uroša Nejakog (nekadašnja Bosanska) i drugih, ili preimеноvanje naselja Budžak u Lazarevoili, pak, Osnovne škole „Drago Lang“ u „Sveti Sava“ itd. Riječ je o tenziji između provjerljive i nefinigrane memorije, i one koja je ekskluzivistička i fingirana.

Ova se tenzija ogleda i u obrascu „novogovora“ o „6. februaru 1494“ u javnom prostoru. Uglavnom se kreće od istorijskog dokumenta, uz navođenje datuma i imena ugarskog vladara Vladislava II. Ponekad se navodi ko je i kada prvi objavio ovaj dokument, nakon čega se redovno prelazi na analizu porijekla imena Banjaluke, pri čemu se ignoriše istorijski, društveni i kulturni kontekst tog doba. U

prikazu na stranici gradske uprave, naprimjer nakon pominjanja „6. februara“ i porijekla imena grada, slijedi konstatacija o naseljenosti obala Vrbasa još od paleolita, odakle narativizacija teče ka antici i doseljavanju Slavena, a onda prikaz nanovo nabasava na „nezgodni“ srednji vijek, gdje se autori prikaza snalaze kako jedino mogu – izvlakušom da su „pouzdanji podaci o životu u tadašnjoj utvrdi Banjaluke i oko nje skriveni po hodnicima istorije“ (2).

Vrlo rijedak i za svaku pohvalu jeste primjer gdje je istoričar dao kratki istorijski kontekst o vremenu tog prvog pominjanja grada kao jednog od nekoliko utvrđenja ugarske jajačke banovine u dolini Vrbasa, koji su služili sprečavanju daljeg osmanskog nadiranja (3).

Baš tu, u prenapregnutosti između fakta zavičajne istorije grada i nužnosti da se o ostatku srednjovjekovne istorije banjalučkog kraja čuti ili izmišlja, uzduž tih „skrovitih“ hodnika i zemljanih humki, puca oficijelna politika sjećanja u RS-u. Jednostavno, ambis nastao brisanjem nepoželjne, u ovom slučaju srednjovjekovne istorije Bosne i Banjaluke, ne želi se popuniti ničim objektivnim i naučno utemeljenim, iako je istorijskih i arheoloških fakata na pretek, te cijela konstrukcija počinje da kreka.

Šta se, zapravo, ignoriše od zavičajne istorije srednjeg vijeka? Mnogo toga! Iako istoričari vrlo dobro znaju, u oficijelnom sjećanju današnje Banjaluke „nema pouzdanih podataka“ da je prostor između ušća Crkvene i ušća Surturlije u Vrbas bio dijelom župe Zemljanik, koja se u reonu Trna graničila sa župama Vrbas i Glaž. „Ne zna se“ da su potonje dvije župe uglavnom bile dio slavonske banovine i ugarskog kraljevstva, a Zemljanik uglavnom dio bosanske banovine i kraljevstva. „Ne zna se“ i da je banjalučki kraj tog doba dio Donjih Kraja kojima je vladala vlastelinska porodica Stejpanića/Hrvatinića, tradicionalno vazalnih bosanskim banovima i kraljevima. Gotovo nevjerovatno zvuči da gejt-kiperi „nove“ memorije grada, kada se i dotaknu srednjeg vijeka, zaborave pomenuti moćnog magnata Hrvoju Vukčića Hrvatinića, kneza Donjih Kraja, velikog voj-

vodu bosanskog i hercega splitskog, za čiju su se lojalnost decenijama otimali ugarski i bosanski kraljevi i čiji se dvor nalazio u gradu Zvečaju, u Rekavicama. Jedan od najbogatijih i najočuvanijih glagoljskih rukopisa, Misal Hrvoja Vukčića Hrvatinića, s početka 15. vijeka, najznačajniji je pisani spomenik srednjovjekovne južnoslavenske kulture, koju kao nasljeđe danas dijele moderna Bosna i Hrvatska. „Ne zna se“ da je banjalučki kraj u vrijeme prvog pomena grada (i prije, od sredine 12. vijeka) bio pod vjerskom ingerencijom Rimokatoličke crkve, da je bio dijelom franjevačke Grebenske kustodije (13–15. vijeka), da je upravo kroz župu Zemljanik prolazio limes između jurisdikcija bosanske i zagrebačke biskupije, a u 14. i 15. vijeku između „raskolničke“ Crkve bosanske (D. Lovrenović) i papske jurisdikcije. Pogotovo se „ne zna“ da su mnoga sadašnja pravoslavna crkvišta u ovom kraju izgrađena na temeljima ranijih katoličkih monasterijuma (Mlječanica i drugi) pod okriljem osmanskih miletskih privilegija za pravoslavne „zimijane“, ili u austro-ugarskom periodu (Krupa na Vrbasu).

Potvrdu ovih i mnogih drugih istorijskih fakata lako ćete naći u radovima istoričara, arheologa, teologa, arhitekata, poput B. Graljuka, L. i Z. Žeravica, S. Husedžinović, L. Thalloczyja, V. Skarića, T. Kovačevića, H. Kreševljakovića, N. Klaić, N. Bilogrivića, S. Bijelića, A. Benca, S. Ćirkovića, M. Džaje, D. Lovrenovića i brojnih drugih.

„Nemanjićizacija“ kao disciplinovanje sjećanja

Laiku je jasno da većina današnjih memorijskih referenci na srednji vijek u javnom prostoru Banjaluke (imena vladara iz dinastije Nemanjića) nema nikakve objektivne istorijske veze sa srednjovjekovnom prošlošću tog kraja, već su tu transponovani iz srednjovjekovne istorije Raške (današnje Srbije). Dakle sa stanovišta naučne istorije i arheologije ove su figure u javnom prostoru „vanzemljaši“, ili „bezemljaši“ u Banjaluci i Bosni. Zašto su današnjim bosanskim Srbima (do prije 200 godina vlaškim filurdžijama, martolozima i dru-

gim akulturacijama pravoslavnog mileta prisutnima u Bosni posljednjih pet vijekova), koji se danas nikako ne mogu smatrati gostima u toj zemlji, dominantne memorijske reference na srednji vijek uglavnom likovi iz „gostujuće ekipe“?

Istorijska Banjaluka nema objektivnih veza sa srednjovjekovnom Srbijom, ali da li se ta veza može uspostaviti preko današnjeg srpskog etnonacionalnog identiteta koji se u Bosni od druge polovine 19. vijeka konstruiše na vatri između objektiviziranih zavičajnih folklornih praksi (partikularnih endonima) i projektovanog političkog „pansrpskog“ identiteta (unificirajućeg egzonima) iz Beograda? Naravno da može, ali ta je veza isključivo politička, kulturno površna i tragična po lokalnu kulturu sjećanja, jer svojim građanima od njihove matične zemlje i kulture Bosne svakog dana konstruiše „tuđu“ zemlju, „vječnu privremenost“. A od jedne kulturno drugačije i strane zemlje pravi im svoju „maticu“, „vječnu rezervu“. Ovdje je zapravo riječ o iracionalnosti. Oficijelno sjećanje na srednjovjekovni period u Banjaluci tako gaji, u odnosu na objektivnu istoriju i geografiju, jedan, iznutra gledano, kolonizatorski, nomadski diskurs, a gledano izvana, osvajački i asimilacijski.

A da li postoji veza između epskoknjiževnih likova kosovskog ciklusa u javnom prostoru grada i konstrukcije identiteta današnjih bosanskih Srba? Reklo bi se da ta veza postoji, ali ona nije politička niti istorijska, nipošto geografska. Ta je veza folklorne i književne, dakle akulturacijske prirode, jer se može „ponijeti“ i kulturnim praksama (narodna predaja) ugraditi u svoju novu postojbinu, koja se vijekovima kasnije, i u živoj interakciji sa zatečenim vernakularnim jezikom, ekonomskim, folklornim i političkim praksama života, izgrađuje u jedini zavičaj i postojbinu. Drugim riječima, ugrađivanje npr. epskoknjiževnog lika Ljutice Bogdana ili Kraljevića Marka u naziv banjalučke ulice, u idealnim okolnostima, imalo bi nespornu kulturnu legitimaciju. Ali samo ako ta kulturna legitimacija nije i sredstvo kojim se legitimiziraju i rat za teritoriju ili zločini etničkog

čišćenja. Nažalost, transformacija kulture sjećanja u Banjaluci tokom i nakon rata nije se dešavala u idealnim i mirnodopskim okolnostima niti u interetničkom i intervjerskom javnom dijalogu. Bila je nasilna i isključiva.

Ustvari, kulturna memorija u RS-u, ali i u drugim „srpskim zemljama“, već se 30 godina gradi, kao i regionalna politika Srbije, po principu „čije su ovce, toga je i planina“.

Jan Assman određuje kulturnu memoriju kao proces blisko povezan s politikom i institucijama, kao oficijalnu, projektovanu memoriju koja se gradi pomoću fiksiranih „tačaka sjećanja“, kulturno-političkih praksi (nazivi ulica, spomenici, književnost), mitova i istorijskih interpretacija. Svrha je kulturne memorije, prema njemu, konsolidovanje zajednice i pripadnosti, potvrđivanje identiteta. On ističe da kulturna memorija nije znanje o prošlostini istorija, već određena suma znanja o prošlosti indeksirana identitetom, naglašavajući da kulturna memorija doseže samo do one tačke u prošlosti koju zajednica može smatrati „svojom“ (4). Primijenjeno na Banjaluku, oficijalna memorija doseže do jednog korpusa znanja o srednjovjekovnoj prošlosti koju vlast i većina smatra „svojim“, ali je problem što to nije korpus znanja o prošlosti zemlje na kojoj ta vlast i ta većina živi, već tuđe zemlje. To je odbacivanje ili prećutkivanje objektivne istorije zemlje na kojoj živiš i natezanje na sebe tuđeg, susjednog memorijskog pokrivača.

Zov matice

Izgleda da je srednji vijek vrlo klizav teren i pretežak za instant „nacionalizaciju“, bez obzira od koga dolazila. Slično je i s istorijskim kontekstom osmanskog doba, također nezahvalnim za magično pretvaranje i „uguravanje“ folklornog, pučkog, pa i vjerskog identiteta stanovnika Bosne i Hercegovine u „nacionalni“.

Objektivizacija kulturne memorije jeste ključ konsolidacije zajednice. U suprotnom se događa revizionizam i brisanje vode ka njevoj dezintegraciji i nestanku. Zbog toga identitet „Srba u Bosni“, koji se politički konstruiše u posljednjih 30 godina (pa i duže), nikako ne može da nađe svoj oslonac u istoriji kao zavičajni, zemaljski identitet, ni kada ta istorija stoji direktno pod nogama. Narod koji „pati“ od izvana mu nametnutog nezemaljskog identiteta, etnoekskluzivističkog i nezavičajnog diskursa sjećanja, teško ulazi u istoriju, čak i kada to radi posredstvom „nacionalno-kulturne matice“. Ali se zato lako iz nje izbacuje, sam ili uz pomoć drugih, pa i same „matice“. Dolazi do nečega što bi nazvao „zov“ ili „prokletstvo“ matice. Nažalost, Bosna i Balkan u posljednja dva vijeka, pogotovo u olovnim vremenima, bili su „masovna gubilišta“ vernakularnih i zavičajnih identiteta i dijalekata, ali i teatri nacionalnih asimilacija i anihilacija institucionalno slabo samozaštićenih kulturnih, vjerskih, pa i političkih identiteta. U posljednjem su ratu na udaru pan-nacionalnih homogenizacija posebno bili identiteti gradova i zajedništva koje su gradili.

Pojavljivanje „6. feburara“ na jednom urbanom mobilijaru u centru Banjaluke toliko odskače od ovog iracionalnog i asimilacijskog diskursa te ima potencijal da postane početna tačka preispitivanja postojeće i traganja za objektivnom i višeslojnom kulturnom memorijom Banjaluke i ovog dijela Bosne. Za nadati se.

Literatura i izvori

(1) <https://rotary-bl.org/2023/04/07/suncani-sat/>. Posjećeno 20. 2. 2024.

(2) <https://www.banjaluka.rs.ba/posjetioci/istorija-grada/>. Posjećeno 20. 2. 2024.

(3) RTRS, *Jutarnji program* (2024). Dostupno na <https://www.rtrs.tv/av/pusti.php?id=119580>. Posjećeno 20. 2. 2024.

(4) Assmann, Jan (2008) „Communicative and Cultural Memory“. In Astrid Erll, Ansgar Nünning (Hg.), *Cultural Memory Studies. An International and Interdisciplinary Handbook*. Berlin, New York. Str. 109–118.

Posjeta Bosanskoj kući u Birminghamu

Priredio: Lejla Solaković

Ambasador Bosne i Hercegovine Osman Topčagić i gradonačelnik West Midlands Andy Street posjetili su danas Bosansku kuću u Birminghamu.

Gosti su obišli novu zgradu, upoznali se sa izložbom posvećenom preko 25 godina djelovanja BH UK Networka te upoznali predstavnike bosanskohercegovačke, ukrajinske i sirijske zajednice, koji su kao i svaki dan imali svoje aktivnosti u Bosanskoj kući.

Posebno, ambasador i gradonačelnik West Midlandsa razgovarali su sa studentima kurseva engleskog jezika za Ukrajinke koje organizuje Bosnia UK Network i pridružili se Sirijskom bazaru koji je danas održan u dvorani Eveson u Bosanskoj kući.

Popodne smo imali sastanak sa Simonom Fosterom, policijskim komesarom za regiju West Midlandsa. Bila je to dobra prilika da se zahvalimo Simonu na razumijevanju tokom procesa kupovine bivše policijske stanice u Sparkhill/u. Novu zgradu polako pretvaramo u centar iz kojeg koordiniramo sve naše aktivnosti. Ovo je veliko dostignuće za zajednicu koja je prije nešto više od 20 godina proživjela genocid. Uređenje prostorija je još u toku, a planiramo da razvijamo centar kao mjesto gdje će se pružati svestrana podrška i pomoć onima kojima je to potrebno.

Ambasador Bosne i Hercegovine u Ujedinjenom Kraljevstvu Nj. E. @Osman Topčagić je rekao: "Kao ambasador Bosne i Hercegovine,

veoma sam sretan što sam danas ovdje i upoznao gradonačelnika West Midlands Andy Streeta, a također i kolege iz BH UK Networka. Sretan sam što vidim da sarađuju sa lokalnim i regionalnim vlastima.

Bosanska kuća također pruža podršku drugim nedavno pristiglim zajednicama. Naša zajednica dijeli svoje iskustvo i pomaže im da obnove svoje živote u Velikoj Britaniji. Drago mi je vidjeti da je ova aktivnost također naišla na odgovarajuću podršku vlasti Birminghama i Midlandsa na obostranu korist za sve nas. Za mene, kao ambasadora, to je još jedan kanal uspostavljanja dobrih veza između naše dvije zemlje, Bosne i Hercegovine i Ujedinjenog Kraljevstva."

Gradonačelnik West Midlandsa Andy Street rekao je: "Bosna kuća je divan resurs koji pruža podršku za oko 15 000 članova bh zajednice na Ostrvu. To je također divan resurs koji koriste druge migrantske zajednice. Jutros smo se susreli sa ukrajinskim i sirijskim timovima ovdje u Bosanskoj kući i pokazali su nam neke od aktivnosti koje organiziraju za svoje zajednice, uključujući časove jezika, kao i programe zapošljavanja koji se također dešavaju ovdje. To je zaista centar za koji toliko zajednica ima puno divljenje za ono što tim BH UK Networka radi ovdje u Bosanskoj kući."

Iz BH UK Network navode da bh. zajednica igra važnu ulogu u povezivanju domovine Bosne i Hercegovine i Velike Britanije. Dr. Anes Cerić, izvršni direktor BH UK Networka, rekao je: "Prije dvije sedmice održali smo niz sastanaka sa zvaničnicima lokalne samouprave u Birminghamu. Danas su u fokusu bili sastanci sa regionalnim vlastima West Midlandsa. Nakon učešća na festivalu povodom Međunarodnog dana jezika, fokus naših aktivnosti bit će obilježavanje Dana nezavisnosti Bosne i Hercegovine u Parlamentu Velike Britanije, što je odraz naše strategije stvaranja mreže prijatelja od lokalnog do nacionalnog nivoa. Zahvaljujemo se ambasadoru Nj.E Osmanu Topčagiću na razumijevanju i velikoj podršci u realizaciji naših aktivnosti."

PANSION VILLA EVA OMIŠALJ - OTOK KRK

SAMO 5km od aerodroma RIJEKA

*Bara 5 km från flygplatsen Rijeka
otvoreni smo cijelu godinu*

Vi har öppet hela året

Privatna plaža, restoran i pizzeria u sklopu pansiona

Privat strand, Restaruang och Pizzeria tillhörande själva pensionat

više informacija na WWW.VILLA-EVA.COM

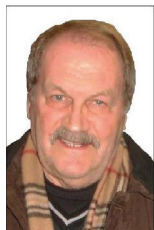
Mer informatio på

Lanac banjolučkih legendi kraći za jednu kariku

IN MEMORIAM: akademik Dragan Danelišen Šišan (1941-2024)

Tekst je objavljen i u sarajevskom listu Oslobođenje 27. januara 2024. godine

Tekst i design:
REUF JAKUPOVIĆ
ecko@graposi.se

Vijest da je 15. januara 2024. godine s ovog, po mnogočemu nepravednog, svijeta na onaj drugi, apsolutno pravedni otišao 82-godišnji akademik Dragan Danelišen, razalostila je Banjolučane, prevashodno one autohtone (neka mi oprostite oni koji to nisu). Jer, smrću Šišana, kako ga je većina Banjolučana oslovljavala još od školskih dana, lanac najuspješnijih, najpopularnijih i gradu na obalama Vrbasa najprivrženijih žitelja – onih koje su upravo ti žitelji još

za života svrstali u legende - ostao je bez jedne karike. Teško da će tu kariku, u dogledno vrijeme, nadoknaditi neko drugi pa bio on makar i sličan Šišanu. Morala bi to, naime, biti osoba koja bi objedinjavala ono što je Šišan objedinjavao: vrhunsku umješnost u poslu kojim se bavio, visok domet u sportu koji je upražnjavao i, nikako zanemarljivo, veliku i nepodijeljenu popularnost u Banjoj Luci, posebno "među rajom", koji termin je uobičajen u ovom gradu.

Knjiga i atletska staza "ruku pod ruku"

Dragan Danelišen je rođen 14. juna 1941. godine u Banjoj Luci, gdje stekao i osnovno i gimnazijsko obrazovanje. Pripadao je generaciji gimnazijalaca koja je, kako se to i dan-danas zna pomenuti, listom nastavila školovanje na fakultetu, uglavnom u Beogradu, Zagrebu, Ljubljani i Sarajevu. Banja Luka je, naime, prvi fakultet (tehnološki) dobila 1961. godine. Ta generacija podarila je Banjoj Luci, a i Bosni i Hercegovini, ekonomiste i pravnike, inženjere i profesore, stomatologe i ljekare, i šta sve drugo ne. Mnogi od njih postali su, između ostalog, istaknuti privrednici, nerijetko i direktori većih preduzeća. Neki su uplovili u političke vode i ostvarili zavidnu karijeru ne samo na lokalnom nego i na republičkom pa čak i saveznom nivou.

trenirao s vrhunskim jugoslavenskim trkačima. U toj sredini još je više napredovao, tako da je postao i reprezentativac Jugoslavije u štafeti 4x400 m. Trčao je kao posljednji član štafete.

Na pripremama atletske reprezentacije Jugoslavije

Praktična primjena naučenog na fakultetu

Nakon uspješnog okončanja studija medicine 1966. godine, započinje brušenje Danelišenovog nesumnjivog talenta za medicinu. Najprije je već 1967. godine biran za asistenta na Farmakološkom fakultetu u Zagrebu, a 1974. godine položio je specijalistički ispit iz opšte hirurgije na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Na tek osnovanom Medicinskom fakultetu u Banjoj Luci 1978. godine biran je za asistenta, a na Medicinskom fakultetu u Beogradu je 1985. godine položio još jedan specijalistički ispit, ovog puta iz dječije hirurgije.

Ni kao hirurk nije se zadovoljio time da samo operiše pacijente. Nastavio je da uči, ali ni sport nije ostavio po strani. Bio je ljekar banjolučkog boksterskog kluba Slavija, koji je 1974. godine bio prvak Jugoslavije. Kada je jugoslavenska boksterska legenda Marijan Beneš 1977. godine otišao u profesionalne vode, dužnost njegovog ljekara preuzeo je upravo Danelišen. Da pomenemo da je Beneš 1979. godine u Banjoj Luci osvojio titulu prvaka Evrope.

Sa svojim školskim drugovima gimnazijalcima

Nije banjolučka gimnazija bila samo rasadnik obrazovanih ljudi, nego ujedno i rasadnik vrhunskih sportista, prije svega u rukometu i košarci. Ni Danelišen nije bio imun na sport. Naprotiv, ogledao se u nekoliko sportskih disciplina, ali mu je jedna posebno prirasla srcu. Bila je to atletika, "kraljica sportova". Sebe je pronašao u trčanju na 400 m, disciplini koja se danas smatra sprinterskom, a za koju je potrebna i brzina i snaga, što je on nesumnjivo posjedovao. U ovoj disciplini nastupao je za atletske klub Borac. Nije imao konkurenta u Bosni i Hercegovini, za čiju reprezentaciju je redovno nastupao.

Danelišen nije mogao biti iznimka ni kada je fakultetsko obrazovanje u pitanju. Njegovi roditelji, skromnih novčanih mogućnosti, nisu su se dvoumili kada im je sin rekao da ima želju da se fakultetski obrazuje. "Odrješili su kesu" i uz njihov blagoslov, Danelišen se uputio ka Zagrebu da tamo studira, ništa manje nego medicinu. Predano je učio, ali ni atletiku nije zanemario. Postao je član Mladosti, gdje je

Knjiga je svakodnevno bila Danelišenov pratilac. Magistrirao je 1986. godine na Medicinskom fakultetu u Zagrebu. Za docenta na Medicinskom fakultetu u Banjoj Luci biran je 1989. godine. Na tom fakultetu je te iste godine odbranio i doktorsku disertaciju, na temu "Imunološka opravdanost hiruške mogućnosti očuvanja povrijeđene slezene".

Djeca-pacijenti, svakodnevna preokupacija

Za vanrednog profesora na Medicinskom fakultetu u Banjoj Luci biran je 1996. godine, a potom za redovnog profesora osam godina kasnije (2004). U međuvremenu je biran i za mentora specijalističkog staža na Medicinskom fakultetu u Beogradu (1999) i Medicinskom fakultetu u Banjoj Luci (2002).

Za dopisnog člana Akademije nauka i umjetnosti Republike Srpske izabran je 2008, a za stalnog 2012. godine. Od 2016. godine obavljao je dužnost sekretara Odjeljenja medicinskih nauka pri Akademiji. U međuvremenu je, nakon što je penzionisan 2009. godine, biran za profesora emeritusa na Medicinskom fakultetu u Banjoj Luci.

Danelišen je osnivač i dugogodišnji načelnik Dječije hirurške klinike Univerzitetskog kliničkog centra Banja Luka. Od 2006. do 2010. godine bio je i rektor Panevropskog univerziteta Apeiron u Banjoj Luci.

Medicinsko umijeće poznato i van granica Jugoslavije

Danelišen se usavršao u mnogim medicinskim centrima, ne samo na jugoslavenskom prostoru (Beograd, Zagreb i Ljubljana), nego i van njega (SAD, Japan, Francuska i Italija). To je, naravno, doprinijelo da bude biran za člana nekih međunarodnih medicinskih institucija: Američke asocijacije dječijih hirurga, Azijske federacije proktologa (proktologija je grana abdominalne hirurgije), Asocijacije francuskih hirurga, Udruženja dječijih hirurga Srbije... Impresivan je i broj

Danelišenovih objavljenih knjiga i stručnih radova: 14 knjiga i 144 rada. Među knjigama su i dvije (prevedene i na engleski jezik) koje govore o stradanju djece u ratu 1992-1995 u Bosni i Hercegovini: "Ko njih pita" i "Pokidani pupoljci".

Ni mnogobrojna priznanja nisu mimoišla Danelišena. Pomenućemo samo ona najznačajnija. Savez zdravstvenih organizacija Jugoslavije mu je 1990. godine dodjelio nagradu Zlatni Hipokrat, a 1995. godine Azijska federacija proktologa mu je dodjelila Zlatnu plaketu za inauguraciju originalne hirurške metode. Skupština grada Banja Luka mu je 2016. godine dodjelila Zlatni grb grada Banja Luka. Za uspjehe u atletici plaketom je nagrađen i od Atletskog saveza Bosne i Hercegovine 1998. godine i od Atletskog saveza Republike Srpske 2017. godine.

Legende ne umiru pa neće ni ove dvije banjolučke, Marijan Beneš i Dragan Danelišen

Odlazak u sjećanje

Odlaskom na put bez povratka, ostavio je Šišan iza sebe veliku prazninu, ali nas je istovremeno potaknuo da se prisjetimo i svega onoga što ja za života ostvario, onoga zbog čega će se dugo pamtiti, zbog čega neće biti zaboravljen.

Nedostajeće Šišan svojim mnogobrojnim prijateljima ne samo u Banjoj Luci nego mnogima i širom bivše nam domovine Jugoslavije. Ali, razumljivo, najviše će nedostajati svojim najmilijim – supruzi i dvojici sinova.

Neka mu je laka banjolučka zemlja, a njegovim najmilijim neka bol bar za malo ublaži činjenica da su porodično gnijezdo dijelili s čovjekom koji se "imao rašta i roditi", kako reče jedan narodni pjesnik.

„Šeher Banja Luka“ pred prestankom svoga redovnog izlaženja

OČEKUJEMO VAŠU PODRŠKU

Teškoće u obustavi redovne godišnje potpore etničkim savezima, tako da rješenje moramo tražiti i sami, da bismo objavljivali bar digitalna izdanja, iako štampani list u rukama teško šta drugo može zamijeniti. Jer, i riječi imaju srca, pa ih tako možemo i čuti...

Dragi sugrađani, članovi našeg Saveza, prijatelji i čitaoci našeg magazina!

Naš grad, grad na Vrbasu, krajiška ljepotica, evropska kulturna prijestolnica, grad sporta i mladosti, naša Banja Luka i Banjaluka, naš šeher i Šeher, kako je već niz godina zapisano i na naslovnici našeg i vašeg magazina, druguje s nama i na stranicama „Šeher Banje Luke“, da bismo, živeći i širom svijeta, a dolazeći i na naše obale i u naše aleje, bili bliži jedni drugima, i da bismo mogli prisluhniti i željama i čežnjama svoga zavičaja. I da bismo se mogli i susretati u svome gradu. Vremena se, nažalost, mijenjaju, ali ne nabolje, pa je i naš i vaš magazin „Šeher Banja Luka“ došao u situaciju kad je, prestankom sufinansiranja, onemogućeno njegovo dalje izlaženje. To odmah povlači za sobom i druge neželjene posljedice, a jedna od njih je i dalje održavanje „Vezenog mosta“.

Odlukom švedske vlade, od prije nekoliko mjeseci, da se obustavi redovna godišnja potpora etničkim savezima, došli smo u veoma tešku ekonomsku situaciju. Prikupljena članarina je, nažalost, nedovoljna i ne može podmiriti ni one najosnovnije tehničke i administrativne troškove koje Savez Banjalučana ima tokom godine. Da bismo mogli ostvariti redovne planirane aktivnosti Saveza i izdavati bar digitalne brojeve našeg magazina, potrebna nam je vaša podrška. Mi smo uradili tako da vi, koji živite u Švedskoj, možete swishati svoj dobrovoljni prilog na savezov konto ili uplatiti na bankovni račun, a vi koji živite van Švedske možete također uplatiti dobrovoljni prilog na bankovni račun. Najmanja uplaćena suma ne bi trebalo da je manja od 100 kruna, a ko želi i može uplatiti više, još bolje. Na vašoj podršci unaprijed zahvaljujem u ime Saveza Banjalučana i svoje osobno.

Za uplate iz Švedske

155 25 59-5

PlusGirokonto

Za uplate iz inostranstva

IBAN: SE38 9500 0099 6034 1552 5595

BIC-kod (SWIFT-adress): NDEASESS

Nosioc konta: RIKSFÖRBUNDET BANJALUKA I SVERIGE

Predsjednik Saveza

Mirsad Filipović

МУЗИКА ГРАДИ МОСТОВЕ МЕЂУ НАРОДИМА

Piše: Dinko OSMANČEVIĆ

Познати умјетници, близанци Ратко и Радиша Теофиловић, рођени су 1966, у Чачку, гдје су завршили Гимназију и Агрономски факултет. Музиком су се почели бавити 1983, као чланови омладинског хора 3. Децембар, тако да на музичком небу сада трају преко три деценије. Након осам година проведених у хору, и изненадне смрти диригента, Предрага Перуничича који их је увео у свијет музике, започинју са истраживањем старих музичких записа и музичке баштине Србије, али и Балкана. Музичко наслијеђе интерпретирају аутентичним а *capella* двогласом. Професионалну каријеру започињу почетком деведесетих, када снимају тридесет нумера за националну радио-телевизију. Већ тада проглашавају их најдрагоцјенијом музичком појавом у Србији. Током своје тридесетогодишње каријере остварили су изузетну концертну активност, пјевали су широм региона и свијета, наступали у најзначајнијим свјетским концертним дворанама, сарађивали са бројним врхунским умјетницима, посебно са виртуозом на

гитари, Мирославом Тадићем. Објавили су шест албума: „Чувари сна“ 1998. самоиздат, „Сабазорски ветрови“ 2002. самоиздат, „Концерт – Belgrade live“ 2007. One records, „Видарица“ Теофиловићи & Мирослав Тадић 2012. Helicom publishing, „Теофиловићи“ 2016. Бернар, „Елемент“ 2022. Croatia records. Па ипак, њихови живи наступи нуде јединствено музичко искуство које се не заборавља. Добитници су бројних признања и награда, а међу њима посебно је значајна Вукова награда која им је недавно и уручена што и јесте главни повод нашег разговора..

Моја заручница, рођена Чачанка, пјесникиња Маја Ђукановић, веома добро познаје културне и умјетничке кругове свога града. Преко ње смо ступили у контакт са изузетно љубазним и сусретљивим умјетницима, браћом Теофиловић.

Када се код вас јавила заинтересованост за музику и да ли вам је неко посебно пренио пелцер те љубави према музици? Можете ли нам нешто рећи о својим музичким почецима?

Много пута током тридесетогодишње каријере одговарали смо на ово питање, али ево да поновимо и овога пута да нас је у свет музике увео Предраг Перуничич диригент Омладинског хора у Чачку, чији смо били чланови седам година. Хор је било место, које је окупљало једну целу генерацију средњошколаца и осим проба, концерата и путовања, оно што је било јако важно јесте јединство и дружење свих чланова, што је резултирало и изузетним фестивалским достигнућима које је хор постигао.

Шта је било пресудно да се определијелите за традиционалну музику?

Након изненадне смрти диригента, осетили смо празнину, више није било проба и музике, која је била саставни део нашег живота. Слушајући Радио Београд дошли смо до идеје да би могли да се бавимо старом музиком, чули смо предивне мелодије, сјајне извођаче и тако је све кренуло.....

Музика којих крајева је на вас оставила посебан утисак и зашто?

Свако поднебље носи неку своју музичку особеност и лепоту, али нама двојици су нешто посебно песме са Косова, највише због мелодија, различитих ритмова и дивне лирске поезије. Када њих слушате, чујете да су оне прожете различитим утицијима људи, који су живели на том простору и због тога оне имају ванвременску лепоту.

Када се говори о традиционалној музици, обично се она сматра нечим конзервативним. Ипак, ви поред српских пјесама изводите и македонске пјесме, севдалинке и далматинске пјесме. Отпјевали сте и „Белем, Белем“. Стиче се утисак да ваша музика гради мостове међу балканским народима, и народима уопште, да ли сам у праву? Како су пролазили ваши концерти у региону?

Не бих се сложио да је традиционална музика нешто конзервативно, мислим да она у данашње време може бити савремена, а то зависи од тога какав приступ имате. Наша искуства из света нам говоре да се уколико јој дате неки свој лични печат, она се може појавити на различитим фестивалима експерименталне музике, цез фестивалима, фестивалима светске музике, фестивалима духовне музике. Ово све говори о вишеслојности традиције која је у свакој уметности полазна тачка за стварање и креацију.

Један од задатака музике, уколико она има неки дубљи смисао, јесте да повезује народе, културе и буди истинске вредности код људи. Уколико то публика препозна на самом концерту успех је загарантован, а уједно и смисао и разлог зашто се бавимо музиком. Ово су неки од разлога зашто су успешни наши концерти у целом региону.

Пјевали сте широм свијета, пред публиком којој је српски језик потпуно стран. Како вас је иностранна публика прихватала и да ли је емоција коју преносите оно главно што пјесму чини разумљивом?

У самом питању већ сте дали део одговора, нема неке велике разлике између слушалаца у свету и региону, језик емоција и аутентичност се препознаје свуда.

Гостовали сте неколико пута у Бањалуци, какве утиске носите из Банског двора и Бањалуке?

Последњих година смо чести гости Бања Луке, а чим долазите често значи да вам прија и да публика с нестрпљењем очекује сваки нови наступ. Посебну заслугу за то има директор Банског двора господин Младен Матовић, који је својим прегалаштвом и садржајем, који нуди, довео ту установу на место једне од најпрестижнијих у целом региону.

Чини се да сте и поред многобројних гостовања у земљама региона и свијета, у Србији ипак били потиснути, прије свега, услед навале шунда на готово свим медијима. Како сузбити шунд? Како праве вриједности представити широј публици?

Можда гледајући са стране делује вам да смо потиснути на сцени, али мислим да је разлог нашег непретераног појављивања у јавности, пажљиви избор места на којима наступамо и јавно говоримо. То је јако важно уколико желите да сачувате аутентичност и да дуго трајете.

На други део питања мислим да би најпре прави одговор могао да да неки социолог културе. Културна политика која би најпре извршила децентрализацију културе и обезбедила да врсни уметници наступају и у мањим срединама, дала за почетак значајне резултате.

Прије неколико дана добили сте два заиста велика признања, Вукову награду у Београду и Сретењску повељу у Будимпешти. Колико вам значе? Да ли је то знак да праве вриједности упркос свему опстају?

Када смо кренули у нашу музичку авантуру нисмо ни сањали до којих висина ће нас наша уметност и предани рад довести. Стога никада нисмо ни размишљали о наградама, бавили смо се музиком из љубави и отвореног срца, а када се догоде награде онда су оне логична последица свега онога што сте у животу искрено радили. Ове награде су посвећене свим људима који су део себе уложили у формирање нас двојице као личности, а потом као и музичких уметника. Оне су доказ да, без обзира на друштвене околности, постоје особе које препознају вредности које су трајне и важне.

Filmski vrhunci

Obnova svjetskog filma

Junakinja filmske epohe – Greta Gerwig – na čelu žirija ovogodišnjeg Filmskog festivala u Cannesu

Tekst: Džana MUJADŽIĆ

Američka cineastica, scenaristica i glumica Greta Gerwig, nakon što je postigla uspjeh i u rekordnoj prodaji filma "Barbie", presjedavat će glavnom žiriju 77. Festivala u Cannesu, koji će se održati od 14. do 25. maja, tekuće godine. Tim povodom je ova junakinja suvremenog doba, koja pomjera linije kodificirane filmske umjetnosti, kao i epohe, stalno je preispitujući, između ostalog je istakla:

-Volim snimati filmove, gledati kvalitetna ostvarenja, raspravljati o njima... A, kao filmofilu, Cannes mi je uvijek predstavljao vrhunac onoga što univerzalni, filmski jezik može izreći. Dobrovoljno se staviti u inferniorniji položaj, sjesti u zamračenu dvoranu sa nepoznatim osobama i gledati novi film! To mi je posebna radost i zadovoljstvo. Očarana sam, uzbuđena i beskrajno zahvalna što ću biti predsjednica ovogodišnjeg glavnog žirija najpoznatije filmske manifestacije planete. S velikim poletom i radoznalošću, očekujem putovanje.

Upornost i odlučnost

Za manje od desetljeće i po Greta Gerwig je nametnula svoje ime američkom ali i međunarodnom filmu. Potiče iz kalifornijskog glavnog grada Sacramenta, ali je usvojena NjeweYorkčanka. Najprije se oduševljavala dramaturgijom pa pošla posebnim putem, opasnim ali koherentnim, postigavši vrtoglavi uspjeh.

Najprije je bila u grupi američkog nezavisnog filma, a danas je u vrhu međunarodnog box-officea i uspijeva ostvariti i ono što najprije smatrano neostvarivim: pruža autorske blockboostere, približujući umjetnost industriji, ispitujući potanko i rafinirano suvremene problematike, potvrđujući osobne umjetničke ambicije, izbjirljive i posebne, u sklopu ekonomskog sistema koji je osvojila i uspjela koristiti na pravi način.

Ako je njezina umjetnička produkcija interpretirana, pisana ili realizirana uvijek u dodiru životnih motiva poput familijarnih osobitosti, odrastanja, straha od društvenog neuspjeha ili teško ostvarivanje umjetničkih ambicija mladih osoba, te posebno smjelih ličnosti svih doba, ponekada loše shvaćenih, umjetnica uvijek postiže da ih društvo prihvati, pošto posjeduju neobično izraženu upornost i odlučnost!

Filmovi kao osobno preispitivanje

Na početku glumačke karijere, Greta Gerwig je već pisala sce-

narije, umnožavajući suradnje. Potpisala je grupni scenario filma Hannah Takes the Stars/2007/, pa Night and Weekends, godinu kasnije, koji je i korealizirala. Zatim Frances Ha/2012/, Mistress America/2015/ i na kraju Barbie, sa suprugom Noahom Baumbachom, s kojim često surađuje pri pisanju.

Prvi samostalni film, pod nazivom Lady Bird, nastao 2017. godine, priča o izlasku iz djetinjstva, pet puta nomirana za Oscara, čak i za najuspješniju realizaciju.

Za drugi osobni film Greta Gerwig je adaptirala klasični roman američke književnosti, objavljen 1886, iz pera Louise May Arcott - Četiri kćerke doktora Marcha. Ostvarila je djelo s posebnom voljom suvremenog viđenja četiri protagonistice, radi boljeg preispitivanja njihove emancipacije u muškom svijetu! U dvostrukoj lektiri, rediteljica s posebnom suptilnošću pokušava shvatiti značaj vlastitog mjesta u filmskom sustavu i kompromise s njegovom trgovinskom dimenzijom, kako bi dotakla što više gledatelja.

Njezin zadnji, dugometražni film Barbie, što je došao u svjetska kina zadnjeg srpnja, iskopava poseban silon na osvjetljen način, suočavajući se s idolom djevojčica, simbolom žene-objekta, što je ujedno među najemancipiranijim, junakinjama našeg doba. U ovoj oštroj satiri Greta Gerwig, prva rediteljica u historiji svjetskog filma, koja je prešla milijardu dolara u box-officeu, ujedno je i prva američka cineastica što će biti na čelu glavnog žirija u Cannes-u. Uspješno dodaje, sa 40 godina, nove rekorde svome dugačkom spisku nagrada i priznanja, pa činjenicu kako je najmlađa umjetnica, što će izvršavati ovu tešku funkciju predsjednice, odmah poslije Sofie Loren, koja je bila 31-godišnjakinja 1966. godine, kada je presjedavala žirijem dugometražnih ostvarenja. Mlada žena je ujedno i druga rediteljica, nakon Jane Campion, koja je presjedavala žiriju 2014. godine, kada je na slavnom festivalu bila akreditirana i autorica ovog teksta. Gerwig je i druga Amerikanka, predsjednica glavnog žirija, nakon čuvene glumice Olive de Haviland, prve žene koja je vodila žiri 1965. godine.

- Izbor se sam nametnuo i postao očit jer Greta Gerwig smjelo oživljava obnavljanje svjetskog filma, čiji je Festival u Cannesu glavni zagovornik, koji svake godine postaje preteča brojnih novina - istakla je skorašnja predsjednica poznate manifestacije Iris Knobloch. Za generalnog delegata Međunarodnog Filmskog festivala u Cannesu, Thierryja Frémaux, američka rediteljica predstavlja epohu koja ruši granice, miješajući filmske žanrove, zaslužna za trijumf inteligencije i humanizma!

Tragedija rodne grude

Prvi roman Banjalučanke Slađane Nine Perковиć
– i na francuskom jeziku.

Banjalučanka Slađana Nina Perковиć svojim je prvim romanom "U Jarku", objavljenom 2020. godine u Imprimaturi, familijarno izdavačkoj kući što oko 15 godina djeluje u njezinom rodnom gradu, uzburkala književne krugove, ali i čitatelje na cijelom Balkanu, oštrom, inteligentnom kritikom post ratnog društva, koje nikako da se izvuče iz tranzicijskog perioda u kojem trune, više od 30 godina.

Tragedija rodne grude prevedena je u apсурdno stanje jedne familije, koja se pokušava okupiti na sahrani strine Stane, koja se udavila jedući pileći batak. Njezino iščekivanje sasvim mijenja planove i smeta skoro svim članovima obitelji u ostvarivanju materijalnih ambicija, oko prodaje kuće i zemljišta. Pisan u prvom licu, roman je bio u širem izboru za NIN-ovu nagradu prije dvije godine, kao i za priznanje "Meša Selimović".

Slađana Nina Perковиć je postigla veliki uspjeh na međunarodnoj razini, jer je kao bosansko-hercegovačka kandidatkinja bila i među pet nagrađenih autora Konzorcijuma udruženja evropskih izdavača /FEP/ i Europske međunarodne federacije knjižara/ EIBF/, uz podršku Europske komisije koja podstiče i nagrađuje pisce Starog kontinenta.

Teme iz stvarnog postojanja

Ova predstavnica novog talasa evropske proze došla je nedavno u Pariz iz Beograda, gdje živi sa suprugom, također novinarom koji se preobrazio u poslovnog čovjeka, i osmogodišnjom kćerkom Milom, radi objavljivanja njezinog prvjenca kod pariške kuće Zulma, pod nazivom "Dans le fossé" i u prijevodu Zoë Bellon. Grad svjetlosti nije nepoznat uspješnoj spisateljici koja je dugo živjela u njemu, studirajući Političku komunikaciju na Sorbonne, nakon završenog studija novinarstva u Banjoj Luci. Radila je i na francuskom TV5 programu, u emisiji Echapées Belles, The Gardianu, a prisutna je i u brojnim balkanskim glasilima.

Susrele smo se u četvrti Bastille, nedaleko od mjesta na kojem se nekada uzdizao zloglasni zator, a sada ga krasi prelijepo zdanje Opere. Malo umorna od različitih diskusija na nekoliko privilegiranih mjesta u gradu, autorica romana U Jarku povjerila mi je kako je u stadiju pisanja drugog romana, čija junakinja, nakon mnoštva odricanja, dolazi u Pariz i ostvaruje ambicije i snove iz djetinjstva. Ali sve se ne odigrava po njezinoj zamisli pa problemi nisu otklonjeni, samo su dobili drugačije značenje i izgled.

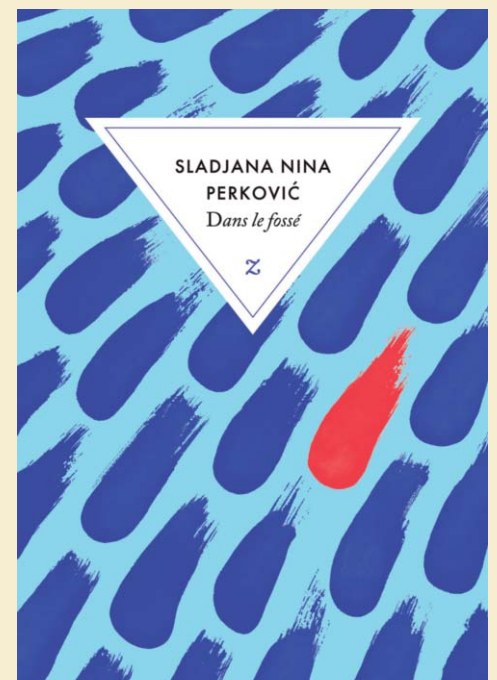
- Iznenađena sam potezom kuće Zulma, iako ovo nije prvi prijevod jer se pripremaju na njemačkom, talijanskom, španjolskom pa čak i azerbejdžanskom jeziku, bilježimo riječi nape sugovornice. Vjerovatno je to odjek Europske nagrade, koju nisam očekivala ali mi je pomogla da se, odsad, posvetim pisanju i ostavim novinarstvo po strani. Tako ću bolje pomagati kćerki i suprugu i, najzad, raditi ono što najviše volim. Postala sam svjesna izvjesnog uspjeha, kada sam u pariškim knjižarama, u mnoštvu izloga vidjela moj roman, ovdje naslovljen "Dans le Fossé"! Smatram da još uvijek treba govoriti i pisati o ratu u BiH, posebnoj tragediji što nas je zadesila i od koje nikako da se oporavimo. Državni kaos je prešao na obične, male, osobe što su izgubile smisao za orijentaciju i vrte se u začaranom krugu. Posvetila sam im ovo djelo, nadajući se kako će se, ipak, uspjeti izvući jer je naš svijet otporan i žilav. Zato sam i mojoj junakinji dala zadnju priliku da nešto uradi od vlastitog postojanja, uvjetovanog običajima, tradicijom i nepisanim zakonima koji datiraju iz feudalizma.

Roman u nastajanju

Na zaključak da je, poput mnogih, napustila rodnu grudu i živi u Beogradu, Nina Perковиć ima objašnjenje da joj kćer u srbijanskoj prijestolnici može ići u francusku školu i bolje se usavršavati, posebno jer suprug, rođen i odrastao u Parizu, iako srpskih korijena, nastoji stvoriti uvjete za postojanje familijarne firme. Kaže da je, prije nekoliko godina, kupila zemljište u Hercegovini ali nije

mogla opstati, pošto su izvjesna neprijateljstva bila veoma naglašena i natjerala je promijeniti planove stanovanja.

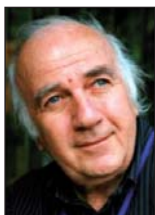
Naziv drugog romana u nastajanju, nije htjela otkriti. Posvećen je mladoj ženi koja nakon mnoštva problema stiže u Pariz na studije, međutim čak i ostvareni, snovi nikada nisu slični zamišljenim. Grad svjetlosti doslovice "reže" nespremne i idealiste pa se mnogi razočaraju u često neprijateljsku sredinu, otuđenu i veoma snobovsku. Roman će nanovo objaviti njezin već uobičajeni izdavač Imprimatur iz Banje Luke - ako nanovo ne počnu oružani sukobi i nemili događaji koji su mnoge stanovnike BiH otjerali na četiri strane svijeta.

Rosa na stihovima

Jedna slovenska, ljubljanska priča o sevdalinci i jednom ženskom zboru koji pjeva u okviru KUD-a »Rosa«, društva za promociju bosanskohercegovačke kulture.

Piše: Ismet BEKRIĆ

Sevdalinka, pjesma koja se pjeva i glasom i dušom Bosne i Hercegovine, živo je prisutna i u Sloveniji. Prihvatili su je i mnogobrojni Slovenci, osjećajući u njoj i otkucaje svojih srca.

Pohvale ljubavi i ljepoti

A prije nego što uplovimo u jednu slovenačku priču o sevdahu, pročitat ćemo i jedan odlomak iz studije našeg vrlo poznavaoca ove tematike i Banjalučanina, prof. dr. Muniba Maglajlića, koji je uz svoj izbor »101 sevdalinke« između ostalog napisao:

»...Osim brojnih sevdalinki sa lokalnim obilježjima, koje pjevaju o glasovitim pojedincima i ljubavnim zbivanjima u sredinama većih i manjih bosanskohercegovačkih gradova i kasaba, osnovom ove lirске vrste može se smatrati i manji broj pjesama koje odlikuje naglašena čulnost i posebno ljubavno osjećanje, obilježeno turcizmom *sevdah* (ljubav, ljubavna čežnja, ljubavni zanos), prema kojemu je ova pjesma zapravo i dobila svoje ime. Za razliku od sevdalinki sa lokalnim obilježjima, koje su spjevane u trećem licu, ove pjesme su lirski monolozi, momački ili djevojački, sa osjećanjem bezizlaza zbog

neostvarene ili neuzvraćene ljubavi, nevjerstva, samoće ili čekanja, ili su to uskllici poletnog osjećanja ljubavne radosti pred ljepotom drage ili dragog, odnosno drhtaji slatkog iščekivanja susreta sa ljubljenim bićem. Ove sevdalinke upečatljivo su izrazile ponor beznađa i ljubavnog očajanja, ali i vilovito ljubavno ushićenje i razdraganost životnu do koje ostvarenje ljubavi dovodi, pa neke od njih izrastaju u veličanstvene pohvale ljubavi i ljepoti žene...« (Dr. Munib Maglajlić, »101 sevdalinka«, Prva književna komuna, Mostar, 1977.)

Podstaknut ovim poetskim viđenjem sevdalinke i sevdaha, a zamoljen da napiše stihove kao sažetu sliku jednog Sevdah zboru, i pjesnik Ismet Bekrić je pokušao da nas uvede u te odsjaje rose kad padaju na stihove:

*Pada Rosa na stihove,
a Stih svaki Pjesmu zove,
a te Pjesme, Srca strune,
Ljubavne su Čežnje pune.*

A ta Rosa, prepuna žudnje za ljubavlju, za ljepotom, za čudesnim trenucima radosti i zanosa, srećna kad i druge može učiniti srećnim, upravo je posudila ime **Sevdah zboru »Rosa«**, koji već dvije godine pjeva i zrači odsjajima bogatijeg života u kojem nas uzvisuju i najmanji treptaji svakodnevice. I glasa iz kojega izvire sevdah i teče, kao rijeka, po poljanama na kojima rastu i povijaju se, ali se ne lome, sretni i sjetni cvjetovi. Uvijek uspravni, kao Ljubav!

Pjevali su na probama, na susretima i koncertima u Ljubljani, Kopru, Sarajevu, Bihaću, u Društvu bosanskohercegovačkog in slovenskega prijateljstva »Ljiljan«, na smotri u Tuheljskim toplicama, u programima Televizije Ljubljana, na obilježavanju Dana državnosti

BiH u Ljubljani. A nedavno su u Ljubljani, u prepunoj dvorani, imali i svoj prvi samostalni koncert, na kojem su dragi gosti bili Gradski hor iz Bihaća i ansambl »Šadrvan« iz Rijeke. Svi se slažu – izuzetno uspješan.

Duša sevdalinke

»Pjevamo i za sebe, i za druge, jer sevdalinka je duša koja uvijek traži drugu dušu, kao što rosa traži listove i latice cvjetova.«

Tako govore, i pjevaju, članice ovog zbora: Majda Džinić, Nina Pantić Čehajić, Sanela Havić Ajkić, Sandra Zemljarić, Biserka Lesjak, Tiđa Garibović. Kata Krišto, Elizabeta Maleškić, Maja Knežević Varagić, Nermina Čolić, Mirna Banovšek Tul, Ermina Bender, Maja Mustedanagić, Muhiba Pašić, Kada Ponjević, Mateja Bedenk Košir, Jasna Cepić, Katjuša Tomšič Juvančić, Anka Peunik, Timka Barbarič Ajeti, Safija Kekić Ramić, Helena Jarm i Ivanka Porobić. I Adis Ponjević (harmonika).

Tako priča i pobudnik ove kulturno-umjetničke ljepote **Kerim Dizdar:**

»Razmišljao sam, kako bi bilo lijepo da u Ljubljani zaživi hor koji bi afirmisao kulturnu baštinu BiH kroz narodne pjesme, koji bi postao i mjesto druženja i prijatelja BiH i Slovenije. U početku je bilo i neke skepse, ali – zahvaljujući i Majdi Džinić, predsjednici KUD-a Rosa, okupio se dovoljan broj zaljubljenica u sevdah, kojima se, kao stručni vođa, pridružio i prof. Saša Čano (prvak Ljubljanske opere), da bi za relativno kratko vrijeme hor doveo na zavidan umjetnički nivo. Uslijedili su zapaženi nastupi u Ljubljani, Bihaću, Sarajevu, Kopru, Tuhelju – na smotri horova.«

O tom muzičkom putu, od proba i nastupa do koncerata, **prof.**

Saša Čano, umjetnički rukovodilac zbora, između ostalog kaže:

»Na svakoj probi i nastupu trudimo se dosegnuti željene ciljeve u interpretaciji sevdalinki, koje treba da u slušaocima probude sva ona osjećanja koja zrače iz pjesme. Dikcija, muzički akcenti, dinamičko sjenčenje - neki su od elemenata muzičke izvedbe za koju pjevač mora imati izrazit osjećaj. Da bismo mogli tumačiti, približavati sevdalinku, treba otkrivati, shvaćati i njenu dušu; da bi se osjetila ova pjesma, treba razumjeti i njene metafore, alegorije i druga stilska izražajna obilježja kojima sevdalinka obiluje.«

A o toj »duši sevdalinke« predsjednica KUD-a Rosa, **Maida Džinić** priča:

»Sevdah hor Rosa ima 22 članice, različitih starosti, profesija, narodnosti, koje povezuje prije svega ljubav prema muzici, posebno sevdahu i sevdalinci. Naša je zajednička želja da nas taj zanos, taj entuzijazam i dobra volja vode i dalje, da pjevamo, putujemo, nastupamo, i širimo krug naših slušalaca i prijatelja. Taj naš zanos pjesmom osjetio se i na našem predstavljanju na Televiziji Slovenije, kad smo dobili, i čuli, dosta pohvalnih riječi, koje nas motivišu i nadahnjuju stvaralačkim optimizmom. Drago nam je da je naš hor sa-zrio i do svojih samostalnih koncerata.«

Tako, jedna priča o sevdahu u Ljubljani i Sloveniji počinje da živi u punom sveglasju i ljepoti.

(Ovaj tekst objavili smo u saradnji s prilogom za književnost i jezik Latice«, koji već šestu godinu izlazi u okviru Bosnjačkog kulturnog saveza Slovenije i Društva bosansko-hercegovačko-slovenskog prijateljstva »Ljiljan« u Ljubljani.)

Banjalučanin Namik Hrle, potpredsjednik razvoja u IBM-ovom odjelu za podatke i umjetnu inteligenciju

Banjalučanin Namik Hrle, jedini je Bosanac koji nosi prestižnu titulu IBM Fellow koju nose i neki dobitnici Nobelove i Turingove nagrade. Titula IBM Fellow je najviši stepen u IBM tehničkoj karijeri. To je titula koju kompanija IBM dodjeljuje svojim najinventivnijim ekspertima. U 100-godišnjoj historiji IBM-a samo je 267 pojedinaca dobilo tu titulu. Ovaj istaknuti IBM izumitelj, svjetske reputacije sa 76 objavljenih patenata, brojnim izvanrednim tehničkim dostignućima, autorskim priznanjima i korporacijskim nagradama, danas je potpredsjednik razvoja u IBM-ovom odjelu za podatke i umjetnu inteligenciju

Inače, Namik Hrle rođen je u Banjaluci gdje je završio osnovnu i srednju školu. Nakon studija matematike i informatike na Sveučilištu u Zagrebu započeo je svoju karijeru u Sidneju u Australiji, prije nego što se nastanio u Boblingenu, gdje se službeno pridružio IBM-u 1998. godine.

Na izornoj Skupštini Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine krajem 2022. godine izabran je za inostranog člana.

Kako kaže, kvalitetno obrazovanje je osnova svega, ne samo znanje koje se stiče u školi i na univerzitetu, nego i stvaranje motivacije za dalje učenje i usavršavanje koje nikada ne treba prestati.

Potrebno je, ističe, biti otvoren prema novim saznanjima, prihvatiti činjenicu da se stvari brzo mijenjaju i u skladu s tim, učiti, učiti i konstantno učiti.

Želja mu je, ističe, da svoja iskustva podijeli s mladima u Bosni i Hercegovini.

Danas je potpredsjednik razvoja u IBM-ovom odjelu za podatke i umjetnu inteligenciju. Nosi titulu IBM Fellow-a, najveće priznanje IBM-ove tehničke karijere dato malom broju pojedinaca koji su pokazali najviši nivo tehničkog vodstva, inovativnosti, poslovnog uticaja, društvene eminencije i izgradnje talenata. On je nosilac 76 patenata, brojnih izvanrednih tehničkih dostignuća, autorskih priznanja i korporativnih nagrada, Namik ima svjetsku reputaciju kao

vrhunski stručnjak za korištenje podataka i AI za digitalnu transformaciju i reinveciju poslovnih aplikacija.

Namik je član Akademije nauka i umjetnosti Bosne i Hercegovine (međunarodni član odsjeka za tehničke nauke). Također direktor IBM Data i AI razvojne laboratorije u Boeblingenu, Njemačkoj. Timovi koji izvještavaju Namik-u proširili su se na više lokacija u Njemačkoj, Kini, Kanadi, Indiji i SAD-u i razvijaju različite tehnologije. Namik je jedan od najtraženijih stručnjaka IBM-ovih timova za prodaju, marketing i tehničku podršku širom svijeta i ključni igrač u brojnim dokazima koncepta, mjerilima i brifinzima izvršnih direktora, direktno je povezan s mnogim uspješnim pričama kupaca. Održao je javne govore u stotinama navrata, često održavajući ključne prezentacije na velikim industrijskim i univerzitetskim konferencijama o temama podataka i AI. Pored svega gore navedenog, Namik je dao ogroman doprinos Bosnia & Herzegovina Futures Foundation i nastavlja da to radi.

Lov na zeca

Piše: Antun Džaja - Bosanac-

Bio sam mlad sa malo lovačkog staža, 1956. kada sam pozvan od starih lovaca u lov na zeca. Popodnevnim vlakom stižemo u Mištin Han do našeg domaćina Čire Valentića, kod kojega ćemo ostati na konaku. Polovica je prosinca lijepo pro hladno vrijeme sa malim snijegom pršićem prava hora. Poslije večere nahranili smo pse i smjestili ih pod nadstrešnicu na prostirki od slame. Bilo mi je dosadno sjediti u zadimljenoj prostoriji pa sam se krišom izvukao uzeo svoju orožaru, otišao po svoju kujicu Boru, kada su se ostali psi uznemirili, ali su bzo prestali lajati kao da im je ljepše bilo ostati ležati na toploj prostirki.

Vedra noć bez daška vjetrova sa jakom mjesječinom. Tišina je, još se čuje po neki glas lovaca iz kuće. Zvižduk lokomotive para noćnu tišinu uz kloparanje točkova, pokatkada škripi snijeg pod nogom a u selu čuje se prigušeni lavež pasa zavučeni u kućice. Polako idem po dobroj vidljivosti prema bregovitoj Bobiji obrasloj bjelogoricom. Kada sam stigao do raskrižja puteva pustio sam kujicu koja je ubrzo digla zeca glasno ga goneći desetak minuta. Mirno sam čekao očekujući da ću ga ugledati. Evo ga ravno prema meni zastajkuje svaki par skokova oslušujući glasanje psa. Prolomio se pucanj uz oblak dima od crnog baruta kada sam ugledao zeca do koga je stigla Bora. Polizala ga je i nestala. Nakon desetak minuta ponovo se oglasila zvonkim glasom goneći divljač. Slabije se čula iz duboke udoline. Ugledao sam panj sa koga sam skinuo snijeg, sjeo i uživao u krajoliku obasanim punim Mjesecom. Slušao sam "oštru gonjavu" očekujući zeca. Studen me je natjerala da krenem kolskim putem prema gustoj branjevini. Čujem Boru iza leđa kada, ugledam lisicu u trku na koju "dupliram". Ubrzo je stigla kujica, prestala štekati što je bio znak da je lija ostala. Probijam se kroz gustiš, dolazim do velikog

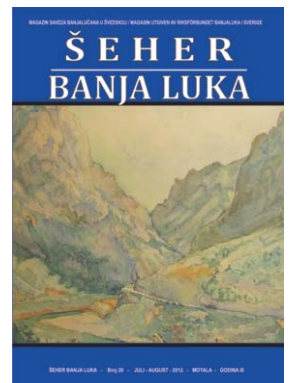
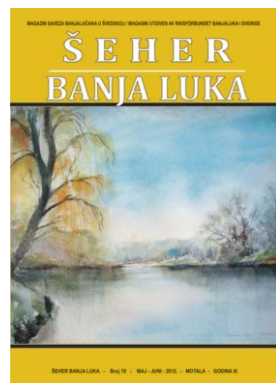
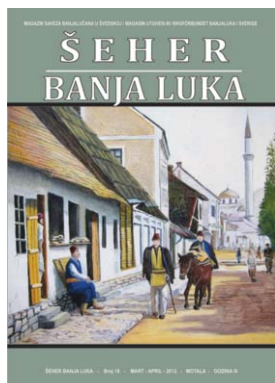
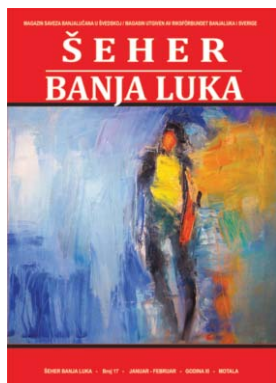
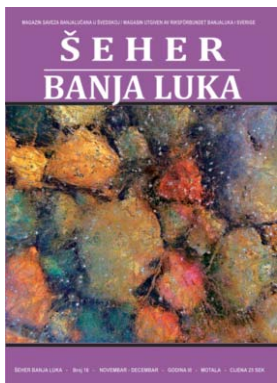
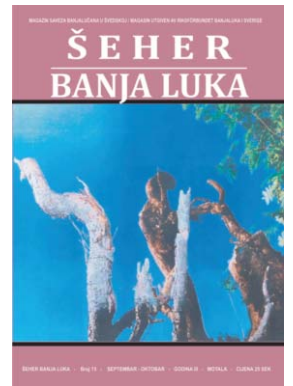
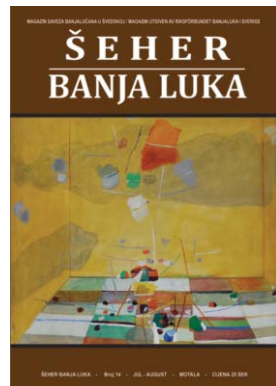
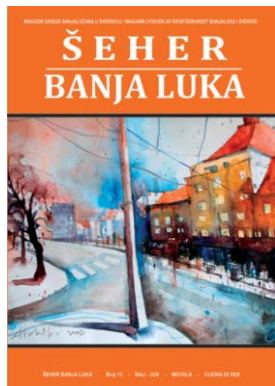
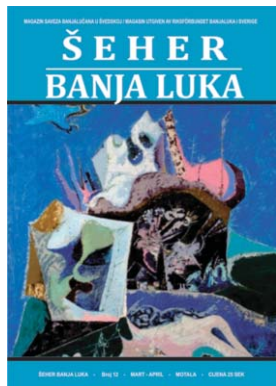
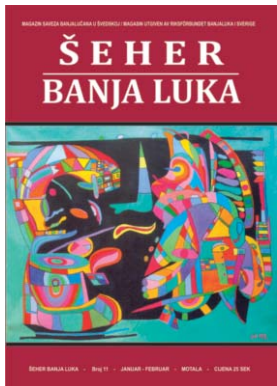
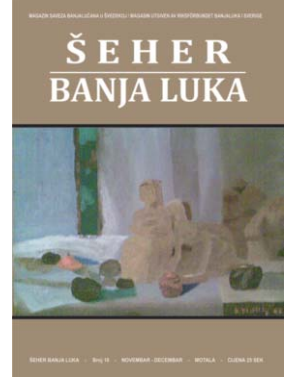
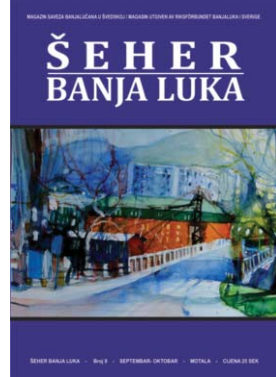
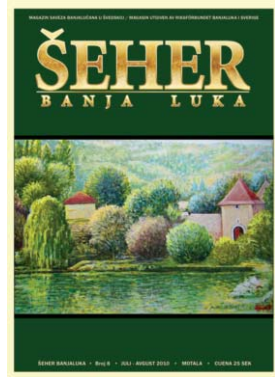
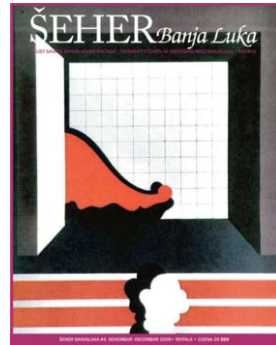
lisca sa prekrasnim krznom prve klase. U to se vrijeme sa nekoliko kožica zeca i dobrog krzna lisice moglo platiti godišnju lovnu kartu. Pokupio sam lovinu, dozvao Boru i krenuo prema konačištu po jakoj mjesječini. Vidim kuću domaćina u kojoj nema svjetla. Na trijem vješam zeca i lisca. Tiho sam ušao u kuću i legao na slamu. Svi spavaju dubokim snom, dugo ne mogu zaspati razmišljajući o mom prvom lovu na mjesječini koji je bio uspješan.

Zimski je dan, kasno sviće, domaćica ustaje prva i u tišini loži vatru i priprema veliki džezvenjak za jutarnju kavu. Gostinjsku sobu obasjava zalazeći mjesec ispunjen mirisom vatre i kave. Poslije jutarnje kave i čašice rakije najstariji lovac Marko Pejaković, koji dobro poznaje teren, napravio je raspored i pravac kretanja. Izlaskom iz kuće odjekivao je veseo šteketa pasa koji su jedva čekali da budu pušteni sa lanca. Brzo stižemo do podnožja Bobije, puštamo pse koji za par minuta podižu divljač. Vrijeme tiho sa malim snijegom po kome se vidi bezbroj noćasnih zečjih tragova. Prava hora. Stariji lovci krenuli su podnožjem Bobje a mlađi sredinom gore. Psi neumorno rade, na sve strane čuje se pucnjava uz povike gotovo - gotovo. Lijepo je slušati visoke i duboke glasove brakiraca koji se isprepliću što je za lovčoo uho najljepša glazba. Vrijeme je za ručak, odjekuje dozivanje lovaca hop-hop. Po dogovoru trebamo se sastati u bukviku uz izvor. Kao najmlađi, prvi sam došao na dogovoreno mjesto prikupio drva i naložio vatru. Ubrzo smo svi na okupu. Vežu se psi, iz rucksaka se vadi hrana i postavlja na snježnu sofru. "Zubato" je sunce i blizina jakog ognja godi. Požurili smo sa ručkom, pogasili vatru i nastavili loviti do mraka. Svakom lovcu iz ranca virile su ukrštene noge zečeva. Ddan je kratak, krećemo prema željezničkoj postaji. Ulazimo u čekaonicu u kojoj je bila peć bubnjara crvena od jake vatre. Okupljeni oko peći u razgovoru o uspješnom lovu, gledam naše vjerne pomagače kako su se sklopčali uživajući u toplini. Lovci prepričavaju rad pasa i kada spomenu ime nekog goniča on bi na trenutak podigao glavu i gledao gazdu.

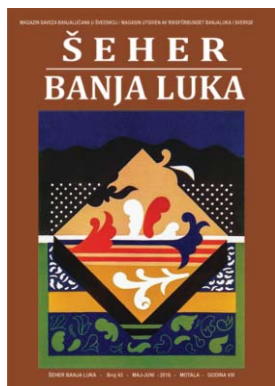
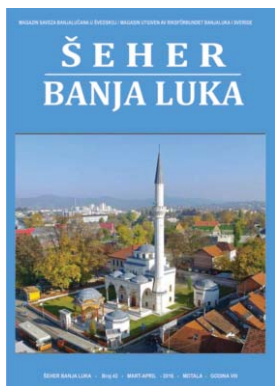
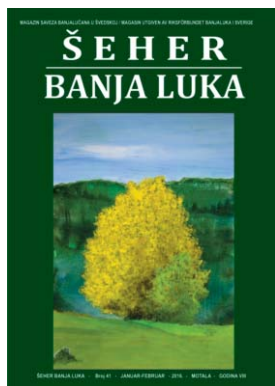
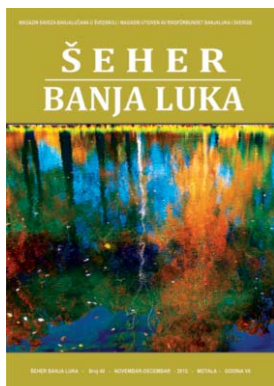
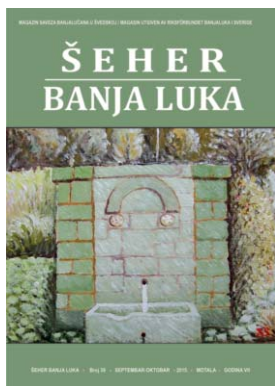
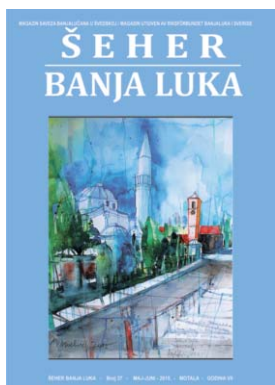
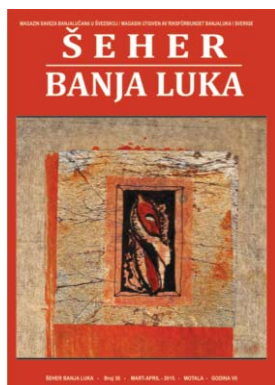
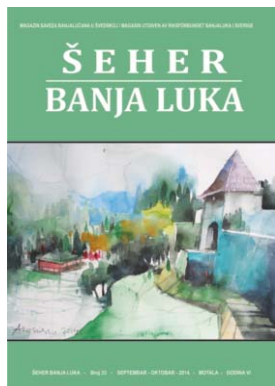
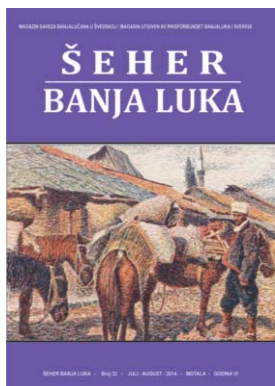
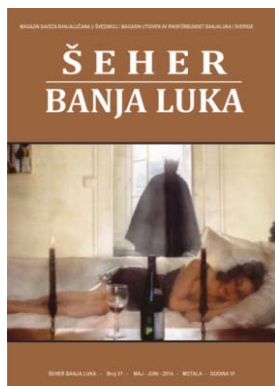
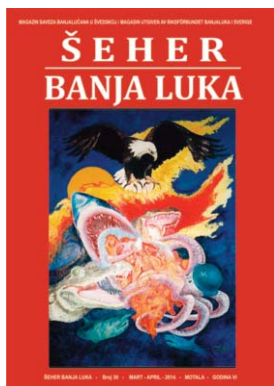
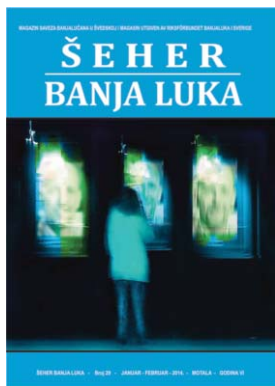
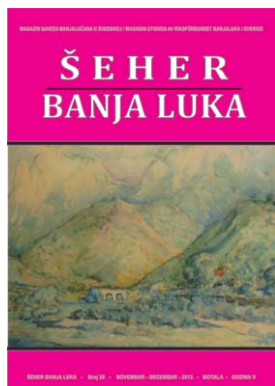
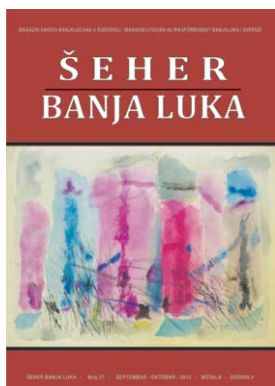
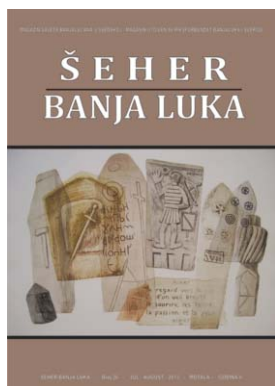
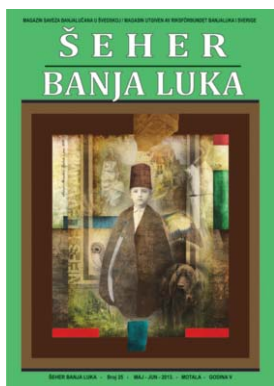
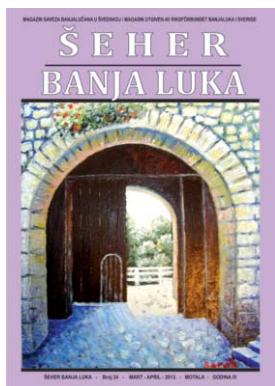
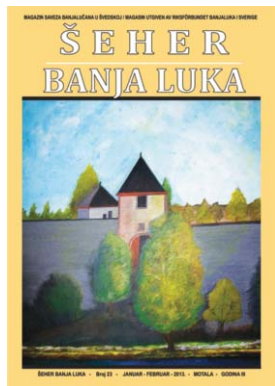
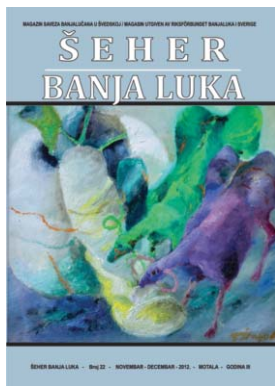
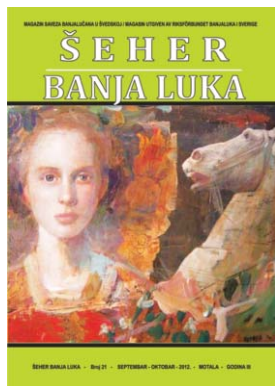
Prometnik nas je upozorio da vlak stiže za par minuta. Izlazimo van i u daljini vidimo svjetla lokomotive koja se oglasila sirenom. Vozeći se do Banja Luke dogovaramo se za lov iduće nedjelje.

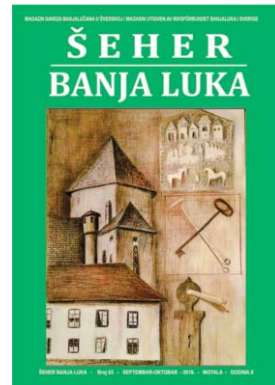
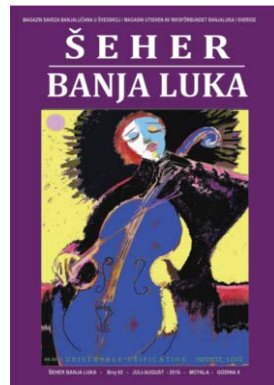
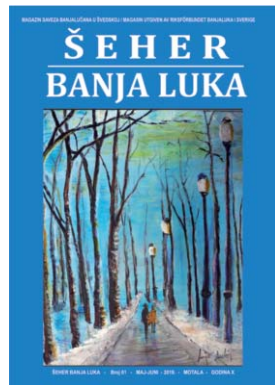
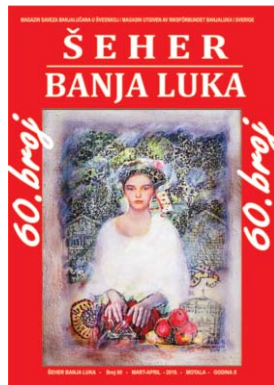
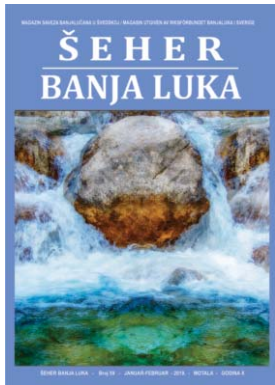
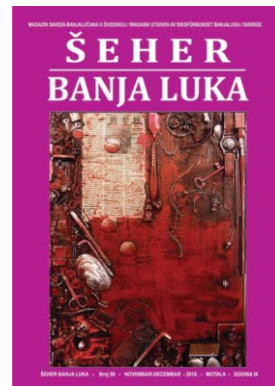
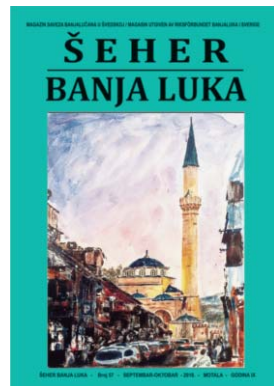
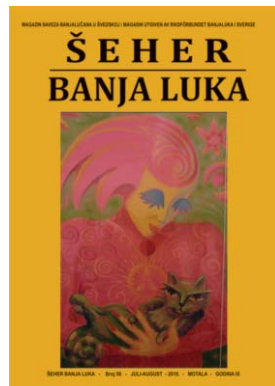
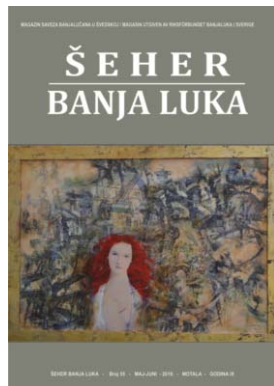
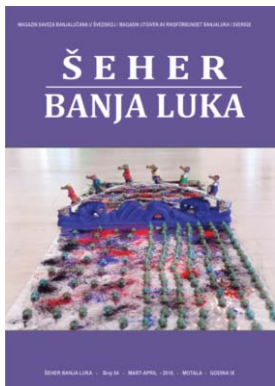
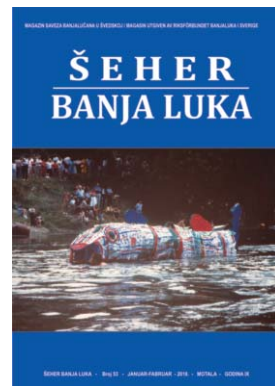
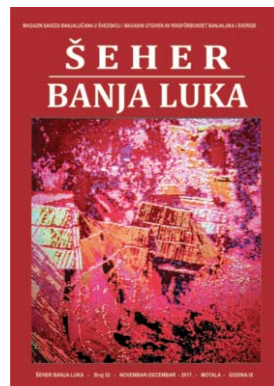
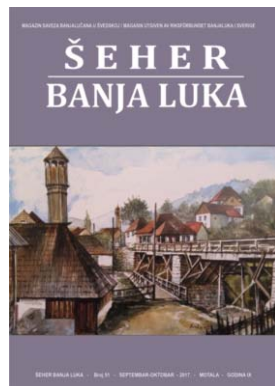
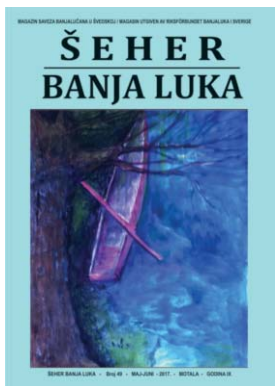
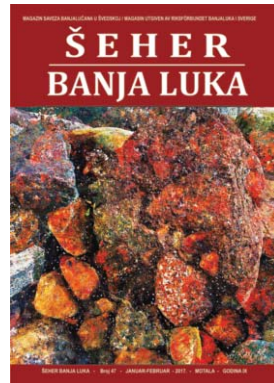
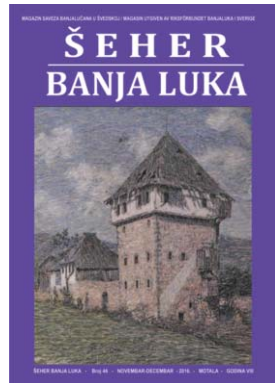
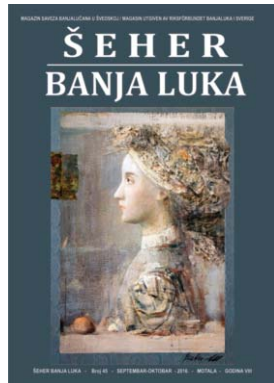
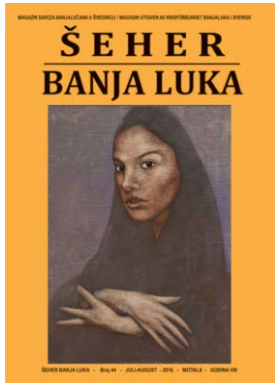
ŠEHER BANJA LUKA

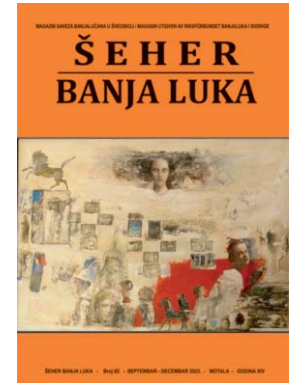
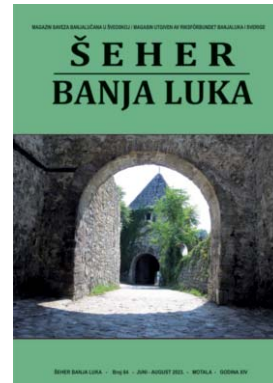
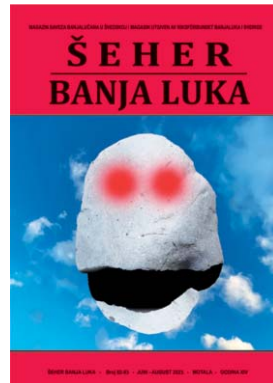
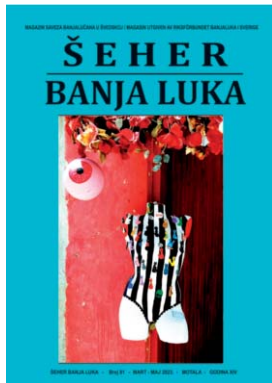
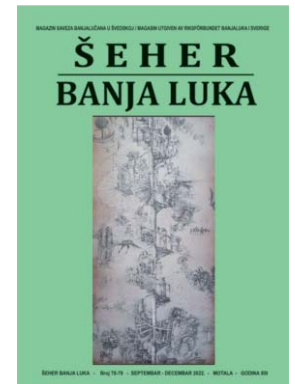
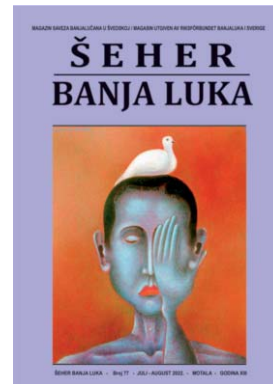
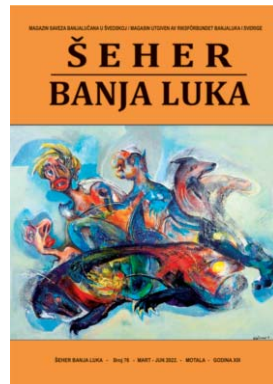
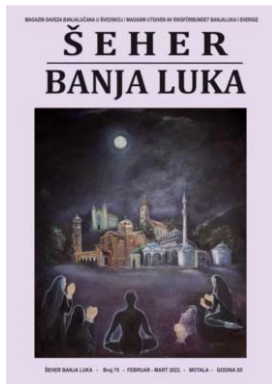
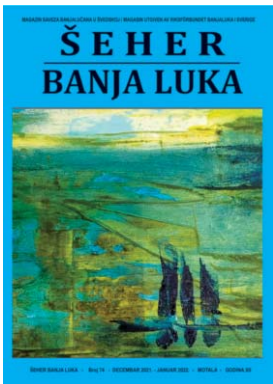
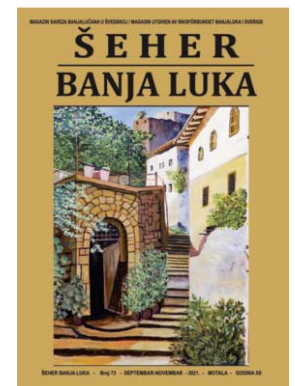
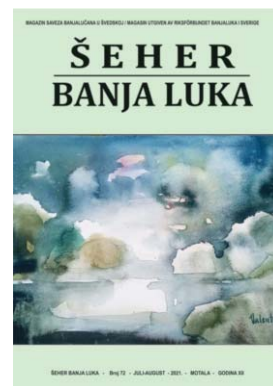
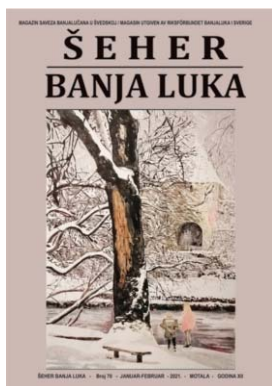
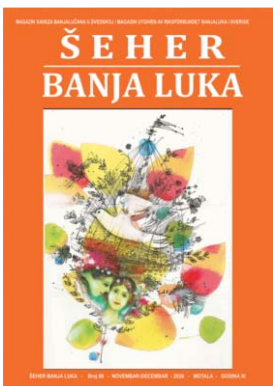
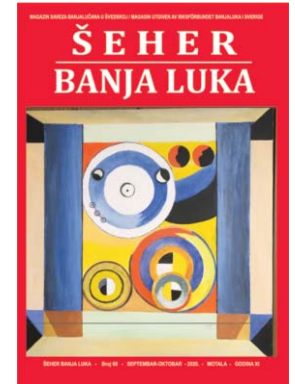
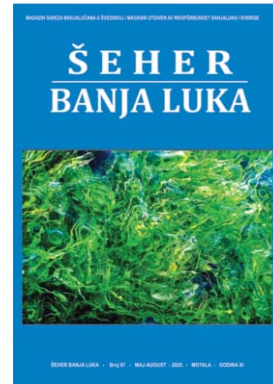
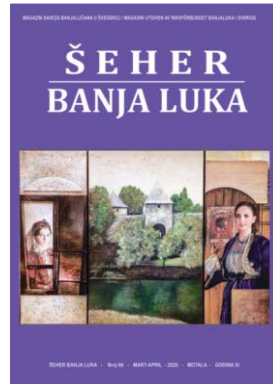
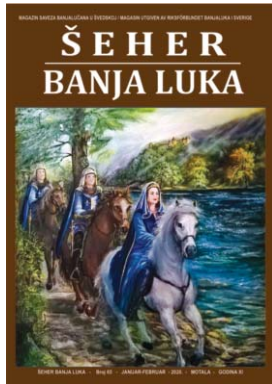
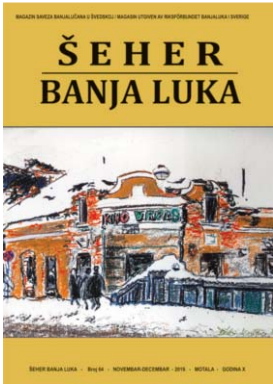
Svi do sada odštampani

ni brojevi

Ostajte ovdje!

*„Ima Bosne, i Bošnjaka u njoj.
Bili su prije vas i biti će i poslije vas“
(Husein-kapetan Gradašćević)*

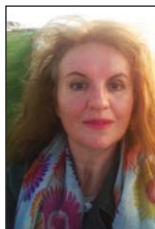

Foto: Mirsad FILIPOVIĆ

Piše: Prof. Vasvija DEDIĆ BAČEVAC

Nastavak iz prethodnog broja

„Zmaj od Bosne“

U teškom vremenu okupacije izrastao jedan od najvećih sinova Bosne, Husein-kapetan Gradašćević, u narodu prozvan Zmaj od Bosne. Uoči borbe za autonomiju Gradašćević se pismenim putem obraća Porti, i navodi da veziri i carski opunomoćenici koji dolaze u Bosnu čine razne nepravde i nasilja opterećujući narod raznim nametima i konfiskovanjem imovine izmišljajući razne razloge da ih i silom ubiru. Sve to je dovelo do jednog nepodnošljivog stanja koje je prijetilo da kulminira neredima. Tako je pisao Zmaj od Bosne velikom sultanu, želeći da zaštiti svoj bosanski narod, svih staleža i konfesija, a najviše sirotinju. Ali to nije pomoglo. I uskoro je kucno čas da se Bosna brani i bar za trenutak osvane u slobodi.

U samim počecima otpora bosanska vojska je izvojevala sjajne pobjede i porazila osmanske snage. Posljednja i odlučujuća bitka se odvijala u mjestu Stup, između Sarajeva i Ilidže. I na samom domaku pobjede Zmaja od Bosne i bosanske vojske dešava se neočekivani preokret. Sultanovoj vojsci dolazi pojačanje, a na čelu izdajničkih grupa su hercegovački prvaci Ali-paša Rizvanbegović i Smail-aga Čengić. Tom izdajom i porazom se i završio pokret za autonomiju Bosne. Simbol Bosne i bosanstva Husein-kapetan Gradašćević završava u izganstvu, u Turskoj, sa snom o domovini Bosni, koju je volio više i od samog sebe.

Ne presudi samo ta izdaja i poraz Bosni, već i zlo poslato iz Carigrada sa zauvijek u Bosni ispisanim imenom krvoloča Omer paše Latasa. Plavo zeleni smaragd bosanskih rijeka zali i prekri krv njenih najboljih, najmoćnijih i najnaprednijih sinova. Posiječe ih krvoločna zvijer i sruši najveći bedem bosanstva, njene divne i pametne sinove, njeno plemstvo i prvake. Njenu inteligenciju i duhovnu snagu. Taj zlotvor svojim krvavim mačem baci Bosnu na koljena.

U jednom dugom periodu imamo neprekidni rad koji Srbija provodi

u Bosni da bi provela svoje ciljeve stvaranja velike Srpske države. Država i njeni vlastodršci, posebno možemo izdvojiti Iliju Garašanina, rade svim raspoloživim sredstvima na podizanju nacionalne svijesti, i srpskom osvještavanju pravoslavnog stanovništva kao i špijunskoj mreži na području BiH. Porta je odlično znala o svemu tome, o protjerivanju Bošnjaka iz gotovo svih gradova Srbije, o uništenju i paljenju imovine, džamija, o planskom razjedinjenju jedne države ali nije činila ništa. Iz Srbije su se slali učitelji koji su jačali srpski nacionalni duh i rodoljubive veze, slali knjige i financirali škole za pravoslavnu djecu. Jedan dio obrazovanih Srba dolazio je iz Austrije, poslije završenog školovanja.

U svom tom metežu i prividnom povlaštenom životu Bošnjaci ne rade dovoljno na jačanju identiteta i prilagođavanja novim tokovima. Oni su htjeli ili ne, aktivni dio administrativnog sistema Osmanskog carstva, kao i u ostalim segmentima života bez pravih mogućnosti vlastitog nacionalnog sazrijevanja, koje je zapravo brutalno prekinuto krvničkom akcijom Omer-paše Latasa.

Vrijeme progona

U svojoj doktorskoj disertaciji „Nacionalno politički razvoj Bosne i Hercegovine u posljednjem vijeku Turske vladavina(1800-1878)“ napisanoj na 1593 stranice, Bratislav Teinović je upravo u uvodnoj riječi dao jako dobar rezime onoga što i jeste suština društveno-političkog razvoja u Bosni i Hercegovini odnosno centralna okosnica problema koju onemogućavaju ovu zemlju da napreduju. Navodim dio iz doktorske disertacije, odbranjene na Filozofskom fakultetu u Banjaluci.

”Proces nacionalnog sazrijevanja najprije je započeo kod bosanskih pravoslavnih (1850-tih), a kod bosanskih katolika i bosanskih Muslimana u završnici Velike istočne krize (1865-1878). Kod pravoslavnih je svijest o pripadnosti jedinstvenom srpskom narodu u ranijim vijekovima očuvala pravoslavna srpska crkva, a proces nacionalizacije među pravoslavcima u Bosni i Hercegovini dovršila je i konačno oblikovala u prvoj polovini XIX vijeka srpska spoljna politika. Osim ilustriranja etničke emancipacije, doktorska disertacija prikazuje sve važnije faktore koji su aktivno uticali na navedene procese, od kojih centralno mjesto imaju politički odnosi. Različite spoljne politike, koje su tokom perioda tanzimatskih reformi dolazile u Bosnu i Hercegovinu najviše iz susjednih Kneževine Srbije i Trojedne hrvatsko-slavonsko-dalmatinske kraljevine su u najvećoj mjeri i doprinosile nastanku i razvoju nacionalnih odnosa. Srpske spoljne politike kod pravoslavnih (jedno kraće vrijeme i kod katolika), a austro-hrvatske samo kod katolika.”

B. Teinović navodi i podatke o špijuniranju stanovnika Bosne. Na tome je veoma aktivno radio Ilija Garašanin. On je do aprila 1848. imao u Bosni prilično razvijenu mrežu agenata.

Sam naziv Kraljevina Srba, Hrvata i Slovenaca je dovoljan da ne kažemo ni riječi o Bosni i Bošnjacima. Ni o kraljevini Jugoslaviji. Znamo ko je tu vladao i šta je snašlo Bosnu i njen narod. Između dva svjetska rata zabilježeni su užasni progono Bošnjaka, spaljivanja i otimanja imovine, kao i rušenja i uništavanja svih građevina: Beograd, Užice, Niš, Smederevo itd. Zbog protivbošnjačke politike i političkih pritisaka imamo pojave masovnog iseljavanja bošnjačkog stanovništva u Tursku.. Planski smišljena Agrarna reforma je bila direktno usmjerena protiv bošnjačkih zemljoposjednika, kojima se zemlja i oduzimala.

Upravo je ta, bošnjačka emigracija kao svetinju čuvala nazive: bosanski i bošnjački jezik, kao i drevni naziv Bošnjaci.

Franjevci – čuvari bosanskog jezika

Posebno mjesto u očuvanju bosanstva imaju i bosanski franjevci, koji su stoljetni čuvari bosanskog jezika i kulture, a koji su još u vrijeme bosanskih banova i kraljeva čuvali bosanski identitet. Možemo spomenuti Antu Kneževića, koji je isticao vrijednost bosančice kao vlastitog pisma Bošnjaka kao i obilnost i čistoću bosanskog jezika, pa je i razumljivo zašto ga u franjevačkoj literaturi smatraju ocem modernog bošnjaštva. Knežević je napisao bogati književni opus koji je potpisivao: Bošnjak, Bošnjak iz Varcara... Ima tu puno divnih segmenata koji su upravo došli iz bosanskohercegovačkih samostana. Ne mogu da ne spomenem Trapistički samostan Marija Zvijezda, koji je postao i banjalučki brend i nešto što će zauvijek krasiti historiju grada Banjaluke.

Jesmo li učili o ulozi i djelu Mehmeda Spahe?

Mehmed Spaho je jedan od najznačajnijih bosanskohercegovačkih i jugoslovenskih lidera između dva svjetska rata, koji se borio da očuva regionalno administrativni identitet Bosne i Hercegovine, u čemu je u velikom dijelu i uspio. Čovjek i političar koji je ispisao važne stranice u historiji bošnjačkog naroda, boreći se za očuvanje Bosne kao cjeline u tadašnjoj jugoslovenskoj zajednici.

Glas protiv fašizma

U listanju historijskih knjiga nećemo naći ništa o Bošnjačkoj rezoluciji iz 1941. god. koja je zapravo i prvi glas protiv fašizma. Ne pišu jugoslovenske historijske knjige o Bošnjačkoj rezoluciji, koju su u gotovo svim gradovima Bosne i Hercegovine potpisali naujutičajniji Bošnjaci. Profesori, ljekari, privrednici, umjetnici su ustali i branili svoje komšije Srbe, Rome, Jevreje, i sirotinju. Bili spremni da se žrtvuju za svoje komšije, prijatelje i saradnike u državi NDH. Bošnjačka rezolucija je smišljena prešućena iako je snažni glas i akcija antifaašizma. To nije bila tema jugoslovenske politike, a ni književnosti.

I kako su im vratile komšije, prijatelji i saradnici?

Krvavim masakrom pod vodstvom Draže Mihajlovića. Topovima oko Sarajeva, Srebrenicom, Banjalukom, Višegradom, Prijedorom, Kozarcem. Mržnjom. Patološkom. Mitskom.

Jeste li to čitali u knjigama historije?

Narod je teško živio i prolazio teški period bremena nametnutog historijskim okolnostima do stvaranja Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije, koja se stvarala i stvorila u Bosni Hercegovini. I priznala državotvornost države Bosne i Hercegovine, ali se brzo pokajala i pokazala svoj srpsko-hrvatski projekat, projekat koji je dobio i historijski kontinuitet. Iako su Bošnjaci dali neizmjeran doprinos narodnooslobodilačkoj borbi, država Jugoslavija ne priznaje bošnjački narod, ne priznaje bosančicu i bosanski jezik i proračunato uskraćuje

osnovna prava bosanskom narodu, starim Bošnjanima, Bošnjacima i naziva ih Muslimanima. **Politički nemoguće ali kada su u pitanju Bošnjaci pravi se izuzetak i u socijalističkoj, ravnopravnoj zajednici naroda i narodnosti jedan narod dobija religijski žig i biva žigosan.**

Ta perfidna, lukava i inkvizitorska formula upotrebe religijske odrednice Muslimani se neprestano koristi u političkom žargonu na današnjoj političkoj sceni Bosne i Hercegovine, i protivno svakom normalnom razumu, prolazi bez rekcija. Ona se zapravo nudi kao poruka Evropi da tu ne provodi evropske zakone jer se upravo radi o muslimanima, što je nenormalno i nepravedno, jer se radi o svim građanima u Bosni i Hercegovini i izvan nje, koji tu državu smatraju svojom državom, a bosanstvo važnim dijelom svog identiteta.

Pored tih nesretnih okolnosti moramo priznati da je jugoslovenski period ipak svijetli period države Bosne i Hercegovine, jer se dešavaju velike i pozitivne promjene s kojima izrasta elita bošnjačkih stručnjaka u raznim oblastima i vrhunskih naučnika, umjetnika, sportista, profesora, književnika itd. Ipak je to bio period u kojem se gradio i poštovao sistem vrijednosti a sudovi su radili svoj posao.

Uništili su je i spalili oni koji su zapravo imali najveće pozicije i privilegije u toj državi.

Kako svjetski čelnici rješavaju bosansko pitanje?

Onako, perfidno i lukavo sa formulom iz slavnog Rima: Zavadi pa vladaj. Djeda Mraz je donio težak paket. Daytonski sporazum. Evo vam nagrada što ste očistili bosansku zemlju od Bošnjaka, evo vama Republika Srpska kao nagrada. A njih ćemo stiskati u obruču srpsko-hrvatskog paketa. Do posljednjeg daha. Na očigled cijelog svijeta reže se uzduž i poprijeko stara evropska zemlja i njen narod.

Da li je ovaj tekst realan i zasnovan na onim pravim historijskim činjenicama, koje su se vješto prikrivane i falsifikovane, najbolje govori statistika. Statistika o demografskoj strukturi Srbije i sadašnje Republike Srpske. Neumljive brojke govore o kontinuiranim genocidnim radnjama nad bošnjačkim narodom. Dobar primjer je i današnja Banjaluka, iz koje je prognano nekadašnje većinsko gradsko stanovništvo, kao i stanovništvo u nekim prigradskim naseljima, naravno kao i većina gradova na teritoriji Republike Srpske, a i cijele Bosne i Hercegovine.

Čast poštenim izuzecima, kojih je uvijek bilo i kojih će biti. Na svim stranama. Da njih nije, ne bi ni ljudske vrste bilo. Nismo mi poštenu ljude krivi što je naš prostor megdan geo-političkih radnji svjetskih sila i primitivnog etno-nacionalizma koji uvijek čuči kao zmija i čeka da ujede i otruje narod svojim groznim i poganom otrovom mržnje. Historija se tu ponavlja i pokazuje da čovjek čovjeku može biti gori i od vuka. Zamislite crna kukuljicu etno-nacionalizma u 21. vijeku modernog doba u kojem imate ekstragavantne tehnologije, komformizam, putovanja, obrazovanje, globalizaciju i jednu državu na Balkanu u kojoj su podjele i mržnja važniji od svakog moralno-etičkog kodeksa i svih blagostanja vremena u kojem živimo. Kao rezultat etno-nacionalizma danas imamo iseljavanje mladih, a i porodica u evropske zemlje.

Šta reći osim pustite nas već jednom na miru!

Pustite već jednom tu drevnu državu Bosnu i Hercegovinu da diše bosanstvom, da priča i pjeva na svom jeziku bosanskom, da prestane da plače i da se samo brani od mržnje koja je okružuje. Učite djecu da vole, a ne da mrze. Poštujte konkurenciju, neka pobijedi ko je bolji i kvalitetniji. Ne pravite države krvlju i genocidom već pravima, demokratijom i slobodom. I neka nam ruke budu uprljane zemljom sa oranica, vrtova i saksija a duša vedrinom i nadom da dobro može pobijediti zlo.

“Sjećanje na ljubav nikada nikome nije naškodilo.

Pogotovu nama starijima”

“8-B razred škole Zmaj Jova Jovanović”

*U Torontu
August 1997 god.*

Piše: Mersad RAJIĆ

Bila su to nezaboravna vremena, bezbrige i školskih dana, kad je bilo mnogo toga lijepog za pamćenje, i mnogo muka, nisu bile lijepe, nisu se ni zaboravile, ali i onih koje su se pogubile, ne zna zašto, valjda zato što je sve bivalo obično ko i tadašnji životi. Jednostavni, lijepi, nezaboravni i zato su se u njega i danas budila ugušena sjećanja.

Za njega, pamti ih dobro, tada su bile dvije najvažnije stvari u njegovom životu : njegova simpatija iz 8-B razreda, i igra sa rajom iz sokaka. Nije on još znao šta to znači biti zaljubljen, možda je osjećao nešto, teško je bilo objasniti šta je to bilo, srećom po njega, činilo mu se da to uopšte ne postoji, to ljubav, i da su to samo izmišljotine iz filmova koje je često gledao u kinima.

Doduše, imao je ipak simpatiju, ali nije znao, nije bio ni siguran, a nije smio pitati neku od njezinih drugarica da li je i on njezina simpatija. Bojao se da sazna istinu, porazila bi ga, osjećao je da mu noge izmiču ispod njega, kao da se raspadaju kad je o tome mislio.

Jedino što je znao bila je činjenica da je u ovom njezinom razredu bilo mnogo više lijepih i zgodnih djevojčica pa je većina momčića , njegovih drugova, nalazila svoje simpatij u 8-B razredu. Nije da nije bilo lijepih i zgodnih djevojčica i u njihovom, 8-A razredu, ali su im one bile više kao sestre nego kao predmet njihovog obožavanja. 8-B razred. to je bila druga priča.

On sam bi često uputio bujicu pogleda ka njezinim kestenjastim očima, možda su bile i crne, nije tačno znao, ovako iz daljine bilo je teško procijeniti njihovu boju. Ali on bi ponekad dolazio pred školu ranije, da se uvjeri u boju njezinih očiju, nije morao, stajao bi i ćutao, sam, samo da je sretne, da je nježno pogleda, prije nego što se ona pridruži svojim drugaricama iz razreda. Hodao bi kao sjena ispred škole, nestajao u tami hlada od škole kad bi ona naišla.

Prošla bi pored njega, on bi joj uputio pogled pun divljenja, srce bi mu zaigralo, brzo se smirilo da primi dio krivice što je gleda, hladilo se kad bi primjetio nevjeran osmijeh što preljeće njezinim usnama. U njemu bi se tada uselila neka sumnja, neobjašnjiva muka, nije bio kriv, ne želi mnogo, samo da ona zna da mu je simpatija. Stajao bi naslonjen na žuti zid škole, nijem, dok njezini koraci lagahno umiru odlazeći prema onoj grupi djevojčica iz 8-B razreda. Koraci su joj bili lagahni, to je primjetio, kao da ne hoda, kao da leti zrakom isto kao i grane na žalosnoj vrbi, kao mimi tok Vrbasa ispod Gradskog mosta, kao lelujanje dozrele pšenice na livadama pokraj rijeke. Onda bi sklanjao sa nje i zagledao se u stablo ogromne lipe , uživao u mirisu njezinog cvata, muzici šuštagovog lišća, glasnom zujanju pčela posmatrajući igru sunčeve svjetlosti na igri i koloritu lišća lipe.

Htio bi da je pozdravi, ali mu misao kazuje da mu se glas izgubio ugušen iznenadnom navalom vode u ustima. Otkud voda da baš sad navali, ovako iznenada i odjednom, kad su mu usta, maločas, bila suha kao prah.

“Mlad je on i neiskusian, još uvijek zelen za ovaj teret pokazivanja simpatije prema djevojci iz drugog razreda.” mislio je razočarano. Nije to šutanje lopte ili ona čudna mješavina snova i stvarnosti što mu se vrte u glavi dok se prevrće u krevetu razmišljajući o njoj. Sve je to kao ono nezamršivo klupko sa kojim se mačka poigrala izvlačeći ga korpe sa pletivom.

Srećom on svašta pomišlja, nije zabranjeno, njegovo je, lično i pošteno, ne želi učiniti ništa što bi mu srušilo snove, samo bi je uzeo u zaštitu, da joj se ništa ružno ne desi. Čudnovato je kako brzo nalazi riješenja u mislima, a nema snage ni hrabrosti za akciju, da joj prizna.

Jednom joj je prišao, ne sjeća se kako i zašto, pričali su neko vrijeme, ni teme se više ne sjeća, ona ga je nadgovorila, milina je bilo slušati je, bila je dominantna, on šutio ko mutavac, govorila je i za sebe, i za njega, od tada,

on se nije više osjećao siguran u njezinom društvu, jer nije više bio siguran da bi našao riječi u razgovoru sa njom. To ga je sprečavalo da joj prizna svoje osjećaje.

“Ruža”

Vrijeme ljeta, pedesete se bliže kraju, školovanje također, sjenke su izdužene, zemlja topla a drveće se zeleni, vazduh težak i omora najavljuje kišu, na pijaci ispod Kastela, Edika je sa svojim ringišpilima i zatvorenim barakama sa različitim igricama nudio gostima lijepu zabavu i provod. Na uglučanom kamenju pijace vide se ostatci prljavštine od blata, kiša je i sinoć padala, male barice vode rasute su uokolo drvenih baraka, omladina jurca tamo amo, šljapka po izdubljenim lokvicama, on je jedan od njih, a ne zna šta ga je dovelo ovamo, možda nešto sitnih dinarčića u džepu, da se provoza u ringišpilu, možda dosadan ljetni dan, ne sjeća se ni kako, ni zašto se našao ovdje.

Prišao je jednom kiosku, na prednjem dijelu kioska, na uskoj pregradi, stajale su dvije vazdušne puške, iste kao i njegova, samo starije, njegova je bila nova, u daljini, zabodene u bijelim slamkama, stajale su prekrasne ruže od šarenog kre-papira, različitih boja koje su mamile svačiji pogled, slamke su im bile vrlo tanke, skoro nemoguće, olovnim metkom, raznjeti je. Gledao je u pušku, ruže i brojao sitniš u džepu kad ga je neko potapšao po ramenu. Okrenuo se. Bila je ona. Njegova simpatija iz 8-B razreda. Stajala je iza njega sa blagim osmijehom i izrazom čuđenja.

Skamenio se od straha i dragosti. Jezik se izgubio upetljan među zubima, pogled zastao na njezinim očima, bile se crne kao tamna noć, bez zvijezda, obrazi crveni kao i boja jedne od Edikinih ruža, srce mu je udaralo, možda će iskočiti, a noge otkazuju, strah ga je da ona ne čuje kako mu srce lupeta. Samo što nije kleknuo pred njom izgubljen u svojoj nespretnosti.

Možda taj njezin dodir rukom njegovog ramena njoj nije značio ništa, njemu jeste, mnogo, previše, pamti kako njezin pogled preljeće po njemu kao blijeda sjenka, takav je ostao upamćen u njegovim očima, , jasan, veseo, a kojeg je on upijao kao što sunce upija jutarnju rosu. Obradovao ga je, ili mu se samo učinilo da je vidio skroman smijehak na njezinim usnama, nije znao da li se rađa ili nestaje sa njezinim usana. Bilo mu je drago što ga je primjetio, istinu će on predstaviti sam sebi kako mu odgovara, usne su joj sočne, to je primjetio, primamljive, a tijelo privlačno, šteta što će uskoro otići jer je ovaj susret slučajan ali drag.

- “Šta ti radiš ovdje?”- i dan danas mu zvoni u ušima njezin mio i melodičan glas što je dolepršao do njegovih ušiju. Kao da je prvi put osjetio slast njezinog glasa i milinu njezine blizine, sve je u njoj i oko nje bilo drago i živo, samo on to nije potpuno osjetio. Da li joj je odgovorio ni danas se ne sjeća, a svi mu govore da mnogo priča i da mu priča teče mirno, glatko, kao kad se klupko odmotava, i njegovo pričanje stvara obavezu slušanja, a sad pred njom, sve se istopi ko lanjski snijeg, kao daleki glas potoka koji žubori u šumarku, vjetar ga ponekad donese, pa odnese, te on nestane, dok se u njemu lome sjećanja na njezinu iznenadnu pojavu koja mu je povratila zamrle misli o njoj.

- “Ne znam kako sam se našao ovdje, valjda sam dolutao, sam vjetar me dopuhao pa me evo, da se konačno sretnem s tobom.”- nevjerujući sam sebi, slušao je svoj glas koji, bez njegove kontrole, izlijeće kao ptica iz gnijeda, dok je njegova čvrstina dogorjevala ko fitilj u kandilju, njegove misli su tonule u ponor bez dna. Zašto se ovako osjeća u njezinoj blizini nikad nije saznao. U njezinom prisustvu nije mogao da misli, tražio je riječi za razgovor, uvijek, ali ih nikad nije nalazio kad su mu trebale, u toj čudnoj nemoći, okrenuo se i pogledom je odlutao uokolo zamoren toplinom njezine blizine.

- “Vidim brojiš pare! Da nećeš slučajno probati pogoditi jednu ružu za mene ?”- rekla je. Šta se to dešava, curo, život i moja osjećanja nisu igra, već trpljenje i muka, ne dolijevaj slanu vodu na otvorenu ranu, prestani sa igrom u kojoj je meni najteže, ne otežavaj mi položaj koji nisam sam izabrao, ti si se umiješala, nisam te ja zvao, pozvala te moja želja.

Sad je bio siguran da je primjetio osmijeh, osmjehnula se lukavo, mogla je osjetiti njegov nemir, koji je prourokovan njezinim izazovom, otkrila je skrivenu energiju njegove volje koja je vrila ispod površine njegovog uznemirenog bića. Zнала je zasigurno da će on sada uzeti pušku u ruke i “skinuti” jednu ružu za nju, birala je najljepšu koja joj se dopadala, ona

crvena što strši bojom između svih ostalih. Bila je to najveća ali na žalost posljednja u nizu ruža, a njoj se najviše dopala. Da li je meta bila teška zavislo je od njegovog oka. Ne samo oka, nego od puške a još više od želje njegovog srca.

Pružio je pet dinara Edikinom sinu Josipu, koji je bio zadužen tog dana da radi sa vazdušnim puškama, stari Edika se vrtio oko malog ringišpila sa konjićima, kćerka Tonka u drugom kiosku gdje se sa krpenjačama loptama obaraju kantice poredane u piramidu, dok je glavna atrakcija, veliki ringišpil sa letećim stolicama, bio pripet i nije radio.

Ivo Robić i pjesma "Meksiko, Meksiko" te ostale najpopularnije pjesme toga vremena Posebno Net King Kol, Elvis Prisli i Pol Enka, grmile su preko ogromnog i glasnog ozvučenja te je cijela okolina "Govedarnice" i zidova Kastela bružala pjesmama sa Edikinog gramofona. Imao se utisak da se odvaljuju komadi sa stare tvrđave od jačine muzike, posjetiocima je bilo svejedno, niko se nije žalio, jer su melodije koje su slušali bile njima drage i rado slušane.

Edikin sin je uzeo jednu od pušaka, napunio je i stavio pred njega još dva metka za tu cijenu od pet dinara. On je uzeo pušku i pogledao prema njoj.

- "Onu zadnju, crvenu ko krv!" progovori ona gledajući ga direktno u oči. Sa osmjehom!

Voli me...

Imao je utisak da je njezin glas zvučao više kao naređenje, nego želja, svejedno je šta je bilo, njemu je godilo, po prvi put mu se ukazuje prilika da joj ugodi, da joj prizna, da joj ružom od kre-papira iskaže ono što misli o njoj.

Ali je njegova muka tek sad počinjala. Sve što je do tog momenta mislio nije bilo važno, sada je trebalo biti "muško" i "skinuti" ružu i predati joj u ruke. A ima samo tri metka za taj poduhvat. Odjednom mu se učini da su se oblaci pomolili iznad zidina Kastela, stare tvrđave, zaklonili vidik, pomutili misli i želju koje su bježale ispred naslagane sumnje, hoće li i kako "oboriti" ružu? Ne treba otežavati ionako težak položaj. Neka, pamti će on ovaj događaj dok god živi, sjetit će ga se i na umoru, pohraniće ga u najdalje dubine sehare mozga i kad mu jednom opet, nekad, krv zavrije kao danas, izaći će ovo drago sjećanje na vidjelo. Opet i ponovo. Samo da sada sve prođe kako treba.

Uzima pušku u ruke a istovremeno i kiša počne da pada. Grom se začu negdje u daljini iznad Šehitluka, možda Graba, njemu je izgledalo da je blizu, tik pokraj njegovog uha, prostor između njega i ruže se punio vlagom, oči postale slabijeg vida. Ruke se tresu, on briše rukavom maglu sa očiju a onda začu njezin glas, nježan ko glas grlice, glas koji ga povratiti iz stanja nevjerice kao da je zapuhao hladan vjetar i on zatrepta očima i pred njim se ukaza ogromna crvena ruža, a slamka debela ko prst.

- "Ja znam da ćeš je ti pogoditi, baš onu crvenu koja se meni jako dopada, sigurna sam u tebe i tvoju ruku." i dalje zvone zvona njezinog glasa i njegovim ušima. Prišao je perdi zalegao na nju i prislonio pušku na desno rame. Njegovo oko, njegovo tijelo, njegove misli, njegova želja, rasipala se zadimljeni prostor magle, mlaz hladnog vjetra ohladi mu muku ramišljanja i on zaleže prsima da smiri micanje cijevi puške. Jedan... dva...polako privalači prst na oroz puške i prestade da diše.... TRI!

Pritisnuo je nježno obarač i čuo slabašno "phuf" kad je metak napustio cijev i okrnulo slamku, nakrivio ružu od kre-papir na desnu stranu. Slamka je napukla ali se nije rasula. Bio je ražočaran kao niko do tada i kao nikad u svom životu.

Josip ga pogleda i reče jasno i glasno:

- "Bravo momčino, iz prve".

Sa nevjericom je slušao Josipove riječi kao da dolaze sa kraja svijeta, godi mu njihovo značenje, muka se rasipa, srce kuca nevjerovatnom brzinom, pluća se nadimaju, oči ne vjeruju kad mu je donjeo ogromnu crvenu ružu od kre-papira i predao je, ali ne njemu, nego njoj. Ona je skakutala iza njegovih leđa, ruke su joj bile na njegovim ramenima, i onda je prišla, i sa velikim osmjehom, kao more dubok i širok, prihvatila ružu i okrenula se njemu i spustila svečani poljubac na njegov obraz. Taj ga je poljubac toliko iznenadio da se osjećao moćno, nije bio više zrnice ničega, nije bio više nevažnost u njezinom životu, bio je sretan i zadovoljen

Pitao se da li to gromovi tuku ili to pucaju rafali puškaka vojske iz Kastela.

Ne voli me...

Bilo kako bilo on se odjednom našao ni na nebu ni na zemlji, lagan kao dim iz cigarete lebdio je iznad sebe, sretan zbog jednostavnog izliva njezine radosti. Onda se odjednom u njemu javljala sjenka sumnje koja ga nenadno zahvatila kao bol i pala po njemu kao kad, umorna srna legne na zemlju da

odmori nakon bjega lovačkom psu. Pitanje je buknuo u njemu kao nenadan vrisak. Jesam li poljubac dobio ja, ili je poljubac došao sam kao nagrada za ružu. Ona je skakutala s noge na nogu kao mala djevočica koja je dobila lutku na poklon i tome se radovala.

- "Zašto dječak pokazuje svoju ljubav poklonom, a ne riječima?" pitao se dugo nakon tog događaja i onoga što je nakon njega slijedilo.

Bilo šta bilo, uskoro su napustili Edikin sajam i krenuli nazad svojim kućama. Stanovali su blizu jedno drugog, u komšiluku, on u kući, ona u zgradi. Zahvalila mu se i odlepršala prema ulazu zgrade dok je on nijemo, u gluhom ćutanju, stajao na uglu ulice, nije bilo više radosti u njemu, ni osmijeha, ni riječi na rastanku. Sutra će i ovo uzbuđenje proći, život će se vratiti u dosadnu kolotečinu, podnođljivu, u želji i mašti, vratiće se k njemu ista samoća, usamljenost i čežnja, gorčina nemoći zbog prolaznosti svega.

Nekoliko puta je navraćao pred zgradu, stajao na drugoj strani ulice, nijemo posmatrao u njezin prozor, katkada bi virnula, mikad mu nije ni mahnula, niti ga počastila ni sa skromnim smiješkom, za njega, njezin prozor postaje vidljiva jamska tama, ona mu stvara i budi onaj čudan nemir što se javi kad se nešto vrti u stomaku a ne zna se šta je, misli tada postaju pustoš, i nema ništa, ni njega, ni nje, ni zgrade ni ulice koja ih dijeli, nestalo je i ljudi i djece, samo tamnilo sjećanja na ružu od kre-papira.

Mnogo je pitanja u njemu na koja ne može naći odgovor. Jedno je pitanje ostalo, ono glavno, njavažnije za budućnost. Je li sve ovako u životu koji ga čeka i stoji pred njim. Laž i korist. Mlad je i neiskusnan, nije znao odgovore na ta pitanja, ali ga je boljelo. Duboko u duši.

Često je na livadama, na obali Vrbasa tražio travčicu sa listovima u obliku srca, lomio bi jedno po jedno srce i ponavljao glasno, ali u sebi, s bolom i nadom, ona poznata pitanja;

- "Voli me, ne voli me?" i od desetak otkinutih travčica samo bi jednom ispadalo da ga voli. Ostalih devet, pa čak i više puta, uvijek je odgovor bio negativan, stvaran za nju, svjesno bolan za njega. Nije mu bilo jasno kako travka zna, on osjeća ali ne zna. Shvatao je da je postala hladna, nepristupačna, razloge nije znao, nije imao iskustva, kasnije će naučiti, sada pati što je svoju lojanost i simpatiju podario pogrešnoj osobi.

Sjedi kraj drage mu rijeke, očekuje od nje savjet, pomirenje, odgovor, ona protiče kao i vrijeme, šutke i bez zastajanja, samo ponekad začuje mukli šum brzaka, koji se izgubi u njegovom razmišljanju o njoj. Ponekad mu prija hladna vlaga Vrbasa, otapa mu bolna sjećanja, tješi ranjeno srce, sve mu to liči na nemiran san, kamo sreće da je san, ne bi njegova bol bila ovoliko teška, nikako da se oslobodi obaveze koju mu srce nameće. Da misli o njoj. Noć je najgora, san bježi od njega, krevet mu je tijesan, jorgan težak, nastoji da ne pravi nikakve kombinacije u kojima je ona, traži riješenje da se oslobodi mučenja.

Na kraju- ne voli me!

Ništa on nije znao, malo koje dijete zna mnogo kad mu je petnaest godina. Njegov izraz lica je izmjenjen mukom, bolom i nepovjerenjem, nekad je bio čist, zračan i bez praznine u sjaju njegovih očiju, skinula je ona osmjeh sa njegovog lica, obezličila ga i promijenila, koža na licu mu se zategla kao čaršaf na uređenom krevetu, nestalo je onog dječakog izgleda, veselog i nevinog, da li su to znakovi nemoći i trpljenja zbog sjećanja što tog kišnog ljeta, ostade, usađeno u jednoj, crvenoj kao krv, ruži od kre-papira.

Vremenom, ruža se promijenila, izgubila je sjaj i ljepotu, postala optočena crnim sjenkama gaseći uspomenu što ostade u maglovitoj daljini, samo je ponekad nesvjesno oživljuje, vječno upisana u njegovom srcu i uglačanom kamenju između Edikinog zabavnog parka, često sjećanja navrate, kao blago drhtavo treperenje, pa srećom nestanu.

Dugo mu je trebalo da shvati da je odbačen, našla je utjehu sa drugim, iz 8-B razreda, a njemu je preostala slomljena, nakrivljena slamka sjećanja na ružu, onu veliku, kao krv, crvenu ružu, koju nije nikad ni pomirisao, a ni dodirnuo.

Da li postoji nešto što bi iz ovog događaja naučio, treba prestati misliti o njoj, ali je teško, još bolnije od saznanja, umor mu se gomila u tijelu, a tama se pojačava u duši, treba primiti ono što jeste, kako jeste, ne čulima, nego se odvojiti od njih da se ne upada dublje i dalje u ponor koji nije ničim zaslužilo.

Ali kasnije shvatiti će, to je dio života koji ga očekuje, kratak je svačiji životni put i ne treba ga uludo trošiti, odgađati uzaludno za poslije, starost brzo dolazi, pendil sat nezaustavljivo otkucava protok vremena, ono sve mijenja pa i sjećanja. Nevolje često izgledaju jače ako nema radosti. Davno je bio jedan 8-B razred u školi koja je bez traga nestala. Osim u sjećanjima

Treba biti spreman na sve udarce koji ga čekaju i sa kojim će ga život šibati.

Bosanska krajina Malmö 1995-2025. - monografija o kojoj se priča

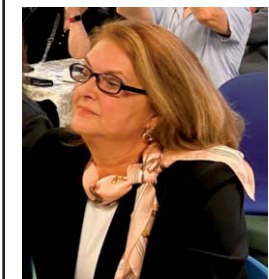
Piše: Fikret TUFEK

Dan nezavisnosti BiH i promocija monografije Bosanska krajina Malmö 1995-2025. bili su u centru pažnje na proslavi u Malmöu

Kulturni događaj, nezapamćena manifestacija ili monografija o kojoj se priča, u najkraćem, srž su manifestacije proslave Dana neza-

visnosti Bosne i Hercegovine i promocije monografije "Bosanska krajina" Malmö 1995-2025.

Manifestaciju su organizovala Udruženje Bosanska krajina, Oblasna organizacija Jug-Skåne i NBV Skåne-NBV Syd (Trezvenjački obrazovni savez Švedske). Manifestaciju su pozdravili i o monografiji govorili: Nisveta Cerić, Katrin Stjernfeldt Jammeh, Bertil Freed, Hanna Björk, Elvedin Durović, Branko Tomić, Vasvija Dedić-Bačevac, Reuf Jakupović, Umihana Rašović i Fikret Tufek.

Nisveta Cerić,
predsjednica Bosanske krajine

- Pripala mi je izuzetna čast da kao predsjednica Bosanske krajine budem domaćin današnjeg veoma značajnog skupa u organizaciji našeg udruženja sa 10 bh. udruženja regije Skåne i Trezvenjačkog obrazovnog saveza NBV Skåne. Izdavanje mono-

grafije je naš san star tri decenije, zahvalni smo autoru Fikretu Tufeku koji je na 368 stranica prikazao naše nastajanje, rad i razvoj.

Katrin Stjernfeldt Jammeh,
gradonačelnica grada Malmö

- Čestitam svim bh. građanima Dan nezavisnosti i podržavam vašu integraciju u gradu u kojem živi preko 180 različitih nacionalnosti. Ja sam prisutna na brojnim vašim manifestacijama kao što je Dan bijelih traka,

kada nosim cvijet Srebrenice s ponosom. Prijatelj sam s brojnim bosanskim porodicama, vi ste divan i marljiv narod. Mi provodimo projekte kulture i identiteta gdje su bh. građani jako aktivni. Multikulturalnost je osnova našeg djelovanja, jer u Malmöu su svi isti, demokratija je osnova rada, a Bosanci vode brojne značajne projekte. Ovo je divan dan kada prezentirate vašu bh. kulturu čime se ponosim. Monografija Fikreta Tufeka je vrijedna knjiga i primjer i drugim udruženjima u Švedskoj, da sačuvaju svoje tradicije, kulturu, jezik i običaje. Čestitam vam na izdavanju tako sadržajne knjige, koju sam dobila prije manifestacije i pročitala. Čast mi je da sam s vama i želim da mi autor Fikret Tufek potpiše monografiju koju ću s pažnjom još prelistavati i čitati, da vas više upoznam.

Bertil Freed,
predsjednik NBV Syd-Jug

- Mi smo ponosni što saradujemo i podržavamo Bosansku krajinu u više projekata, jer to je jedno od najvećih i najboljih udruženja u Švedskoj. Odlučili smo snositi troškove štampanja monografije jer je ona sadržajna i vrijedna knjiga koja može biti muštra svim drugim udruženjima kako to raditi. Čast mi je da sam na proslavi Dana nezavisnosti BiH, čestitam vam praznik i izdavanje monografije, koja predstavlja širi kulturni događaj u cijeloj Švedskoj.

Hanna Björk,
predsjednica NBV Skåne

- Kao regionalni menadžer u NBV Syd, veoma sam ponosna na dugogodišnju saradnju koju imamo sa našim bh. članicama. 1. marta Bosna i Hercegovina obilježava 30 godina nezavisnosti. Jednako davno (1992.) je počeo rat u BiH. Desetine hiljada Bosanaca pobjeglo je u Švedsku i započelo nove živote. Mnogi Bosanci koji su tada došli u Švedsku osjetili su značajne aktivnosti NBV-a tokom tri decenije, koje su i njima koristile. Čestitam vam Dan nezavisnosti BiH i izlazak monografije koji smo pomogli njenim štampanjem, ona je sadržajna i jako važna za sve nas.

Elvedin Durović,
aktivista Skåne, dopisnik Glasa BiH Helsingborg

- Ova monografija je značajna jer je to dokument ne samo o Bosanskoj krajini već i Oblasnoj organizaciji Jug i 16 njenih bh. udruženja, ali i o nama bh. građanima u cijeloj Švedskoj i Skandinaviji. Bio sam dopisnik Glasa BiH, kao amater novinar i drago mi je da me spominju u monografiji.

Branko Tomić,
novinar i redaktor monografije

- Monografija je veoma značajna i nju je bilo jako teško napisati, pogotovo što sadrži više od 1.400 dokumenata i fotografija, sve je poredano hronološki, ovo je zato ogroman izdavački poduhvat, spomenik Bosanskoj krajini i svima nama u oblasti našeg kulturnog djelovanja. Drago mi je da sam učestvovao u ovako grandioznom projektu, koji je zaista kulturni događaj.

Vasvija Dedić-Bačevac,
književnica i recenzija monografije

- Upravo je ta dramatika izbjegličkog egzodusa itekako važna u osvjetljavanju i analizi ovog vrijednog djela - monografije Bosanska Krajina - koje nam hronološki i dokumentarno osvjetljava period u kojem su se bh. izbjeglice u Švedskoj počele snalaziti u novom društvu i organizovanim radom koji obuhvata razne sekcije i aktivnosti, uspješno se izborile za očuvanje kulturno-ološkog identiteta porodica, djece i omladine u novoj domovini.

Reuf Jakupović,
recenzija i korice monografije

- Monografija je ogroman rad novinara, kao da je grtao lopatom Alije Sirotanovića, i uspio: ostavio za sobom grandiozno djelo o tri decenije našeg boravka i djelovanja u Švedskoj, vrijedno za pamćenje. Ja sam i autor korica monografije: podloga je u dvije boje, što simbolizira dvije države - jednu iz koje se otišlo i jednu u koju se došlo; podijeljena je u dvije boje krivom linijom, što simbolizira krivudav životni put onoga ko napusti svojimu i dođe u tuđinu. Osnovni prijedlog je da boje podloge budu plava i žuta i to identične bojama švedske i bh. zastave.

Umihana Rašović,
kandidatkinja za EU-parlament

- Pozdravljam vas sve i čestitam Dan nezavisnosti BiH i izlazak ovako značajne monografije. Ja sam peta na listi Partije lijevih i ako budem izabrana zalagaću se za BiH na svim segmentima postojanja.

Fikret Tufek,
autor monografije

- Monografiju sam pisao 30 godina jer sam sudionik nastanka, rada i razvoja Bosanske krajine. Koristio sam preko 1.400 fotografija i dokumenata, sve s ciljem da se sačuva bh. kultura viđena kroz rad najboljeg bh. udruženja na širim prostorima kugle zemaljske. Ovo je priča o nama, bh. građanima u Švedskoj, priča vrijedna pažnje... u njoj je predstavljeno na stotine jako uspješnih osoba! Velike zasluge ima koautor Asim Cerić, koji je vodio Dnevnik udruženja, na osnovu kojeg je nastala knjiga.

BROJNE ČESTITKE, MAILOVI I POZDRAVI

Domaćinu, udruženju Bosanska krajina i autoru monografije Fikretu Tufeku stigle su brojne čestitke, mailovi i pozdravi. Među njima i Idriza Karamana, glavnog imama Islamske zajednice Bošnjaka u Švedskoj, Fehima Halilovića, predsjednika MDD Merhamet, te brojnih drugih udruženja i aktivista. Posebno drage i značajne čestitke uputili su Ambasada BiH i Savez bh. udruženja u Švedskoj.

Bojan Šošić, ambasador BiH u Stockholmu

- Dragi građani BiH u Kraljevini Švedskoj, članovi i prijatelji zajednice građana bh. porijekla u Malmöu, okupljeni na obilježavanju Dana nezavisnosti BiH i promociji knjige "Bosanska Krajina" Malmö 1995–2025. Fikreta Tufeka, pričinja mi zadovoljstvo što vam se makar na ovaj način mogu obratiti, čestitati vam Dan nezavisnosti naše domovine i poželjeti radost, zdravlje i uspješan nastavak aktivnosti u udruženju Bosanska Krajina, kao i na privatnom planu.

Adnan Mahmutović, predsjednik Saveza bh. udruženja u Švedskoj

- Bh. savez u Švedskoj čestita udruženju Bosanska krajina na izdavanju monografije o svojoj djelatnosti od 1994. god. do danas. Bosanska krajina je primjer istrajnosti i efektiviteta u radu na svemu što čini i održava identitet Bosanaca i Hercegovaca u Švedskoj. Monografija je vrhunski prikaz bogatog sadržaja i kvalitete rada tokom tri decenije i predstavlja bitno svjedočanstvo o bh. građanima. Ovo svjedočanstvo je bitno ne samo za nove generacije, već i za švedsko društvo kao dio švedske historije. Čestitke na svom radu i želimo vam još puno uspjeha.

O OBLASNOJ ORGANIZACIJI JUŽNA ŠVEDSKA

Oblasna organizacija bh. udruženja Južna Švedska (Skåne län) sa 2.169 članova u 10 bh. udruženja, u 6 gradova Južne Švedske: Malmö - četiri bh. udruženja (Bosanska krajina, BKF Sarajevo, Trebišnjica i Vrbanja), Helsingborg - dva bh. udruženja (BiH-94 i BiH-S-04), Landskrona (Ljiljan), Trelleborg (BiH-92), Ystad (Bošnjak) i Eslöv (Rubin), sa po jednim bh. udruženjem. Savez bh. udruženja u Švedskoj: 7.600 članova u 40 bh. udruženja, u 40 gradova!

Nakon intoniranja švedske i bh. himne, te nekoliko taktova pjesme "Mojoj dragoj BiH" (Ismeta i Fikreta Kurtovića), prikazan je bogat kulturno-umjetnički program koji je vodio Fikret Tufek. Program je trajao punih 180 minuta i oduševio publiku koja ga je često podržavala gromoglasnim aplauzima i skandiranjem udruženjima: bogatstvo narodnih nošnji, bosanske sevdalinke i bh. običaja ostaju da svjedoče o danu koji će se pamtili.

NASTUPILA SU ČETIRI BH. UDRUŽENJA

Bosanska krajina Malmö (5 tačaka), BKF Sarajevo Malmö (4 tačke), Ljiljan Landskrona (2 tačke), Rubin Eslöv (2 tačke) i grupa Sevdalini Malmö (2 tačke), sa Mehmedom Jakićem, Clarom Ljungkvist i Edmirom Suljićem. Oduševili su folklor seniori Bosanske krajine sa "Jesil išla Fato" i "Hadžina Fata" u koreografiji Eldara Pašića, te Rubin Eslöv sa mladim juniorima i juniorima u izvedbi "Sandžačko-bosanskih igara" i kasnije modernog plesa.

Bosanska krajina - recitacije: "Ostajte ovdje", Aleksa Šantić, izvela Ajla Murselović i "Bosni", Enver Čolaković, izvela Dajana Čamić. Sevdalinka, Edmir Suljić "Stara staza".

BKF Sarajevo - vokalna grupa: "Zapjevala sojka ptica" i "Tamburalo momče uz tamburu", izvele Ajla Mahmić-Salkić, Belma Nukić i Lejla Delić; sevdalinke: "Ah što ćemo ljubav kriti" i "Haj otkako je Banjaluka postala", izvela: Ajla Mahmić-Salkić.

Ljiljan Landskrona - recitacije: "Bosna" izvele: Adna Suhonjić i Heda Kapo i "Sretan ti rođendan moja domovino", izvele Hana Bošković, Nejla Bošković i Lamija Mešanović.

Rubin Eslöv - moderni ples.

Sevdalini - "Kradem ti se u večeri rane" i "Imam jednu želju", izveli Mehmed Jakić, solo i gitara, Clara Ljungkvist, čelo i Edmir Suljić.

čudu. Zašto čudu? Zato jer su ove djevojčice doslovno harale košarkaškim dvoranama i terenima uzduž i poprijeko tadašnje zajedničke države. Pobijedivale su nebrojeno puta, a i kad su gubile bilo je to uz veliki trud, često i sreću, njihovih protivnica.

U više nego skromnim uvjetima, bez ozbiljnije financijske podrške i ozbiljnije košarkaške sale, uspjeh ovih djevojaka je još veći, zavrijeđeniji i posebniji.

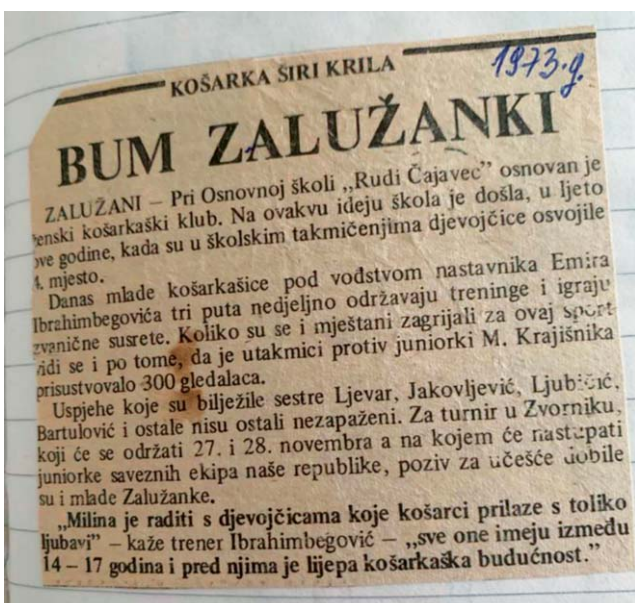
Kako ni same ne skrivaju, sretnih okolnosti je bilo. Sam tadašnji direktor osnovne škole "Rudi Čajavec" Vaso Todorović nije štedio ni sebe ni svoj položaj da mladim košarkašicama osigura sve što je škola kao ustanova mogla pružiti. Od mogućnosti da gotovo neograničeno koriste fiskulturnu salu i ostale školske prostorije, pa do beskrajnog razumijevanja za njihova neminovna izostajanja s nastave. Ono što se nije moglo priskrbiti minimalnim ozbiljnijim sponzorstvom, često je bilo srčano nadomješteno razumijevanjem tadašnjih uticajnijih ljudi iz Zalužana i okolnih mjesta iz kojih su dolazile mlade košarkašice. Klupski troškovi su se nerijetko pokrivali iz 'vlastitog džepa', pri čemu su prednjačili ljudi poput prvog predsjednika kluba Franje Cuceka; ili vjernog i ustrajnog utemeljitelja i skrbnika kluba Ilije Vidovića (*čika Ilije*, kako su ga zvale košarkašice); ili dobrog Vlade Jakovljevića; ili

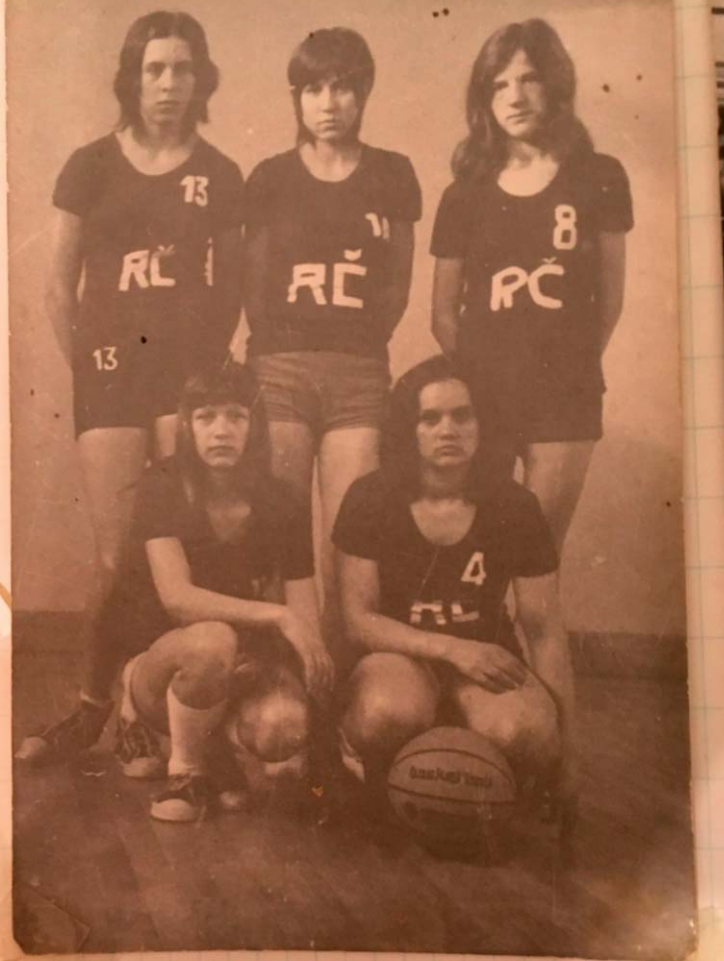
nastavnika Ante Lukende, Ilije Plazanića; te nemalog broja drugih mještana. Nažalost mnogi od njih više nisu s nama. I neka mi mi bude oprošteno, jer ih sve, ovom prilikom, ne mogu spomenuti.

Ipak, ono što je obilježilo više od petnaest godina uspješnog postojanja ovog kluba je činjenica da je nastao u gotovo nemogućim uvjetima. Da su od svega što je trebalo za normalan rad jednog kluba imali samo neopisivu volju i želju da igraju i da budu najbolje. Srce i čeličnu volju. Zato je i priča o njima još čarobnija.

„Milina je raditi s djevojčicama koje košarci prilaze s toliko ljubavi“, riječi su mladog Emira Ibrahimbegovića, mladića iz grada, koji je bez ikakve naknade, godinama, raznim prevoznim sredstvima žurio iz grada u Zalužane na treninge, jer ga je tamo čekalo 11 djevojaka kojima je košarka tada bila sve. I isplatilo se.

ŽKK "Rudi Čajavec" osvaja prve pobjede već na "Malim olimpijskim igrama" koje su se održavale u Zavidovićima, Žepču i Tuzli od 1973. do 1975. godine, što je bilo dovoljne da mali klub izroni iz potpune anonimnosti i bude uvršten među najperspektivnije tog doba u ženskoj košarci. Već tada su novinski članci govorili o neobjašnjivom uspjehu talentiranih

PRVA PETORKA
K.K. RUDI ČAJAVEC "Zalužana"

Zalužanki vođenih trenerom i zaljubljenikom u košarku Emirom Ibrahimbegovićem.

Nakon toga, put prema uspjehu se jasno nazirao. Nižu se pobjede od omladinskih do republičkih i državnih prvenstava. Na omladinskim i juniorskim prvenstvima, od Šibenika, Sarajeva, Titovog Užica do Novog Mesta, "Rudi Čajavec" nikad nije ispod četvrtog mjesta na ljestvici najboljih. Ove skromne cure bile su potpune svjesne svoje nepovoljnije pozicije tokom svakog odmjeravanja snaga sa "većim klubovima", timovima koji su predstavljali gradove sa više od 100.000 stanovnika. Ipak svoje pobjede i plasmane su zasluživale fantastičnom i koordiniranom igrom koja je budila oduševljenje kod publike, te mamila simpatije čak i kod protivničkih navijača.

Novinski članak već iz 1973. godine, naslovljen „Bum Zalužanki“, svjedoči da je na jednoj od prvih utakmica "Rudi Čajaveca" protiv juniorskog sastava puno poznatijeg banjalučkog „Mladog Krajišnika“, prisustvovalo čak 300 gledalaca. "Mladi Krajišnik" je bio jedan od prvih timova koji se osvjedočio koliko dobro istrenirane energije i želje za pobjedom su košarkašice ŽKK „Rudi Čajavec“ pokazivale na terenu. Nerijetko stvarajući nezgodne situacije između onih koji su podržavali već donekle renomirani ŽKK „Mladi Krajišnik" i onih koji su tražili da se zaslužno mjesto dodijeli i ŽKK „Rudi Čajavec“. Kao i mnogim drugim sportovima tada, samim tim jer je bio gradski klub, potrebe "Mladog Krajišnika" su uvijek bile prve na listi podmirivanja iz opštinskih resursa, što nije ostavljalo dovoljno novca za mladi tim iz Zalužana.

Prva petorka kluba u sastavu Bartulović, Ljevar, Mršić, Čosić i Plazanić, koja će narednih godina biti pojačana imenima sestara Nade i Nele Knežević, Anke Ferenčak, Jelene Đukanović

i najmlađe Ivanke Marc, i kad nije pobjeđivala, ostavljala je iza sebe priče o srčanoj igri i velikoj profesionalnosti. Posebno nezaboravna na terenu je bila Ivanka Marc koja je zaigrala u klubu sa samo jedanaest godina.

Cure iz Zalužana do 1978. godine već dva puta kucaju na vrata savezne lige košarkašica Jugoslavije. Prvi put, 1976. godine pobjeda im izmiče u okršaju sa tuzlanskim „Jedinstvom“ i to zbog koša razlike. Drugi put, godinu kasnije, pred ulaz u saveznu ligu su im se ispriječile košarkašice tada jednog od najjačih bosansko-hercegovačkih i jugoslovenskih klubova u ženskoj košarci, budućeg prvoligaša KK "Zenica". Poznati banjalučki novinar i kroničar grada na Vrbasu Alexander Ravlić te 1977. godine u banjalučkom Glasu piše uoči dugo iščekivane majstorice u Maglaju između daleko nadmoćnijeg KK "Zenica" i "Rudi Čajaveca", nekrijući nadu u pobjedu Zalužanki, te zaključuje tekst ovom rečenicom koja puno govori o ovom uspješnom klubu: „Ali imat će snage, u slučaju poraza, da čestitaju protivnicima. Takve su. Ali i strpljivo čekaju godinama svoju šansu“.

Šansu su i dočekale. Dana 14.10.1978. godine majstoricu za ulazak u tada II Saveznu ligu – Zapad naše junakinje su odigrale sa favoritom, bijeljinskim „Radnikom“. I pobijedile. Rezultatom 69:66. Zauzevši konačno odavno zaslužno mjesto među najboljima u cijeloj Jugoslaviji. Moram napomenuti da je tadašnja zajednička država, po popisu stanovništva iz 1971 godine, imala više od dvadeset miliona stanovnika.

Kako 1970te odmiču, nižu se pobjede Zalužanki kod kuće i u gostima. Na juniorskom prvenstvu države održanom u januaru 1977. godine u Beogradu, ŽKK "Rudi Čajavec" izlazi na podij s osvojenim trećim mjestom. U dvorani Borik klub ostvaruje veliki i možda neočekivani uspjeh kada ove 'male' košarkašice pobjeđuju tada 'veliku Jugoplastiku' rezultatom 78:66.

Tokom 1979. godine klub trpi određene važne izmjene. Trener Emir Ibrahimbegović napušta klub, a sa njim i neke od igračica. Ibrahimbegović će svoju trenersku karijeru nastaviti kaliti u banjalučkom "Mladom Krajišniku" sa kojim je postigao značajne rezultate na nivou Jugoslavije.

'Mali' klub iz Zalužana će svejedno uspješno nastaviti s radom gotovo do kraja osamdesetih godina pod trenerskom palicom Josipa Jurića i Milenka Novakovića, a zatim i Aleksandra Jurića i Davora Crnića.

Kao predsjednici Kluba, nakon borbenog i neumornog Franje Cuceka koji je i svoju osobnu tragediju na neki način „iskoristio“ za poboljšanje uvjeta rada kluba, izmijenili su se Dr. Marijan Ojdanić, Mirko Miljanović, Ivica Gagula i Pero Gambiroža.

Teško je napisati sažetak jednog velikog uspjeha a ne izostaviti puno imena i činjenica. Želim ovom prilikom dodati da se iskreno nadam da ćemo, hrabre cure iz ŽKK „Rudi Čajavec“ koje su mi nesebično ponudile svoja sjećanja i zapisane uspomene, moja malenkost i još poneki zaljubljenik u nasljeđe što su sve generacije prije moje ostavile nama nešto mladima kao izvor ponosa i biljeg o kojem se piše, u skorije vrijeme sve staviti na papir. Detaljno i raskošno. Onako kako to zaslužuju svi oni koji od maloga izgrade veliko. Oni koji su ostavili vlastitim sportskim postignućima da o njima svjedoče. Da ih se ne zaboravi. Iako, kako i sami sad znamo, to baš nije uvijek tako.

Drage moje košarkašice, cure iz Zalužana, Priječana, Kuljana, Barlovaca, pa dalje uzvodno i nizvodno Vrbasom sretan vam rođendan. Rođendan ove vaše velike školske ljubavi.

U Trentu, 20.12.2023. godine

Viktor je bio mangup mekog srca, široke duše, sportista od glave do pete i pedagog, pravi šampion (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeera)

Rekorder kojem je samo nebo bilo granica

Tekst: Mirza Dajić

Viktor Kupljenik, svjetski rekorder u sportskom padobranstvu, osvajač srebrne medalje s reprezentacijom Jugoslavije na Svjetskom prvenstvu 1970. godine na Bledu i nekadašnji profesionalni pilot, svoje penzionerske dane provodi u Banjoj Luci.

Nebeski rekorder, kako su ga zvali od milja, višestruki prvak Bosne i Hercegovine, Srbije i Jugoslavije, nekadašnji selektor juniorske, ženske i seniorske muške reprezentacije Jugoslavije, nastavnik padobranstva i padobranski sudija, posljednje tri godine živi u Penzionerskom domu u gradu na Vrbasu.

Zidovi u njegovoj sobi ukrašeni su fotografijama i trofejima koje je osvojio tokom svoje bogate karijere. Ovo je njegova životna priča.

6.000 skokova bez teže povrede

“U toku padobranske karijere napravio sam 6.134 skoka, a kao profesionalni pilot imao 1.300 sati naleta. Ono što me čini ponosnim je da su moji učenici uspješni. Moja kćerka Diana Kupljenik – Popović je padobranka sa 1.600 skokova, a zet Josip Popović sa 3.000 skokova. Na 38. FAI Svjetskom prvenstvu u stilu i preciznosti u slobodnom padu koje se treba održati ove godine u Češkoj Republici (od 31. augusta do 6. septembra) trebala bi učestvovati tri moja pa-

dobranca, Banjalučanina koji žive vani: Edin Ališa s reprezentacijom Sjedinjenih Američkih Država, Ervin Dedić s reprezentacijom Švedske i Damir Boban s reprezentacijom Kanade”, kazao je Kupljenik.

Rekao je kako je sretan zbog svojih padobranaca i da je ono što postižu dio njegovog rada s njima. Viktor Kupljenik kao sudija na takmičenju, Urije – Prijedor (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeera)

“Kad se nauči skakati, padobranac to ne može zaboraviti. To je kao i vožnja bicikla”, pojasnio je.

Viktor Kupljenik rođen je 1943. godine u Ljubljani. Porodica je, kaže, bila siromašna i svi su radili na Ljubljanskom polju, brali bilje za čajeve i prodavali. Jednog dana, vojska je napravila padobranski desant. Ta vojna vježba impresionirala je dječaka koji je rekao sebi da će jednog dana to probati.

“Kad sam došao na službu u Banju Luku, bio sam dječak od 17 godina. S obzirom na to da sam u Ljubljani branio za jedan rukometni klub, upisao sam se u Rukometni klub ‘Borac’ sa željom da nastavim trenirati ovaj sport. Trener Vojo Misaljević mi je nakon jednog treninga prišao, zagrlio me očinski i rekao da bi bilo bolje da zbog visine promijenim sport. Borac je u to doba bio prvak Jugoslavije, a imao je odlične golmane. Bila je zaista žestoka konkurencija. Kao da me grom udario. Bio sam šokiran, ali sam ga poslušao. U

Viktor Kupljenik napravio je u toku padobranske karijere 6.134 skoka, a kao profesionalni pilot imao 1.300 sati naleta. Ono što ga čini ponosnim su uspjesi njegovih učenika.

Viktor Kupljenik kao sudija na takmičenju, Urije – Prijedor (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeeri)

gradu sam nekoliko dana kasnije ugledao oglas da Aeroklub ‘Rudi Čajavec’ prima polaznike za bavljenje padobranstvom. Upisao sam se. Završio sam teoretsku nastavu. Prvi skok imao sam 11. juna 1962. godine na aerodromu u Zalužanima”, ispričao je Kupljenik.

Da je ostao živjeti u Sloveniji, vjeruje da bi se bavio skijaškim skokovima. Janez Gorišek, koji je konstruisao mnoge skakaonice, njegov je bratić. A i za skok s padobranom iz aviona i za skok sa skija sa skakaonice treba imati srce.

“Bio sam mlad. Fizički bio izuzetno spreman. Mladost – ludost,

vjerovatno je bila dobitna kombinacija. Znao sam da sam moram voditi računa o svojoj budućnosti. Poštovao sam pravila i propise radi vlastite bezbjednosti. I zaista, nikad tokom karijere nisam doživio ozbiljnu povredu, nikad nisam imao lom”, istakao je Viktor. Zidovi sobe u Penzionerskom domu podsjećaju na izuzetnu karijeru (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeeri)

Kupljenik je 1962. godine poslan u Jadranski vazduhoplovni centar Tivat na dalju obuku. Tu je položio za dozvolu za padobranca. Nastavnik Mladen Biberčić je shvatio o kakvom potencijalu se radi.

Četiri godine kasnije, 1966. godine, prvi put je u pojedinačnoj konkurenciji osvojio prvenstvo Socijalističke republike Bosne i Hercegovine u Rajlovcu, a njegova ekipa “Rudi Čajavec” iz Banje Luke bila je prva ekipno. Do tada su primat imale Sarajlije. U reprezentaciju Jugoslavije ušao je 1969. godine, a već godinu kasnije s reprezentacijom je osvojio drugo mjesto na Svjetskom prvenstvu koje je održano na Bledu. U Saveznom vazduhoplovnom centru u Vršcu 1968. godine završio je pilotsku školu i položio za pilota aviona do 5,5 tona.

Posljednji skok 2016. godine

“Dragan Džajić, kojeg izuzetno cijenim, bio je predsjednik Udruženja reprezentativaca Jugoslavije. Uručio mi je grb kada sam postao reprezentativac. Taj grb je uramljen i krasí moju sobu. U reprezentaciji, koja je bila druga na planeti bili su: Milan Dimić iz Zrenjanina kao kapiten ekipe, Dragoljub Dragović iz Podgorice, Josip Bušić iz Niša, Stefan Besjak iz Bleda i ja. Nažalost, jedini sam od te ekipe među živima. Bili su zaista divni ljudi i vrhunski sportisti”, rekao je Kupljenik.

Sebi je, kaže, zacrtao kao cilj da s ekipom iz Banje Luke postane prvak Jugoslavije. Ostvario je to 1992. godine na prvenstvu u Skoplju. Bilo je to posljednje državno prvenstvo. Viktor je bio trener, a u ekipi su bili njegova kćerka Diana i zet Josip. Posljednji skok napravio je 2016. godine u Novom Mestu u Sloveniji.

“Supruga i ja smo izašli iz Banje Luke 1994. godine i otišli za Ljubljanu. Nisam imao svoj padobran. Zaista su bili svi susretljivi i davali mi svoje padobrane. Naravno, ne nove, nego one koji su stariji. Novije su čuvali za svoje padobrance. Tako sam 2016. godine, nakon nekoliko mjeseci, skočio. Radovao sam se kao djetetu kad daš zvečku. Koje je to bilo uživanje. U jednom momentu učinilo mi se da ne idem ja prema zemlji nego da zemlja ide prema meni. Otvorio sam padobran. Međutim, padobran je bio star, propadao je, ‘curio’. U posljednji čas sam se uspio pribitati. Napravio sam sigurno pet-šest koluta naprijed nakon doskoka. Prošao sam bez povreda.

Moja, danas pokojna, žena Fatima mi je rekla da imamo djecu, dvoje divne unučadi, puno porodice, mnoge padobrance koji su mi kao djeca, da nisam nikad lom zadobio za 54 godine skakanja, te me upitala kako ću objasniti njima ako se polomim nakon više od 6.000 skokova. Dao sam joj svoju knjižicu – padobranksku dozvolu i rekao da sam završio sa skakanjem”, ispričao je Kupljenik. (Slobodan Rašić Bobara / Ustupljeno Al Jazeera)

Prisjetio se treninga s legendarnim bokserom Marijanom Benešom, jednim od najboljih boksera Evrope ‘70-ih godina prošlog stoljeća, evropskim amaterskim šampionom iz 1973. godine (prvenstvo održano u Beogradu) u lako-velter kategoriji i prvakom Evrope u profesionalnom boksu u EBU verziji iz 1979. godine (nokautiravši u Banjoj Luci u četvrtoj rundi Francuza Guilberta Cohena). Titulu profesionalnog prvaka je uspješno odbranio četiri puta i na kraju je prepuštao 1980. godine Ayubu Kaluleu iz Ugande. Meč je održan u Danskoj gdje je Kalule živio, a Beneš je izgubio odlukom sudija na poene.

“Upoznali smo se na trčanju. Jedno jutro, ja sam se vraćao sa Šehitluka u Banjoj Luci, a on išao gore. Rekao mi je: ‘Stari, stani malo. Ko je veća budala od nas dvojice? Ti ili ja?’ Nasmijao sam se i odgovorio da je, ipak, on pošto tek ide gore, a ja se vraćam. Postali smo prijatelji. Tri puta nedjeljno sam trčao sa njim. Bio je zaista veliki sportista i veliki čovjek. Jednom u društvu je pokazao prstom na mene i rekao da mi, koji imam iza sebe hiljade skokova padobranom, ne vjeruje da nikad nisam slomio ni nogu i da je to prosto nemoguće”, ispričao je Viktor.

Samo nebo je bilo granica

U Banju Luku se Kupljenik vratio nakon smrti supruge Fatime prije tri godine. Kaže da je to njegov grad, da je tu stekao ljubav, zasnovao porodicu, dobio dvoje prekrasne djece.

“U Ljubljani nema puno poznatih ljudi. U Banjoj Luci itekako imam. Odlučio sam se vratiti u svoj grad. Srećom da je država Slovenija priznala moj staž koji sam imao iz vremena nekada zajedničke države. Dobio sam penziju koja mi je dovoljna za plaćanje smještaja u Domu penzionera. Imam svoju sobu. Osoblje je prekrasno, paze me, trude se da mi bude sve potaman. Zahvalan sam im na tome. Obilaze me prijatelji stalno. Imam lijep život. Sretan sam i zadovoljan”, referisao nam je Viktor.

Padobranac, kaže, ne može da svira violinu. To je neki drugi svijet. Padobranac mora biti malo slobodniji, “mora biti pomalo mangup”.

Viktor je bio mangup mekog srca, široke duše, sportista od glave do pete i pedagog. Pravi šampion. Može biti uzor svima. Odškolovala je generacije i generacije padobranaca u Banjoj Luci, stvorio neke nove šampione. Izveo je mnoge na pravi put.

A za njega je samo nebo bilo granica.

IZVOR: AL JAZEERA

Rođena u Prijedoru 1948. godine. Od 1960. živjela je u Banja Luci gdje je završila Srednju medicinsku školu i Pedagošku akademiju. Od 1975. godine do izbijanja rata u BiH radi kao nastavnik maternjeg jezika u Zenici. 1992 sa porodicom odlazi u Austriju. Sada živi i radi u Beču kao nastavnik maternjeg jezika i medicinska sestra. Književnost, a posebno poezija i jezik su u velikoj mjeri označili i oplemenili njen život. Učestvovala je na mitinzima i pjesničkim skupovima. Pjesme je objavljivala u mnogim listovima i časopisima: "Mladost", "Polja", "Oko", "Oslobođenje", "Putevi", "Život" i drugi. Objavila je knjige pjesama "Srce pred životom", Sarajevo, 1972., i "Umogorje", Zenica, 1988.

Dobitnik je nagrade za poeziju "Slovo Gorčina" 1972. godine. Baveći se prosvjetnim i pedagoškim radom u osnovnoj školi, stekla je značajno iskustvo koje joj je pomoglo da preživi i van svoje domovine Bosne i Hercegovine, i da se sticajem okolnosti nađe u timu nastavnika za djecu – izbjeglica iz Republike Bosne i Hercegovine. Istovremeno se našla na važnom zadatku: Učiniti nešto protiv stihije zaborava maternjeg jezika – uvijek i iznova podsjećajući da je jezik identitet i kultura.

Vrijeme teče i sudi

Alić Fadila

Ima ljudi koji se prošlosti više ne žele sjećati. Ima i onih koji se varljivo tješe, kako te prošlosti ni bilo nije. Ali baš tamo ostaje mutan ili bistar trag iza njih.

Sjećanje na prošlost se možda ubiti može, kao i moštvo života uništiti, i spepeliti toliko grandioznih ostvarenja, ljepota, susreta, sreće, i radosti, ali prošlost pri tome ubili niste.

Ona se ubiti ne da. I sam taj mrski čin biti će i ostati sastavni dio njen, u korijenu, u bitku u genu. Tek tamo će sve podjele postati konačne i istine legitimne, neovisno od toga koliko daleko odjekivala nečija laž. Ako pitanje krivice ostane na margini života, neko će ipak platiti nemjrljivu štetu. Nesaglediv je strmoglav iz kojeg bi da se iščupamo, a koji kataklizmično klizi u provaliju.

Ja imam pravo s toga da odlaske ne priznam. Svejedno da li sam mogla, htjela ili morala otići, iz Prijedora, iz Banjaluke, iz Zenice, iz Bosne ili otkud god. Ko bude htio, naći će me uvijek tamo gdje pripadam. Neko me ni tražiti neće i taj grijeh mene ne boli. Zakon koji sila mijenja ili pravi, i nije zakon. To je nasilje.

Po takvima, vrijeme lagahno može početi na vremenskoj crti tamo gdje im se sviđa. A šta će se sve s nama survati u taj ponor koji ne priznajemo? Koji zapravo svojim skromnim snagama hotimo preskočiti. Zažmirit, zaspat, da se nevinu probudimo na pravoj strani, spram trošnog svjetla varljive iluzije.

Ne dragi svijete, san nam se pohabao. Tek kad se u upamet dozovu zamandaljene duše, kad vrijeme štete sabere i izmišljeni zidovi sruše, tek onda možemo zakoračiti na sunčanu stranu šadrvanskog vrta i otvorene duše oslušivati odakle se to čuje zaigrani ditiramb.

Hvala svima koji me se sjete. Za uzvrat im iz daleka šaljem pregršt poetskih pozdrava.

Nedoumlje
1992/2022

Odjednom pade mrak
i strah me uze

gdje da vas sakrijem
od nepogode
a gdje od suze

U bašti cvijeće zla posijano
podrum progutao mine pogubne

Potkrovlje gluha neba visoko
po sredinama
linije rubne

Gdje da te sklonim
klonulo oko

Namirivanje (Bosni mojoj)

U san svoj o sebi
kao da si zabasala
šta ti to o tebi zборе
sa naslovnica lažnih
i s uzvisina svijenih
ledenom zebnjom
povijenih

Ne vidiš da ti se iz riznice
šakom grabi i dušu vadi
nad fitilj ti se dimom kadi

U ponornicu s osmatračnica
dvogledom u nišane
ti nišane eto
o tome ti se radi

Zaviruju ti ispod oka
kao ispod halje
ispiraju ti škriļjce
s duboka
sa visina u dalje

Crne naume u rukavice
plišane kriju stare
za novi potop
i prolog posljednje
drame iz sehare

A pitali te nisu ništa
za polazišta za uporišta
za grobišta za izvorišta biserna
i svakolika - išta
i ništa
kojim su te darivali
kojim su ti tajno
bumerang skivali

Sa tvojih se pendžera
penjačice i povijuše lijane
uvis istežu i vitičasto
ti u trunje drobe dane
i na dno sliježu

A ti se nad sobom čudiš
mjesto da svoje podjele sabereš
i na vrijeme se vratiš

Iz bunila se u sumrak budiš
dok spremaju te
da u oganju sagoriš

Ti gasiti ga mniješ opet
dušom davnom iz kamena
s biser vodom

Pa kad prolomi se tresak
i slegne špalir i stegne grč
ostane ti još da sama sebe
kao svjetla zračak
slomiš u zrcalu

Da nesagorivu kroz pijesak
još prosiješ magiju bez stida
i promukneš u bljesak

Sjaj svoj u pelin da skriješ
u vriska kalajnog vrč
svoj zadnji otrov sliješ

Da ti se poraza iskra smrska
i da ne dvojiš više
jesi li ili nisi
mila si ili mrska

Tragom jeze

(B.Luci)

Na sebe se sama izvratila trnjem
isukala stare sablje oštre kose
sitan vez u krajoliku suton skriva
Jesi li mi ozdravila jesi li živa

Prazno srce zaoralo brazdu jada
da ne rodi nikada ni uspomena
zrno zaboravno usijala njiva
Jesi li ozdravila jesi li mi živa

Spržila mi klicu osamila mi trag
u očima suha suza kopni davna
sve u žubor zavela je magla siva
Jesi li mi ozdravila jesi li živa

Prognan miris lipe razbuktao jezu
kroz iglene uši provukla se duga
vodenica suha grla prazna mliva
Jesi li ozdravila jesi li mi živa

U đardinu duša vene miris žudi
pod pendžerom džanarika zri u cvatu
sve samiji karanfil mi sjeme skriva
Jesi li mi ozdravila jesi li živa

Vlastitoj si sjenci dušu izvadila
mostove si svoje davila u suzi
u cik ti se zora mračni kad svanjiva
Jesi li ozdravila jesi li mi živa

Zamagljen se vidik okom zatvorio
vratiti se neće uciviljeno jato
ugrušak iz krvotoka tamno-siva
Jesi li mi ozdravila jesi li živa

U hlad drvoreda zabasali krici
muk se pusti prostire daleko
jezik slovom greca stravu im saliva
Jesi li ozdravila jesi li mi živa

Ulici mojoj Gospodskoj

Ti grlo moje, srce grada
kucalo si u nama svima
bilo bezumlja tu bije sada
i traje u tebi pakosti zima

Večeri svile bliske glazure
kao po vodi da klize snovi
i ne zna mašta s planine sure
vezenim jedrom kako se plovi

Tek će čistota duše vedra
tvojoi raskoši da se divi
u poharana tvoja njedra
sad zabasao je oblak sivi

O prolaznosti svega učini tako
da duša duši opet se vrati
da dobri što je uciviljen plak'o
prestane svodom nestajati

Zimzelen

Gorčina svela još je zelena
misao vrela zeleno zbori
iz krvi tople zelena vrela
o zimzelenu moj u gori

Davnino moja zeleno mrazna
i sunca stara zeleno zrače
i put pred tobom zelena kazna
i zadnje riječi zeleno znače

Ti nisi znao zelen reći
ruha zelenog kad ti je dosta
u zelen san ćeš miran leći
a iza tebe zeleno osta

Mrakovica nekad

Nigdje me toliko svjetla ne ozari
kao u mraku tvome svilenome
sanjive ti grudi stopalo boso
oprosti travko preboli roso

sasvim na vrhu bjeline bijele
jutro nas čeka u visini
usnuli borovi tanke jele
susret pjesnika u tišini

oh, gdje će se ljepše sresti, Bože
veziri srca i baklje uma
i ko nas bolje čuti može
od slatke tišine tvojih šuma

ZLATKO LUKIĆ

Karađoz

AUTOROVA BIOGRAFIJA

Rođen sam u srijedu, 11. 02. 1953. u 07:15 u Zagrebu, dakle u znaku Vodenjaka, a i u podznaku. Pamtim mlijeko u prahu i Trumanova jaja. Od prve godine živio sam u Banjaluci, gdje sam se školovao. Prvu priču sam napisao sa četrnaest godina, a prvu sam objavio sa dvadeset. Cijelo vrijeme gimnazijskih dana pišem, uglavnom pripovijetke i dramske tekstove. Poslije gimnazije sam studirao dvije godine pravo, a usput slušao i predavanja iz književnosti na Pedagoškoj akademiji u Banjaluci. Putovao sam i nastupao čitajući svoje “rane radove” od Triglava do Đevđelije jer sam kao dijete iz mješovitog braka vjerovao u “bratstvo i jedinstvo”.

Sa dolaskom demokracije i rata odlazim u Švedsku, a prethodno sam izbjegao pet regrutacija u vojsku RS. U izbjegličkom logoru u Ystadu predajem bosanskoj djeci maternji jezik, povijest i zemljopis od 5. do 8. razreda. Zajedno sa Senadom Angelov i Mehmedom Mešićem sam autor čitanke i radne sveske “Naši mostovi” za bosanski jezik koje su finansirali Ministarstvo prosvjete Kraljevine Švedske. U Stockholmu radim kao animator kulturnih manifestacija u bosansko-švedskom udruženju “Ljiljan” i voditelj recitatorsko-dramske sekcije za djecu i omladinu. Radim u redakciji “Glasa BiH”

(Stockholm, 1993/95.), i objavljujem eseje u kulturnom listu Bošnjaka “Behara” (Zagreb, 1995). Prelaskom u Norvešku radim kao dopisnik za europsko izdanje “Oslobođenja” 1995/96., “Bosanske pošte” (Oslo, 1995/98.), “Bosanske riječi” (Göteborg 1996.) i na radio “Beharu” u Oslu 2000.

Između 1996. i 2000 četiri puta se vraćam u BiH i radim na radiju, redakciji novina i televiziji (sve u Federaciji), ali u zemlji koja je podijeljena između političara i tajkuna ne uspijevam nigdje jer ne želim pripadati ni jednoj političkoj stranci. Zato od 2002. lutam Europom (Köln, Frankfurt, Amsterdam, Beč, Dubrovnik) i zaustavljam se u Sarajevu. Nastojim prezentirati radove koji su nastali u u egzilu međutim pošto nisam bio u domovini “kad je grmilo” ne uspijevam ništa.

I dalje vjerujem da ima nade za nomade i pišem, pišem, pišem... Nudim izdavačima sve ono što Bosna nema, a treba imati (“Bosansku seharu” – zbirku poslovice, “Bosanski rodoslovi” – genealoške karte bosanske kraljevske dinastije Kotromanića i visokog plemstva) – međutim to njih ne interesira. Demoraliziran prelazim u Split i tada nastaje moj književni uspon...

Iz recenzije Dr. Davora Beganovića:

U Karađozu Lukić pokušava uspostaviti kontinuitet bosanske prošlosti i sadašnjosti. Fiktivni teatar koji će se odigravati pred raznolikim vlastodršcima uvijek će služiti samo jednoj svrsi – njihovu ismijavanju i razgolićavanju. No, što se više približavamo sadašnjem trenutku ti će vlastodršci postajati sve suroviji, a šale koje se s njima budu zbijale imat će sve češće kobne posljedice. Provala zla kulminirat će u pokušaju ubojstva posljednjega Karađoza koji se u fantazmagoričnoj sceni, već gotovo mrtav susreće sa svojim precima, a oni mu omogućuju da se otrgne sudbini, otkrivajući mu tamni izlaz iz pakla kazamata. Preci su svi oni glumci banjalučkoga teatra sjena koji su se nas svoj način, humorom i izrugivanjem, opirali silnicima čiji je jedini cilj bio suzbijanje upravo takve vesele melankolije. Taj će mu bijeg omogućiti i pronalazak dramskoga teksta njegova oca (i taj će se vrijedni rukopis kriti u sehari) u kojemu će legendarna Safikada španskim kraljevima održati lekciju vjerske tolerancije.

Iz recenzije prof. Enesa Topalovića:

Grad kakav je Banjaluka sa svojom prošlošću zaslužio je ovakav roman. Zbog protesta za izgubljenim gradom nastao je roman koji je vrlo upečatljivo oslikao njegov voljeni grad. Prateći jednu banjalučku obitelj u razmaku od sedam stotina godina Lukić daje razvoj grada i odnose u gradu ali kroz prizmu glavnih junaka čiji se članovi tradicionalno bave uslovno rečeno kazalištem: u srednjem vijeku, u doba Kraljevine Bosne oni su dvorske lude, dolaskom osmanske vlasti bivaju karađozi (i to im postaje prezime), kao i u austrougarsko doba, da bi u doba Kraljevine Jugoslavije samo pričali viceve jer postepeno atrofira njihov kreativni i pobunjenički gen. Zadnji izdanak obitelji samo piše grafite u Banjaluci 1992. u kojoj je započelo etničko čišćenje. Romanom defiliraju Hrvoje Vukčić Hrvatinić, Ferhatpaša Sokolović, Omerpaša Latas, Ivan Frano Jukić, Adem Čejvan i Alija Mahmutović – Ale, dakle osobe koje su ostavile svoj trag na gradu i Banjalučanima. Sve su to samo naizgled slučajni susreti jer sudbina je iznad svega, ona režira živote likova, ona se ponavlja neprestano kao povijest: čas je epopeja, čas je ironija. Nadasve duhovito, elokventno i edukativno za sve one koji ne poznaju Banjaluku i mentalitet Bosanske Krajine.

V. ĆITABHANA⁸⁰ (1630.)

Nastavak iz prošlog broja

1.

Burna vremena u Bosni učinila su da je od kraja Ferhatpašinoz vladanja, u narednih četrdeset godina Banjaluka dočekala i ispratila trideset i sedam paša, a osmoricu njih po dva puta. Od tih trideset i sedam paša koji su pašovali u Banjaluci, dvadeset i jedan je bio rođeni Bošnjak. Vrlo česte smjene paša nisu usporile razvitak grada. Banjaluka je u sedamnaestom stoljeću imala četrdeset i sedam mahala⁸¹: svaka mahala je imala svoju džamiju, imala je tri hiljade i sedam stotina kuća i četiri stotine dućana. Vrbas je dobio dvije nove ćuprije, jednu u Gornjem Šeheru, a drugu u Donjem Šeheru – a put između njih je kaldrmisan⁸². Treća ćuprija je bila na Suturliji, četvrta na Crkveni, a peta na Vrbanji. Grad je imao pet medresa, jedanaest mekteba⁸³, i darul-hadis⁸⁴. U gradu bijahu dvije katoličke crkve, jedna pravoslavna, a i sinagoga. Između 1595. i 1603. godine sagradio je Numanpaša Ćuprić Kastel kakav će Banjalučani pamtitu u narednim stoljećima.

Sljedeća, velika javna predstava karađoza u Banjaluci zabilježena je 1039. godine po Hidžri, za pašovanja Mehemdpaše Popovića, koji se na pašinsko mjesto popeo zahvaljujući zadnjem, sedmom velikom veziru iz loze Sokolovića – Husrev paši. Povod za predstavu karađoza bilo je otvaranje prve ćitabhane, knjižnice, u tom, zapadnom dijelu pašaluka koju je u Banjaluci osnovao šejh⁸⁵ i pjesnik Husamudin Ćelebija.

2.

Husamudin je odrastao u bogatoj trgovačkoj obitelji, ali nije želio nastaviti posao svojih predaka. Jednostavno, nije bio ljubitelj novca i povukao se u tekiju. Prethodno završivši mekteb i medresu, u tekiji se tada okrenuo tesavufu⁸⁶. Ukućani ga nisu vidali mjesecima. Iz dana u dan svoje srce je približavao Bogu. Kada mu je babo umro ostalo je Husamudinu ogromno nasljedstvo. Sedamdeset i sedam noći Husamudin je učio na babinom kaburu. Nije se micao iz harema, nije ga mogla otjerati ni kiša, ni vjetar, ni julske pasje vrućine. Na mezar⁸⁷ su mu donosili svaki drugi dan samo jednu petinu oke mladog sira. A onoga dana, kada se šejh uvjerio da je duša rahmetlije⁸⁸ stigla na Ahiret, Husamudin je odlučio da proda cijelo naslijeđeno imanje, dućane i kuću. Dvije trećine novca položio je kod kadije da mu ga ovaj čuva, a jednu trećinu ponio je sa sobom na put.

Krenuo je na put knjige. Prvo se spustio u Dubrovnik i tamo je kupio sve knjige koje je našao na bosančici. Poslije toga se uputio do Stambola i tamo je kupio knjige na turskom jeziku. Zatim se spustio do Jeruzalema i nabavio knjige na hebrejskom. Pošto je bilo vrijeme hadžiluku, prošao je kroz Damask i Bagdad i usput nabavio knjige iz Perzije. U Mekki se snabdio knjigama na arapskom. Po povratku s hadža, sjeo je u Smirni⁸⁹ na brod kojim je otplovio u Rim da kupi knjige na latinskom, iz njega u Marseilles, pa nazad u Genovu. Kopnom, vukući sa sobom svoj karavan s knjigama na sedam konja, preko Parme, Venecije i Zagreba došao je do Bosne. Kod Berbira⁹⁰ je prešao Savu i stigao najzad u rodnu Banjaluku. Donio je sa sobom sedam puta po sedamdeset knjiga. Tiskane knjige su ga oduševile, jer su se brže mogle čitati od rukopisnih. Namjeravao je Husamudin u Veneciji kupiti i stroj za tiskanje knjiga. Bio je čak založio pola kupljenih knjiga da bi namirio za cijenu tiskare, ali je odustao kada je vidio da stroj ima samo latinsko pismo, a ne bosančicu, ili bar arabicu.

Kod najboljeg majstora u gradu naručio je police za knjige, hastale⁹¹ i stolice za ćitabhanu u kojoj će biti i kiraethana⁹², gdje će ljudi moći doći i sjesti da u rahatu čitaju knjige. Kupio je kuću nedaleko od ćuprije kraj Kastela i opremio ju je namještajem.

Istoga dana, kada je naručio police, otišao je kod Huseina Karađoza, Hasinog sina i dao mu jedan tekst po kojem će ovaj napraviti predstavu karađoza. Učinio je to tajno i naložio Karađozu da nikome pod kapom nebeskom ne govori o toj narudžbi.

Karađoz je po prvi put trebao naučiti jedan tekst napamet. Do tada je Husein uvijek izmišljao tekst na licu mjesta. Husi se učinilo da je tekst obiman, da ima previše likova. Uglavnom je prakticirao da karađoz ima najviše šest likova. Svako od njih u porodici; on, žena i sin vodili bi po dva lika, na svakoj ruci po jedan. Osim njih tu je bila i neizbježna Ćidana koja je najčešće sjedjela na ramenu Karađoza. Katkada bi skočila na glavu nekom od likova i to bi značilo da će taj lik uskoro nadržljati. Ili bi ganjala miša. Jednom je čak uspio s Ćidanom i to da ona na sceni pocijepa džak s brašnom, u kojem je tvrđica Hadži Evad krio zlatnike. Kada su dukati zazveckali na tlu, to je oduševilo gledatelje, svi su povikali: "Vraćaj svoje dugove lihvaru!" – što je cicija na kraju te predstave i morao učiniti. Takve i slične sitne cake činile su da je karađoz postajao sve omiljeniji, pa se čak počeo redovno igrati jednom heftično⁹³ na pašinom divanu.

Ovaj put, prvi put Karađoz je dobio unaprijed platu za predstavu. Zato je valjalo posebno dobro pripremiti karađoz. Danima je Husein razmišljao kako da izvede sve one zvučne, vizualne i mirisne efekte koje je predstava zahtijevala. Za tu predstavu Husamudin bijaše poklonio nekoliko velikih fenjera Karađozu koje je kupio mahsuz⁹⁴ u Veneciji. To je olakšalo pripremu predstave. Više nije morao paliti vatru, gutati dim i paziti da se ne opeče na tu "lomaču koja život znači" – kako je jednom nazvao karađoz. Pored svega, ovaj put predstava je zahtijevala osam likova, znači još dvije ruke. Na svu sreću tih dana se Huseinov sin Nerkez bijaše oženio s jednom Mostarkom. Husein se živ polomio dok ju nije nagovorio da se i ona prihvati uloga u karađozu.

Nastavak u sljedećem broju

⁸⁰ ćitabhana – knjižnica.

⁸¹ mahala – gradska četvrt.

⁸² kaldrmisan – put popločan kamenim kockama, tj. kaldromom.

⁸³ mekteb – niža muslimanska škola.

⁸⁴ dar ul hadis – visoka škola u islamu.

⁸⁵ šejh – ovdje: istaknuti islamski vjernik, inače: prvi među dervišima u jednoj tekiji.

⁸⁶ tesavuf – mistično tumačenje Kur'ana.

⁸⁷ mezar – grob.

⁸⁸ rahmetlija – pokojnik.

⁸⁹ Smirna – današnji Izmir.

⁹⁰ Berbir – Bosanska Gradiška.

⁹¹ hastal – stol.

⁹² kiraethana – čitaonica.

⁹³ heftično – sedmično, od hefta – sedmica.

⁹⁴ mahsuz – naročito, posebno, namjerno.

Škola skijanja

Piše: Ines Bahtijaragić

Foto: Haris Bahtijaragić

Kad god mislimo da ne možemo bolje mi sebe svaki put iznova iznenadimo.

Malo je riječi sa kojima vam možemo opisati i iskazati koliko nam znači svaki vaš osmijeh, te na ovaj naš silni Bosanskohercegovački duh koji nosimo sa sobom ma gdje god bili.

I ova bajka nam je prošla, a da su SVI, i mali i veliki početnici, od 5 do 55 godine, proskijali već treći dan. Malo koja skijaška škola na svijetu može da se pohvali činjenicom da u roku od 3 dana osposobi 70 početnika, da koriste lift i skijaju u grupama.

Znam da samo oni koji su bili sa nama mogu da osjete tu magiju, u toj bajkovitoj sedmici na planini, takodjer znam da ovaj osjećaj umora, zadovoljstva i velikog ponosa ni sa čim ne može da se mjeri.

Sve to nama daje motivaciju, želju i volju da nastavimo upravo tim istim, velikim stopama, kojima davne 2000-te krenuše osnivači našeg IF Sarajevo '84.

Veliko hvala Tenderu - Enveru Kučukoviću, rahmetli Muji Filipoviću, Irfanu Rizvanoviću, Seji - Fuadu Kovačeviću što krenuše pisati prva slova naše zimske bajke, 2000-te u Reni-Norveška.

Ja ne mogu, a da se ne zahvalim svima onima bez kojih ovo ne bi bilo moguće:

Irfanu Rizvanoviću - koji je sa svojom «dirigentskom palicom» izgradio jednu takvu armiju instruktora, koju nema planeta, koju

sada fantastično vode naši koordinatori instruktora Amer Spahić i Sanjin Džafić.

Mojoj desnoj ruci, lijevoj strani mozga i duracell bateriji sekretaru, Ameru Spahiću na svim danima, satima i minutama provedenim zajedno planirajući, dogovarajući, i sprovodeći u djelo našu zimsku bajku. Amere ti znaš da su riječi malo.

Cijelom predsjedništvu zahvaljujemo na saradnji: Merima Duraković, Alma Bašić, Aladin Mešić, Adnan Kadribašić, Alem Bašić, Alen Jujic, Sanjin Džafić i naša reviziona komisija Amer Toskić.

HVALA svim našim instruktorima, zajedno sa našim aspirantima i njihovim familijama, na velikom odricanju i nesebičnom radu tokom škole skijanja: Enisa Hogić, Sara Bahtijaragić, Emma Behremović, Isak Mešić, Isak Bahtijaragić, Enver Rizvanović, Mak Kadribašić, Dario Vuraić, Sanjin Džafić, Mirsad Hogić, Amir Fatkić, Mensud Bahtijaragić, Aladin Mešić, Adnan Kadribašić, Haris Bahtijaragić, Alem Bašić, Amer Spahić i Irfan Rizvanović.

Veliko hvala Almi Bašić i Merimi Duraković za koordiniranje užine i kuglanja, takodjer veliko hvala Ismeti Džafić, Sanji Alender - Adžulović i Maji Slomić za rad sa djecom u kreativnoj radionici, svim mamama i tatama što sudjelovaše i pomogloše pri svim planiranim aktivnostima.

Naklon do poda našim muzičarima koji nas od prve note podignu na noge i dirnu u srce i dušu bosansku. Našem Adisu Škalj hvala na svakom pređenom kilometru do nas, hvala što nesebično djeliš svoj glas, osmijeh i svoju energiju sa nama. Azeme, hvala ti na svakoj noti i melodiji koju dijeliš sa nama.

Eh, mi Banjalučani

Piše: Beisa ROMANIĆ

Moj komšija Džemal Kerić

Veliko raskršće, subaca gdje se nalazila naša kuća sa osam uličnih prozora i potkrovljem, sa dve male mansarde.

U produžetku iza nas, nastavljao se donji Potok: Čelešova kuća, pa Kerima Katane, zatim Mošinovići, Dedo i Muho...iza njih, kuća malo zavučena, u kojoj je živio Džemal Kerić.

Držala sam stisnute očne kapke, da bih bolje čula matematički odmjerene korake, koji su odzvanjali ulicom...u glavi se stvarala slika čovjeka ogromnog rasta u cipelama broj 48, dugačkog, svilenog prsluka, maslinasto-zelenih čačšira, rumenih obraza i cvijeta zadjenutog iza desnog uha...

Nosio je veliku korpu mirisnog bilja, čajeva, mehlema, đulsirćeta i biljnog ulja...prirodna medicina, koja je ostavljala mirisni trag.

Njegovo vrijeme se znalo na putu do pijace, Bezistana, gdje je

držao tezgu, a poslije i svoju malu radnjicu.

Pomisao na tog čovjeka mi je budilo neko strahopoštovanje, od kojeg mi se ledila krv.

Teku vode, smjenjuju se godišnja doba u kojem i ja odrastam...

Jednoga dana, mama me upita da li znam gdje živi Džemal Kerić ...da odem po đulsirće, koje je poručila...

Skameni se u meni i misao, avaj, nema priče, moram ići !

Drhtavom rukom pokucah na vrata i ugledah te ogromne ruke čovjeka, koji je za mene bio Guliver u zemlji patuljaka, a ruke bijele, čiste sa dugim prstima i uredno isječenim noktima, pružale su mi flašicu sa ružinim sirćetom...nisam disala, mislila sam da sam mrtva...u život me prenu njegov smireni, topli glas:

"Ti si najmlađa Abdulahovčina kći, Belkisa" !

Iz kuhinje se širio miris majkinih buhtli, pomiješan s aromom bijele kafe, a ja još držim oči zatvorene...čekam, osluškujem Džemalove korake mojom ulicom, skačem na, već otvoren prozor čistog vazduha i mašem, mašem Džemalu, tom divnom gorostasu, a on mi šalje smiješak čovjeka koji živi tihim, ali mirisnim životom i plućima prirode sa svoja tri sina i jednom kćerkom...

Čovjek za sva vremena i naše pamćenje, tople duše, bez svoje voljene, koja mu je ostavila četiri alem kamena...

Poslije nje, nije se oženio...kažu da je svaki cvijet i mirišljavu travku, zvao imenom svoje ljubljene.

Bijeli golub ponovo (ne)leti 53

Piše: Sead Hambiralović

Prije mnogo godina za vrijeme prve posjete Sloveniji posebno dopali ulični slavoluci sa pozivom „Svi na kolo”. Po zdravlje u prirodu a tako „utrenirana” i nebila najčistija zemlja na svijetu! Sretao, prijateljovao sa posebnima: **Vjekoslav Andrej, Vladimir Hren, Ivka Krevh, Silva i Domen Grögl ...**, pa onaj poklon – na fotosu vidi se vuna kapa sa Himalaja, a piše pri kraju kolumne <https://boljatu-zla.ba/bijeli-golub-ponovo-neleti-528-karlsundska-staza/>, pa nagrađena umjetnička fotografija poklon za moju muzejsku zbirku BijeliGolub, pa koji doček na Pohorju, pa onaj nezaboravni performans na klaviru u čast *skandinavskog Bosanca* u jednoj domaćiji blizu skijaških staza...

U zdravom tijelu zdrav duh a ekologija se u glavama tamošnjih ljudi na svakom koraku podazumijeva. I koja suprotnost spominjani decenijski „slučaj” zvorničkog starog grada. Napokon postavljen kontejner, pun smeća kojeg bi trebalo valjda i isprazniti- posvud uokolo novog, grafiti po zidinama, sasvim devastirano nesuđeno odmoriste na Kaplanu i listom polomljene betonske klupe i temeljno uništena rasvjeta- redom svi stubovi.

Na tuzlanskoj Ilinčici na prilazu proplanku gdje je naselje Orašje na par mjesta bačene vreće smeća! Pobogu, zar se može biti

U ZDRAVOM TIJELU ZDRAV DUH A EKOLOGIJA SE U GLAVAMA TAMOŠNJIH LJUDI NA SVAKOM KORAKU PODAZUMIJEVA. I KOJA SUPROTNOST SPOMINJANI DECENIJSKI „SLUČAJ” ZVORNIČKOG STAROG GRADA.

toliki *krkan* i bez duše, a vegetacija samo što je krenula! Ili, beli nekima veći „merak” iz auta zafijariti plastičnu flašicu kole ili pive, nego doma u kantu za smeće.

EH, BIKIKLISTIČKE STAZE

Evo ga sa “tablicom” i već je na probnoj vožnji tuzlanskim ulicama. Kad krene sezona glavna džada biće od moje ulice Rose Hadživuković – Panonika. Nema biciklističke staze- nedavno spomenuo lijepo udešenu od Merkatora do Slavinovića. Kada se krene u ostale dijelove grada valja se pripaziti.

Svi na kolo po slovenački je na biciklo, a sasvim na tome *fonu* godinama. Prvo kupio od prijeratnog regresa. Koji klinac za lijepa vremena autom 3 kilometra do posla i sa više „minusa”: otići do garaže, kolona do Karakaja, nerviranje, vazda skup benzin, ekološki „aspekt”... Sveukupno brže, jednostavnije, zdravije biciklom. Samo što je mislena imenica da će se ikada u Zvorniku zbog skućenosti udesiti biciklistička staza. Željati i htjeti dovoljno za moći- predložiti makar od Zamlaza do iza Hidroelektrane i skretanja na Divič. Ako se najavljeno posloži na mirovne, turističke, obrzovne i ekološke teme – kako “tehnički” izvede biciklistička, a ujedno bude i pješačka. Obe-

Hei!

Å, kor flott det var i påskeferien. Mange gutar og jenter nytta høvet til å besøka venen sine i andre byar. Nokre har gått på ski. Det var lurt, avdi snøen snart vil smelta vekk oppe på fjellet.

Eg var på reise, eg og. Eg vitja mor mi, og det var kjekt. Men då eg kom attende til Stord fekk eg eit problem med den gamle sykkel min. Det var synd, for i to år har den vore til stor nytte. Dåke må tru meg når eg fortel at med den gamle

sykkelen har eg køyrt nesten 4.800 km. Eg fekk ein ide om å ta bilete av han til minne, og så kjem eg kanskje til å senda biletet til fabrikk som lagar sykklar og skriva: gratulerer, dåke lagar kjempegode sykklar. Der- som dåke har noko inter- essant å fortelja om sykkel den dåkes, kan dåke godt skriva om det til meg, og så kjem det kanskje på trykk på barnesida.

Sead
Helsing
prof. Hawširadovič

Kva slag leikar leikar me?

For ei tid sidan gjorde barnesida ei slags undersøking kring temaet «Barn og TV». Me fekk mange interessante svar og meiningar. I dag vil me gjerne finna ut kva slags leikar barna kjenner til og kvifor dei likar dei. Kanhenda kan det vera in-

teressant å få vita kva slag leikar som finnest i Chile, Kosovo, Bosnia og Hercegovina.

Politi og tjuv

Paul Morten Vikanes:

Heime likar eg å leika med flyet eg har laga med Legoklossar. Eg likar også å springa omkring når me leikar spionar. Det er spennande avdi du må spionera på ein annan, og dersom han finn ut at du spionerer på han, kjem han etter deg slik at du må springa for å koma deg vekk.

Camilla Aaseth:

Eg likar å leika «Politi og tjuv», eg og. Dessutan likar eg å leika «Alle mine duer», «Klinkekuler». Med vennene mine likar eg å hoppa strikk.

Kristin Eikeland:

Min yndlingsleik er «Politi og tjuv». Eg likar den leiken avdi det er mange som er med, me spring og har det gøy. Eg likar og å leika «Tredje mann i vinden» og «Slå på ringen» også.

3 EVO GA SA "TABLICOM"

ćao se priključiti **Irfan Nevzatović-Učo** i sa svoje strane ponešto porurati.

PONI „DOBIO NOGE“

Taj crveni „poni“ je u ratu sa svim ostalim „dobio noge“. A ovaj na novinskom fotosu kupio od jednog našeg s početka izbjeglištva. Pošto sam u to vrijeme uređivao dječiju stranu za „Sunnhordland avis“ haj da ga metnem u novine u rezervisani prostor uredničke špalte. Nimal postao „zvijezda“ u Leirvik u na norveškom otoku Stord i dobioh kao sponzorski dar „Kilimanjaro“ (tako piše na biciklu) od firme **Sykel & Sport** (Kakav je red u znak zahvalosti na podršci naveo i ostale na kraju prvog dijela monografije **Sopp for fred, op.a.**) sa 21 brzinom i – brojnim anegdotama. Posebno nakon premještaja u Bergen, potom Švedsku.

Opisan je transport tog bicikla noćnim vozom i kako sam se (ne)namjerno napravio Englez jer pred ulazom u kupe mogu samo torbe. U zadnji čas pred polazak stigao, a trebao se javiti kondukeru pa u poseban transportni vagon. Progledaše kroz prste u Oslu i Karlstadu, vide da nisam *njihov* – a na zadnjem presjedanju namrgođeni konduker u Hallsbergu za samo tih 30km naplati poprilično.

Ni dva mjeseca po dolasku u Örebro, ukraden! I nikad više skup biciklo! Krade se više nego kod nas, a **Zlatan** se još hvalio kako mu je to išle od ruke u Malmeu za *ungdomerskih* dana kada je bio jako „nestašan“. I sa pravilom ako ga nađes baćenog. Obično kada se mnogi vikendom napiju. U sitne sate „posluže“ da ne bi plaćali skupi taksi. Jednostavno odveze u policiju i ako se vlasnik ne javi dobija „papir“ i kupi za skandalične novce.

Po povratku iz Skandinavije u Tuzlu, zbog sporog zalječivanja prepona, zbavio polovni. Prošlog ljeta obi o glavu i ni –a- s razlogom. Bio je red kupiti novi. Dugo sam vagao oko jednog, ali dvoumio zbog dizajna koji mi nije legao sasvim. Kupim očuvan polovni

u rangu „mercedesa“! Presudila boja i par finesa. Oko „kićenja“ samo naljepnica moga projekta otpozaadi i tri manje na kosoj šipki.

DA SE NE KVARI RASPOLOŽENJE

Baš sam se obradovao dobroj kupovini! Na Banji za lijepa dana haj da ga pored klupe malo „izložim“. Zastade neko vedro društvo, *ćuča* i okrenusmo (i) o biciklima. Ispričam šta mi se desilo grdno sa prethodnim, a **Brankica Mešković** s prve da je čula za taj „slučaj“. Da ne kvarim raspoloženje odmah skrenem na vedriju temu, na njihovu porodičnu, renomiranu firmu. Valjalo je obećati da ću ih posjetiti, pa i zbog nekih mogućnosti oko uvezivanja jednog dijela sa time mojim. I po ko zna koji put potvrđuje da se ništa slučajno ne dešava.

P.S.

Pratim da se norveški kolega sa Storda **Truls Horvei**, nekadašnji sjajni novinar *Hougesund avis* raspisao i štanca nove knjige, nimal kao naš **Zlatko Dukić**. Počeo i slikati. Čuvam njegov stari *PEN-TAX* koji mi je poklonio 93. i haj kada bude u centru Leirvika neka svrati u Sykel & Sport i ispriča šta se desilo u Švedskoj sa njihovim sponzorskim biciklom darovan projektu *Sopp for fred*...

Objave u funkciji regionalnog projekta u osnivanju DaBudeBolje & GljivaMira; Postavlja na Fb stranicu Gljiva Mira, a prenose portali Bolja Tuzla, BHDINFODESK ili BIH DIJASPORA INFODESK ; Fb kontakt: Gljiva Mira; mail: info.gljivamira@gmail.com ili dabudebolje@gmail.com

Pripremio: Vlado BOJER

KRIVO

Srele se dvije prijateljice i razgovaraju, kad jedna primjeti:

- Lili, pa ti nosiš vjenčani prsten na krivom prstu!
- Da, jer sam se udala za krivog čovjeka!

TURSKI GULAŠ

Gost u restoranu poziva konobara i pita ga:

- Recite me, molim vas, zašto se ovo jelo zove "turski gulaš"?
- Zato, gospodine, jer se pas zvao Sultan!

SPAVANJE

U večernjem terminu na televiziji se pojavljuju golišave plesačice, pa otac kaže sinčiću:

- Hajde u krevet, vrijeme je za spavanje!
- Ali, tata, još je rano.
- Nije, sine, vidiš da su se i one tete skinule....

PRIČANJE-SLUŠANJE

Razgovaraju dvojica prijatelja koja se nisu dugo vidjeli.

- Čuo sam da si se oženio! Kako je?
- Pa dobro, znaš, prvu godinu ja sam pričao, a ona je slušala, pa je ona pričala, a ja sam slušao.
- A sada?
- Sada slušaju susjedi!

HRABROST

Nakon što mu je sin pokazao svjedodžbu, otac mu kaže:

- S'tako lošim ocjenama svojedobno se nebih usudio doći kući?!
- Vidiš, tata, kako sam ja hrabro dijete!

PLAKANJE

Škot plače na sprovodu nekog vrlo bogatog čovjeka.

- Vi ste sigurno pokojnikov rod? -upita ga čovjek sa strane.
- Nisam-odgovori Škot i nastavi plakati.
- Pa zašto onda tako plačete?
- Baš zato!

DODATAK

Sudac se obraća optuženiku:

- Priznali ste da ste ukrali ovu bundu. Imate li još išta dodati?

- Da, morao sam produžiti rukave!

SINE USTAJ, VRIJEME JE ZA ŠKOLU

- Ali mama ja ne želim ići u školu....
- A zašto sine?
- Zato što me djeca mrze, a nastavnici preziru.
- Slušaj, sine, postoje dva razloga zbog kojih moraš ići u školu: prvi je to što imaš 45 godina, a drugi je što si direktor škole!

ZLATNA PAPIGA

Uhvati papiga zlatnu ribicu, a ona mu kaže:

- Reci, koja ti je želja?
- Papiga:
- Koja ti je želja?

RAVNOTEŽA

Leži pijanac pored puta i dolazi policajac:

- Što ležiš tu?
- Ma, nešto sam izgubio.
- Što si izgubio?
- Ravnotežu!

SAMOODBRANA

Pozvao učitelj u školu oca jednog djeteta pa mu govori:

- Dragi gospodine, vi čini se imate nekakve moderne metode u odgoju vašeg djeteta, ali znajte, batine katkad znaju biti korisne. Jeste li ikada istukli svoje dijete?
- Jesam jednom, ali u samoodbrani!

PETICE

Pita mama Pericu:

- Ima li petica u školi?
- Ima, ima, dobivaju ih djeca.

POSJETA

Žena se vraća kući kasno u noć, tiho otvara vrata spavaće sobe, a ispod pokrivača s kreveta vire četiri noge. Momentalno uzima bejzbol police i udara preko pokrivača nekoliko puta. Zatim ode u kuhinju kad tamo vidi svog supruga koji joj kaže:

- TVOJI RODITELJI SU NAS DOŠLI POSJETITI, dao sam im našu sobu, nadam se da si ih već pozdravila.

ŽIVOT

- Gospođice draga, za mene je život neprestano dizanje i padanje.
- Krasno ste to rekli. Vi ste neki filozof?
- Ma neee...Ja sam samo liftboj!

ŽUTI

U nekoj bolnici dva liječnika navalili na jednog pacijenta, opalili mu svaki po nekoliko pljuski, a onda još šakom po nosu. Pobunio se pacijent sa susjednog kreveta:

- Nemojte ljudi, nemojte ga tući! Što vam je?!
- Što nam je??? zaprepašćeno viču liječnici.
- Ovog čovjeka već osam godina liječimo od žutice, a tek nam je danas rekao da je Kinez.

KADROVIRANJE

- Marijane, vi biste mogli postati novi direktor odjela. Samo kada biste malo smanjili alkohol....
- Joj, hvala, šefe. Ali meni to ne treba. Ja kad si popijem, osjećam se kao generalni direktor, a ne direktor odjela!

IZGLED VARA

Upoznavaju se jedan liječnik i plavuša:

- Ja sam kirurg...plastični....
- Jaoooo, a izgledate kao pravi!

LOGIČNO

Jozo, ja tebe ne razumjem. Stalno kukaš da nemaš love, na sve strane se zadužuješ, a voziš najnoviji Ferrari s 300 konja.

- Ma što ti je tu nerazumljivo? Pa to je jedini način da pobjegnem onima kojim sam dužan!

LOPOV

Zamisli, Zvone, sinoć nam je u kuću ušao lopov!

- Ma daj! Je li nešto ukrao?
- Ma kakvi! Marica je mislila da se ja pijan vraćam iz izlaska i toliko je bila dobro raspoložena da je čovjek završio u bolnici.

DALTONIST

- Draga, moram ti nešto priznati.
- Reci dušo....
- Evo, već smo tri godine u braku, pa mislim da je vrijeme da ti kažem da ja uopće ne razlikujem boje.
- Ah, ljubavi, moram i ja tebi nešto priznati....Naše dijete je tamnoputo.

PRAVILNIK

- Čujte gospodine direktore, ja bih želio da mi povisite plaću!
- Marjane, to je nemoguće. Pravilnik ne dozvoljava nikakvo povišenje.
- Ali u pravilniku nigdje ne piše da mi plaću ne bi mogli isplaćivati češće!

BiH-Švedska

redovna autobuska linija
utorkom i petkom

09:00 SARAJEVO

10:30 ZENICA

12:10 DOBOJ

11:00 TUZLA

12:30 SANSKI MOST

13:00 PRIJEDOR

14:00 BANJA LUKA

15:15 B. GRADIŠKA (BIH)

15:40 KOBENHAVN (DK)

17:00 MALMÖ (S)

18:00 HELSINBORG

20:30 VARNAMO

21:00 GÖTEBORG (S)

21:00 JONKOPING

22:15 MJOLBY (S)

22:45 LINKOPING

23:30 NORKOPING (S)

01:30 STOCKHOLM (S)

09:00 STOCKHOLM

11:00 NORKOPING

11:50 LINKOPING

11:30 UDDEVALLA (S)

12:00 SVANESUND

12:20 MJOLBY

13:25 JONKOPING

14:00 VARNANO

16:00 HELSINGBORG

16:25 LANDSKRONA

17:30 MALMÖ

13:30 GÖTEBORG (S)

17:25 B. GRADIŠKA (BIH)

18:15 BANJA LUKA

19:10 PRIJEDOR

19:40 SANSKI MOST

20:10 DOBOJ

21:45 TUZLA

22:30 ZENICA

24:00 SARAJEVO

travel agency

BISS-TOURS

Agencija Sarajevo

Morića han, Sarači 77

tel./fax: 033 236-620; 271-281

Agencija Zenica

Metalurg Business City

tel./fax: 032 245-451; 245-757

Mobitel BiH: +387 (0)61 780 250

Göteborg: +46 737086340

Stockholm: +46 703997516

Malmö: +46 736307882

Oslo: +47 951 481 56

Travel agency
BISS-TOURS

www.biss-tours.ba

PLIVIT ROŠTILJSKI KONCEPT

Sa ponosom predstavljamo naš novi Plivit roštiljski koncept koji je nastao u saradnji sa šefom Edinom Džematom.

Ovaj roštiljski koncept sadrži 94% junećeg mesa, a ostalo su začini koji nemaju nikakvih E-brojeva. Čisti proizvodi bez nepotrebnih sastojaka. Više od godinu dana smo u suradnji sa Edinom Džematom radili na razvoju ovog koncepta i na kraju možemo reći da smo veoma zadovoljni i sretni sa konačnim rezultatom. U asortimanu možete pronaći Startbox, Balkan grillbox, ćevape i pljeskavice. Uskoro u prodavnicama!

